

82

2023/1

irodalom - művészet

ARTS

TARTALOM

Őszi Írófesztivál – díjeső 2022

Z. Németh István: <i>Éjszaka a szaunában</i> (Arany Opus Díj)	3
Fiala Ilona: <i>Hipp-hopp az élet</i> (Arany Opus Díj)	8
Kövesdi Károly: <i>Értékelés,</i> <i>Arany Opus Díj – líra</i>	19
Hogya György: <i>Értékelés,</i> <i>Arany Opus Díj – próza</i>	21
Tóth László laudációja Hodossy Gyula Forbáth-díjához: <i>Minden addig...</i>	25
Petőcz András: <i>Együtt és egyedül</i> (jegyzet Hodossy Gyula kötete ürügyén)	28
Jancsó Péter laudációja Száraz Pál Talamon Alfonz-díjához: <i>Egyetemes történetek</i>	31
Gál Éva laudációja Lampl Zsuzsanna Turczel Lajos-díjához: <i>Önazonosságunk törésvonalai</i>	35
Szépíráás	
Korda Zsuzsa: <i>Azt mondják, Talán,</i> <i>Minden matek</i> (képversek)	38
Balizs Dániel: <i>6079 forint,</i> <i>Malina, gyere</i> (versek)	41
Szesztai Zsuzsa: <i>Azt hiszed,</i> <i>Nem mozdul</i> (versek)	45
Pap Éva: <i>Mielőtt lemegy a nap – Örökség</i> (regényrészlet)	47
Kiss-Teleki Rita: <i>doboz, Véredények</i> (versek)	56
Magyar Dániel: <i>Örökérvény, Porondokon,</i> <i>Vurstli</i> (versek)	58
Lukács Márta: <i>Láthatatlan szerelem</i> (novella)	63

Hegyi Zoltán Imre: <i>Város utca ötvenhat,</i> <i>Völgyzugolyban, Fészekhagyó</i> (versek)	65
Szabó Zoltán Attila: <i>Kálmán</i> (novella)	70
Láthatár	
Kevin Hart: <i>Az árnyékod – három részlet</i> (versek, Turczi István fordításai)	74
Bruce Beaver: <i>Ódák és napok</i> (vers, Turczi István fordítása)	78
Könyvek között	
Tamási Orosz János: <i>”...szép. ez arra való...”</i> , <i>Hegyi Zoltán Imre versei, avagy</i> <i>két ciklus az Egyről</i> (kritika)	83

Küszöb	
Bakoš Orsolya Virág: <i>Fényképezőgép,</i> <i>A doboz</i> (novellák)	90
Horváth Kevin: <i>Barátom</i> (novella)	92
Suketi Rebeka: <i>Álom</i> (novella)	95
A SZMÍT és a szerkesztőség	
hírei	99
Lapszámunk szerzői	100

A KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

Az Opus szerzői a science fiction irodalomban: Bíró Szabolcs, Gyökeres Kinga, HOGYA György, Póda Erzsébet, Tóth N. Katalin munkái – Vasi Szabó János tanulmánya John G. Ballard angol regényíróról – Gyürky Katalin *Félre a mesével!* címmel Gerlóczy Márton új könyvéről – A Felvidék sorskérdéseiről fiatal történészek: *Palimpszesztus, Írások Bárdi Nándor 60. születésnapjára* – Tamási Orosz János esszéje – *Azori-szigeteki kortárs költészet*, Végh Zsolt Péter fordításai

A lap elérhető a következő helyszíneken:

Budapest: Írók Boltja, Andrassy út 45.

Dunaszerdahely: Molnár Könyv, Vámbéry tér 14/55

Érsekújvár: Kultúra Könyvesbolt, Mihály bástya 4.

Fülek: Városi könyvtár, Fő u. 14.

Galánta: Molnár Könyv, Fő u. 918/2

Ipolyság: Litera Könyvesbolt, Janko Král' utca 46/27

Kassa: Rovás Művészetek Háza, Kmet'ova 34.

Királyhelmec: Regionális könyvtár, Fő utca 72.

Komárom: Diderot Könyvesbolt, Lúdpiac tér 4810.

Nagykapos: Magyar Közösségi Ház, Csepely 64.

Pozsony: ArtForum, Kozia 611/20

Somorja: Molnár Könyv, Fő utca 62.

Vágsellye: Molnár Könyv, Dolná 524/1

Zselíz: Magyar ház, Schubert u. 26.

15. évfolyam, 1. szám (február)

Felelős kiadó: Hodossy Gyula

Főszerkesztő: Petőcz András

Vezető szerkesztő: Póda Erzsébet

Szerkesztő: Tamási Orosz János

Főmunkatárs: Tóth László

Tanácsadó testület: Balázs F. Attila, HOGYA György, Lackfi János

Korrektúra: Tóth Ozsvald Zsuzsanna

Tördelés és nyomdai előkészítés: Rácz Éva

Szerkesztőség: Duna Palota, Galantská c. 658/2F, 1. e. 5, 92901 Dunajská

Streda, www.szmit.sk, E-mail: szerkesztoseg.opus@gmail.com

Nyomta: PRESS GROUP, Kft., Besztercebánya

Megjelent 2023 februárjában 700 példányban.

Megrendelhető a kiadó címén.

Regisztrációs szám: EV 5895/20

15. ročník, 1. číslo (február)

Vydavateľ: Spoločnosť maďarských spisovateľov na Slovensku

Tel/fax: +421/315527964, +421/911239479, IČO 30806372

Sídlo spoločnosti: Galantská c. 658/2F, 92901 Dunajská Streda,

Vydavateľ: Gyula Hodossy

Šéfredaktor: András Petőcz

Hlavná editorka: Erzsébet Póda

Redaktor: János Tamási Orosz

Hlavný spolupracovník: László Tóth

Poradný zbor: Attila F. Balázs, György HOGYA, János Lackfi

Korrektúra: Zsuzsanna Tóth Ozsvald

Sadzba a predtlačová príprava: Éva Rácz

Redakcia: Palác Duna, Galantská c. 658/2F, 1. posch. 5, 92901

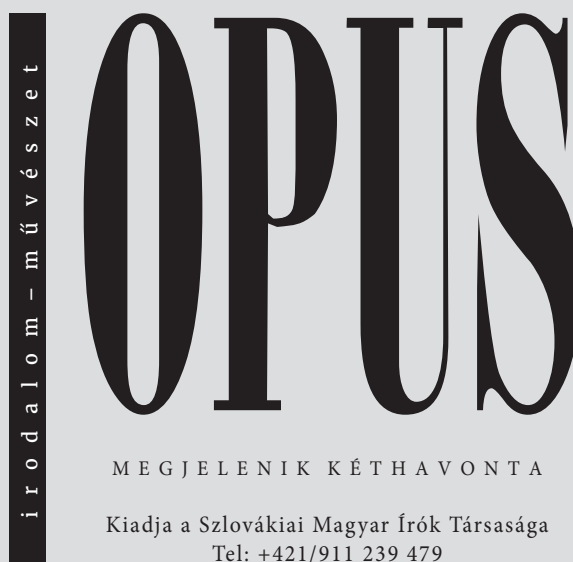
Dunajská Streda, www.szmit.sk, E-mail: szerkesztoseg.opus@gmail.com

Tlač: PRESS GROUP, s.r.o., Banská Bystrica

Vyšlo vo februári 2023. Náklad 700 ks.

Registračné číslo: EV 5895/20

ISSN: 1338-0265

Megjelent a Szlovák Köztársaság Kisebbségi Kulturális Alapja támogatásával – Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

Éjszaka a szaunában

I.

Egyszer valaki másban
ébredtem fel. Már felülni
könnyebb volt, a szív sem
kalapált, nahát, mondom,
csak akarni kellett, megfiatalodtam.
Aztán megláttam őt a tükörben –
a nagyon idegent – és hátraléptem.
A homlok (nem az enyém) azonnal
verejtékezni kezdett. Az ujjak
(valaki máséi) a szemet, orrot,
száját tapogatták (valaki másét).
A riasztóan más formájú fül
hallotta azt a furcsa hangot,
amit a más alakú ajak hallatott.
Percekig vártam ott a falnak
dőlve, hogy valóban felébredjek.
Aztán megfenyegettem a lelkem,
hogy térjen vissza – belém.
Aztán kést szegeztem az idegen
toroknak, hogy nyomatékosítsak.

II.

Egy idegen városban rohanok,
a kirakatokban látom magam,
vörös villamosok és rozsdás
biciklik csengetnek rám,
mintha tilos lenne futni

valami rég elveszett után,
mintha csak állni illenék
a szemafor szürke fényében,
bágyadt, együgyű mosollyal,
s várni a különengedélyt,
hogy én lehessenek az első,
aki még ma átjut
az ájult fák közé szorult
járdaszigetre.

A város ismétli magát,
ugyanazok a házak jönnek
szembe, a mellékutcák
homályba vesznek,
a kirakatokban ugyanazon
mozdulatlan babák viselik
a rájuk aggatott textíliát.
Egy ismeretlen város rohan bennem,
a szemembe csapódnak téglái,
aszfaltjába öltöztet, sziréna
hangjával csábít valami
végzetes ölelkezésre.

III.

Este lesz megint. Betörhetetlen ablak,
amelyben az árnyékok gonosz
hatalmat kapnak. Mint hordókat
görgetik házad elé a csendet.
S a cserepekből fekete nedvek
erednek, ragacsos folyók,
idegen ujjnyomok rozsdás kilincseden.
A kincseket jobb lesz, ha
önmagadba visszazárod, s öröket
állítasz álmaid ajtaja elé.

IV.

Ég a bőröm a rávasalt képektől.
Járkállok faltól falig, ördögtől
ördögig. Árnyékot eszem,
s gőzt ürítek. Orromban láva.

Önálló életet élnek hajszálaim,
torkomban forró kavicsok.
A kimondott szó itt megáll
a levegőben, s bágyadtan földre hull.

Fejemben virradat, lábamban
alkonyul. Ereimben hidegvíz kering.
Lázam százfokos. Elmúlik, majd
a nyirkos padlóra dönt megint.

V.

Ebből az erdőből már nem jövök ki.
Lábnyomaim a hűvös avarban
ormótlan bélyegzőkként
járják a tisztást körbe-körbe.
A fák zöld fénnel világítanak.
Szórják rám, akárha mannát
megvénhedt rongyukat.
Sérült lelkek csókolgatnak
a bolondok éjszakáján.
Égnek tartott két tenyeremben
harmatcsepp a fizetség.

VI.

Ágyad egy tó, benne fürdesz.
Álmod hatszobás lakás.

A műltra néző ablakokban állsz,
csészeből hörpölöd a folyékony

éjszakát. A csillagok, mint
cukorszemcsék keringenek.

Elsuhanó üstökös az álom.
A virradat szigorú őrmesterét

egy karmester leinti. A nap,
mint bádogember, zörögve

mászik fel az ég hegyére,
s kitűzi ott lángoló zászlaját.

Ketten maradtok végül: te
és vágyaid rongykorbácsa.

VII.

Az összes eddigi életed
ott van a kövek emlékezetében.
Napjaid víz sodorta, kisimult
arcú kavicsok.
Úgy ülnek ki sorban a fövényre,
mint teremtett világ partjára
a születő csillagok.
A fényesekért Isten lehajol.

Mikóczy Dénes: Valaha Közép-Európában

Hipp-hopp az élet

1

Hányszor, de hányszor képzeltem el a temetésemet! Nem öregasszonyként fekszem a koporsóban, dehogy! Szép, fiatal nőként. Mindig azt hittem, hogy éppen az ilyen gondolatmenettel tudok bátran szembenézni a halállal, sőt szembesze-
gülni. Hogy a halál nem is jön felém, ha én rettenthetetlen bátorsággal farkassze-
met nézek vele.

Ma már tudom, hogy képzeletem játéka kismiska volt a valósághoz képest. Most már azt is tudom, hogy meghalni nem olyan könnyű, mint hittem. Legalábbis nekem nem adatott meg a könnyű halál. Másfél év gyötrődés és kínkeserves szen-
vedés után következett be. Eleinte szilajul küzdöttem ellene.

Mindenki biztatott, hogy ne adjam fel, harcoljak, mert ez a sikeres gyógyulás titka. Ha tudnátok – gondoltam magamban –, hogy én százsorta jobban küzdök, mint ahogy ti el tudjátok képzelni a küzdelmet. Ez pedig az én szemszögemből azt jelentette, hogy meg fogok gyógyulni, mert egy percig sem hittem el, hogy egy mandulányi daganat a mellemben kifoghat rajtam. Hány ilyet láttam a nő-
gyógyászati onkológián, ahol nővérként dolgoztam! Mindenféle női betegséggel találkoztam, a fájdalom szinte az életem részévé vált. Persze mi azon voltunk, hogy csillapítsuk a fájdalmat. S hogy örültünk a pácienseknek, ha újra és újra
vizontláttuk őket a rendszeres ellenőrzéseken! Először gyakoribb időközönként, később már csak évenként. Ez már szinte biztos gyógyulást jelentett. De voltak lesújtó példák is. Amikor minden igyekezet kudarcba fulladt. Az orvosoké és a betegé is.

Jó hinni, hogy a pozitív gondolkodás kiszabadítja a beteget a megadás állapo-
tából. De hogyan gondolkozzon pozitívan az ember, amikor a kórlapján a „rákos
szövetek burjánzása” szerepel? Az egészségügyi személyzet biztatja a beteget, és
elvárja, hogy keményen nézzen szembe a betegségével. Aki letargiába esik, az
rossz beteg. A nagy harcosok a kedvencek. Eleinte sikeresen veszik az akadályo-
kat. A családdal együtt örülnek minden apró kis eredménynek. De a harc folyta-
tódik, és egyre inkább kimerülnek, és nincs már, amibe kapaszkodjanak. Sorjáza-
nak a rossz leletek, a baljós előrelátások. Főleg a saját érzékelésük tudatja velük,
hogy nincs tovább, akár feladják, akár nem, elérkezett a vég. Ez az én esetem.

Senki sem vetheti a szememre, hogy nem próbáltam meg. A végletekig küzdöttem. A lányoméért, a fiaméért. És hát saját magaméért is. Meg a férjeméért. Annak ellenére is, hogy Károly hűtlensége beárnyékolta a házasságunkat. Újabb szerelmi kapcsolata kezdetén úgy gondoltam, nem fogom arra kényszeríteni, hogy mellettem maradjon, hanem elengedem, menjen a maga útján. De jött a lelet, s emiatt úgy döntöttem, a sarkamra állok. Nem a házasságomat akartam megmenteni, az meg aztán végképp nem állt szándékomban, hogy magamhoz láncoljam. Dehogysis! Akkorra már belefáradtam, hogy egyre-másra a megcsalt feleség legyek. Már nem akartam ez ellen harcolni. Csakhogy tudtam, éppen most nem engedhetem el. Egyedül nem leszek képes eljárni a kezelésekre, egyszerűen szükségem lesz rá, hogy hozzon-vigyen, elkísérjen. Hogy ott legyen mellettem. Csak a gyógyulásomig akartam visszatartani. Aztán menjen, ha menni akar.

Akkortájt többször nem jött haza, halandzsált, hogy meghosszabbították a szolgálatát, pedig tudtam, hogy ez nem igaz. Tudtam, hogy viszonya van valakivel. Nemsokára a részletekről is értesültem. Akkor már házasságunk huszonegyedik évében jártunk.

De volt egy régebbi kalandja is – már ha nevezhetem kalandnak. Annál azért több volt. Kikezdett Miriammal, orvoskollégája, egyben jóbarátja feleségével, akik egyébként a szomszédjaink, ikerházat építettünk velük annak idején. Születésnap kerti partit tartottunk. Károly és Miriam észrevétlenül leléptek. Később rajtakaptam őket, ahogy a kert végében enyelegnek. Akkor Miriam a férje, Stano után futott, Károly pedig – bár a soktól alig hallottam őt – legalább háromszor megesküdtött, hogy egy csóknál több nem történt, s hogy ez volt az egyetlen eset. Lemarháza magát, amiért ennyire könnyelmű volt, és biztosított felőle, hogy ez soha többé nem fog megisméltődni. Ezután jó, hogy nem összeölelkezve mentünk vissza a vendégekhez. Próbáltam haragudni magamra a pipogyaságomért, hogy ilyen könnyen bevettem a mesét, s hogy máris megbocsátok. Jaj, dehogy! Hisz nem is volt mit megbocsátani. Feleslegesen izgultam, Károly a férjek legártatlanabbika.

Mondhatnám, szinte gondtalanul éltük tovább életünket. De időnként alig észrevehetően átsuhant a fejemben egy pillangó, és azt suttogetta: „Most élvezd az életet, most jó!” Mintha figyelmeztetni akart volna a mulandóságra, a kerék forrására: egyszer fent, egyszer lent...

2

Nagyjából öt év telt el a kerti parti óta, amikor egy nap Stano beugrott hozzám az osztályra. Négyszemközt akart velem beszélni. Azt mondta, nagyon kínosan érzi magát, de meg kell velem osztania aggályait: szerinte a férjem és az ő felesége összeszűrik a levelet. Nem értettem, mire alapozza a gyanúját, mert nem volt

semmi ésszerű magyarázata. Csak sejtése. Próbáltam megnyugtatni, hogy talán csak képzelődik.

– Ám úgy legyen – felelte –, de azért légy résen!

Egyik délután kicsit hamarabb indultam a munkahelyemről. Hazafelé jövet – mint általában mindig – odapillantottam Stanóék bejáratára. A mi kocsifelhajtónk a ház keleti oldalán van, néhány méterrel odébb. Ahogy odanézek, a férjemet látom kilépni a szomszédéktól. Stano nincs otthon, még bent van a kórházban. A két fiuk erdei iskolába ment...

Károly meglátta, ahogy éppen akkor érkezem, egy pillanatra leblokkolt, mintha vissza akart volna menni a házba, s ezzel azt érte el, hogy megláttam mögötte Miriamot. Nem álltam le, folytattam az utat a házunkhoz. Magam sem értettem, minek köszönhetem a nyugalمامat ilyen viharos helyzetben. Amíg kinyílt a garázsajtó, számot vetettem egész életemmel, és azonnal elképzeltem a jövőmet is: elválunk, én a gyerekekkel a házban maradok, Károly vegye feleségül Miriamot. Ha egyszer ő kell neki. És költözzenek valahová nagyon messzire, hogy véletlenül se találkozhassunk.

Egyszerre értünk a hallba, én a garázson át, Károly a főbejáraton. Egy megszepent, leleplezett lurkó képével állt előttem, aki a lebukás okozta megszégyenülés miatt szólni sem bír. Szinte megsajnáltam.

Én sem szóltam, valahogy nem találtam a helyzethez megfelelő szavakat. Mert ilyen helyzetre nincsenek megfelelő szavak. Csak hisztérikus érzelemkitörés jöhetne számításba, de ahhoz végtelenül fáradtnak éreztem magam. Gondoltam, majd később törnek fel bennem az indulatok. De aznap nem került rá sor.

Lám, milyen gyarló az ember, még holtában is! Annyi szépet és jót megéltünk együtt, én meg azt az egy-két félrelépést hánytorgatom fel. Pedig már régen számot vettem velük. Mégis újra és újra előjönnek bennem. Nem csoda – ezek okozták a legmélyebb sebeket, beárnyékkolták a kellemes élményeket.

Aznap pizzát ígértem vacsorára, neki is láttam a teendőknél. A gyerekek is besegítettek. Felszeletelték a paradicsomot, elrendezték a tésztán, aztán jött a többi finomság kinek-kinek a gusztusa szerint. Felszisszentem, amikor azt mondták, hogy apu részét gazdagon meghintik olajbogyóval, mert ő úgy szereti.

Vacsorára a férjemet egy kicsit feszengve foglalt helyet az asztalnál, de látva a jókedvet, ő is felderült. S a „Hogy sikerült a napotok?” kérdésre adott válaszok egy idillikus család képét vetítették a képzeletbeli filmvászonra.

3

A boldog család! Ez járt az eszemben, amikor leszedtem az asztalt. Ehhez már senkinek se fűlik a foga, méltatlankodtam, a konyha rendbe rakása az én dolgom. Meg is lepődtem, amikor Károly megkérdezte, segítsen-e. Csak egy megvető,

szinte gyilkos pillantással jeleztem, hogy jobb lesz, ha nem marad a közelemben. Ez így ment néhány napig. A hálószobából természetesen kiharangsoltam őt. A vendégszobában aludt.

Egyik este elém állt, és mélységesen megbánó képet mutatva kért, hogy beszéljünk meg a dolgainkat.

– Igen, beszéljünk meg! – hagytam rá. – Kezdjük azzal, hogy megmagyarázod, mit nyújt neked Miriam, amit nálam esetleg hiába kerestél!

A beállt csöndben elgondolkodtam: most éppen arra adtam okot, hogy összegyűjtse a pozitívumokat Miriammal kapcsolatban, s talán olyasmire is rábukkan, amire eddig nem is gondolt. Attól féltem, én magam irányítom őt Miriam felé, s hogy a kapcsolatuk még inkább megszilárdul. Mert mondanom sem kell, igazából nem akartam elválni, sőt vitatkozni sem akartam. A régi „rendes” férjemet akartam visszakapni, a régi kiegyensúlyozott, „jó” életemet. De ezzel se mertem előállni. Féltem, hogy Károly túllépett a kettőnk kapcsolatán, és Miriam mellett dönt.

– Csak nálad találok meg azt, amire szükségem van. Erre megesküszöm – kezdte a magyarázkodást. Meglepődtem, mert az elmúlt napokban minden másra gondoltam, csak arra nem, hogy kitart mellettem. – Óriási hülyeséget csináltam, elismerem. Miriam semmit sem jelent nekem. Kérlek, hidd el! S ha meg tudsz bocsátani, felejtjük el a hétfői napot!

Már-már fölényben éreztem magam, azt gondoltam, győztem, hiszen úgy alakul minden, ahogyan én szerettem volna. De rám törtek a kétségek.

– Kérdés, meddig fogsz kitartani mellettem. Egy évig, egy hónapig?

– Ez nem kérdés. Csak te kellesz nekem. És csak rajtad áll, hogyan alakul a sorunk.

Akár a szappanoperákban: borítsunk fátlyat a múltra, és éljünk tovább gondtalanul! Csakhogy ehhez emlékezetkiesésre lett volna szükség. Erre most kellett rájönnöm, amikor a vártnál simábban látszik jóra fordulni mindaz, ami megromlott. Csak rajtam áll... Pedig nem én rontottam el. Most mégis nekem kell döntenem. A jelek szerint ő már döntött, és engem választott. Igaz, ez a választás már jó néhány évvel ezelőtt történt. Miért kell megismételni? Miért kell újra dönteni? Miért, miért?

Kusza gondolataim közben megszólalt a bejárati csöngő. Stano állt az ajtóban, mellette Miriam lehajtott fejjel. Tehát náluk is kitudódott.

– Miriam elmondta, mi történt – hadarta Stano. – Azt állítja, nem volt semmi jelentősége, és biztosít felőle, hogy nem lesz folytatás. Én igyekszem higgadt maradni, bár legszívesebben szétverném a pofádat – Károlyra nézett –, és neked is – folytatta Miriam irányába. Távoztában még odaszólt a férjemenek:

– Az utolsó dobások voltak! Az utolsó!

Károly egy bólintással jelezte, hogy érti, s hogy egyetért.

Eszter, a lányunk tizennyolc éves volt, amikor Károly és Miriam kapcsolata kitudódott. Hiába próbáltuk eltitkolni az esetet a gyerekek előtt, megtudták a szomszéd fiúktól. A lányom az apja ellen fordult. Sőt az öccsét, Gábort is ellene bujtotta. Éppen én kerültem a békítő szerepébe, akinek pedig minden oka meglett volna, hogy haragudjon a férjére. Talán ezért is tudtam megbirkózni az engem ért csalódással, hiszen annyit magyaráztam a lányomnak és a fiamnak, hogy nem kell az ilyen dolgot tragikusan venni, hogy már magam is elhittem. Eszter azonban nem enyhült meg az édesapja iránt. Elítélte, és mélyen megvetette őt. Gábor a nővére példáját követte. Károly pedig egyre rosszabbul érezte magát családjá körében. Ezt látva igyekeztem menteni a menthetőt, amennyire csak bírtam. Magyaráztam, kérleltem, próbáltam visszaterelni a család életének menetét a régi mederbe. Így teltek az évek, gubancokkal, örökös bukdácsolással. Nem méltatlankodtam. Tettem a dolgom, és vettem az akadályokat.

Egy alkalommal, egy szűrővizsgálaton a mellemben majdnem két centiméter nagyságú csomót észleltek. Károly már nem dolgozott a kórházban, akkor már egy nőgyógyászati magánklinikán helyezkedett el.

– Aggodalomra semmi ok – mondta az orvos. Igen, ezt szokták ilyenkor mondani. Valóban nem aggodalmaskodtam. Velem nem történhet az, ami oly sok páciensünkkel megesett már. Én a barikád másik oldalán állok, a bajba jutottak segítői között. Nekem továbbra is ez a feladatom. A másik vizsgálatot azzal a meggyőződéssel végeztem, hogy megbizonyosodjam róla: nincs komoly baj.

Megdöbbsentem, amikor este felhívott az orvosom, hogy másnap menjek be hozzá.

– De doktor úr, azt mondta, semmi ok az aggodalomra, akkor meg miért kell bemennem...

– Csak egy újabb ellenőrző vizsgálat miatt – próbált az orvos vidám hangon ködösíteni, de most már tudtam, hogy igenis, van okom az aggodalomra.

Eszter lányom hallotta a telefonbeszélgetést. Akkor már harmadéves orvostanhallgató volt, jól tudta, mit jelent az „ellenőrző vizsgálat ellenőrzése”. Igyekezett nem kimutatni szorongását, azt mondta, hogy ez még nem jelent semmit, és sok esetben tévedtek már az orvosok, most is bizonyára így lesz.

– Ebben én is biztos vagyok, csak tévedés lehet – hajtogattam, közben alig vártam, hogy másnap reggel legyen, hogy megtudjam az orvos igazi álláspontját.

Károly aznap nem jött haza. A szolgálati menetrendje ott lógott a hűtőszekrény ajtaján, mint már évek óta. Azt hittem, rosszul emlékezem, de nem említette,

hogy ma bent kellene maradnia. Ellenőriztem a napi beosztást, az éjszakai szolgálat holnapra szól. Talán csak tovább marad, bizonyára oka van rá, gondoltam. Már tizenegy óra is elmúlt, és nem telefonált. Mégis igaz lesz, amire már hosszabb ideje gyanakszom? Balsejtelveim támadtak. Most már nem saját magammal foglalkoztam, hanem a kilátásban lévő újabb házassági krízissel. De azért nem olyan fából faragtak engem, hogy rögtön magamba roskadjak. Egyszerűen eldöntöttem: minden rendben lesz. A vizsgálati lelet is, meg a férjem is.

Annál inkább megrémültem, amikor az orvosom reggel nyíltan megmondta, hogy a daganat rosszindulatú, és azonnal el kell kezdeni a kezelést. Hát mégis, tűnődtem. És mi lehet Károllyal? Próbáltam telefonon elérni, de nem vette fel. Akkor felhívtam a klinikát, azt mondták, most éppen konzíliumot tartanak, s megerősítették, hogy férjem ma éjszakai szolgálatos lesz.

Tehát csak holnap tudom majd elmondani neki. Jobb is lesz, ha személyesen beszéljük meg, nem telefonon. A gyerekeimnek délután azt mondtam, nem kell félni, gyakran előforduló, és nagy sikerességgel kezelhető a tumor, minden esélyem megvan a gyógyulásra. De aludni nem tudtam az éjjel. Végigperegtek a fejemben az egyes páciensek, akiket hasonló problémával kezeltünk. Próbáltam a sikeres esetek mellett maradni, és minduntalan a rosszul végződőknél kötöttem ki. Hajnalig forgolódtam az ágyamban, csak reggel felé sikerült talán egy órát aludnom nyugtalan álommal.

Férjem délután azzal fogadott, hogy szeretne velem megbeszélni valamit.

– Na, mondd, mert nekem is van mondanivalóm a számodra.

– Akkor mondd először te! – ajánlotta fel, remélve, hogy a felesége mondanivalója könnyebb fajsúlyú lesz.

– Nem, kezd inkább te! – mondtam ugyanezzel a megfontolással. Károly nem akarta tovább húzni az időt, amúgy is betanulta már a szövegét, és meg volt győződve róla, hogy az én mondókám az övé után számára úgymint tárgytalan lesz. Hát nekikezdett:

– Nem megy ez nekünk együtt, elmegyek. Elköltözöm.

Lebénultam ezek hallatán egy pillanatra. De csak egy pillanatra. Gyorsan összeszedtem magam, és határozott hangon azt mondtam:

– Sajnálom, de utadat kell állnom. Most nem költözhetsz el!

– Értsd meg, el kell innen mennem, mert megfulladok! Mást szeretek. Érted? Nem érdekelt. Most mindent fölülírt a saját gondom: a hajszálon függő életem.

– Nem mehetsz el! Szükségem lesz rád – mondtam közömbösséget színlelve.

– Ugyan! Mikor volt neked szükséged énrám? Te mindig győztél mindent nélkülem is.

– Hogy mondhatod? Felépítettük ezt a nagy házat, felneveltük a gyerekeinket...

– A házat te építtetted az apáddal együtt. Hányszor is vágta ezt a fejemhez! Tőlem csak a pénz kellett, de ez a legkönnyebb része volt a dolognak. Te fogad-

tad az építőmunkásokat, még homokot is rostáltál, habarcsot kevertél, amikor az apáddal előkészítettetek mindent a munkások számára, hogy minél gyorsabban haladhassanak.

– De hát te mondogattad folyton, hogy neked kímélned kell a kezedet, mert a kezed a legfőbb munkaeszközöd, és ezt mindig tiszteletben tartottam. Egy nőgyógyász keze nem lehet kérges, sem sérült, sem dagadt a kemény fizikai munkától.

– Azért ne túlozz! Még azt sem engedtetek, hogy összerakjam a ledőlt téglarakást. Pedig kesztyűben csináltam volna.

Gondolataim kétfelé szaladtak. Egyrészt azon töprengtem, mi a fenének vitatkozom Károllyal ilyen banális dolgok miatt, amikor az életem megmentése a tét. Komoly kezeléseken kell átesnem a közeljövőben, s az eredmény azon is múlik, sikerül-e mindent végigjárnom. Ehhez kétségtelenül szükségem lesz a segítségére. A kilátásba helyezett műtét után egy ideig nem leszek képes autót vezetni, egyébként is szükségem lesz valakire, aki végigjárja velem a további kezeléseket. Ki más lehetne az, ha nem a férjem? A lányomra és a fiamra nem szívesen tennék ilyen terhet. Másrészt ott motoszkált a fejemben az a nap, amikor az édesapámmal az építkezésen tettünk-vettünk, miközben ledőlt egy téglarakás. A férjem éppen kiugrott hozzánk, hogy megnézzze, hol tartunk a munkával. Megörültem, hogy majd segít eltakarítani az útból a szanaszét heverő téglákat. Nyújtottam is neki a védőkesztyűt, nehogy megsérüljön a keze. Ő viszont nem szándékozott téglát szedegetni a földről. Nőgyógyász létére csak nem végezhet ilyen alantas munkát! Igen, valahogy így történt. Semmiképp sem úgy, ahogy most, majdnem húsz év távlatából állítja.

– Még hogy felneveltük a gyerekeinket! Te neveltetted fel a te gyerekeidet. És nagyon sikeresen: Eszter már alig szól hozzám, Gábor meg legfeljebb pimaszkodik velem. Hogy is lehetne másképp, ha születésüktől fogva mellőztél, csak nekik él-tél, velük beszéltél meg mindent, engem meg szépen kihagytatok mindenből.

6

Meg kell hagyni, végül Károly kitett magáért. Pedig a rögeszméjévé vált indokok teljesen a hatalmukba kerítették, legalábbis én így láttam. Maga is elhitte, amiket mondott. Ennek ellenére odaadó férjhez illő gondoskodással viszonyult hozzám. Pedig már nem voltunk igazi férj és feleség. Csak látszat volt. Továbbra is tartotta a kapcsolatot a kedvesével, és megbeszéltük, hogy ha meggyógyulok, elválnék, s ő újrarázasodik. Nem mondom, hogy könnyű volt ezt elfogadnom, de bele-törődtem. Azzal igyekeztem enyhíteni a helyzetemet, hogy szembeállítottam a házasságomat a betegséggemmel. Nem győzhetek mindkét fronton, de még választanom sem kellett, a sors maga kínálta fel a megoldást, a jobbik megoldást: a

gyógyulás az egyedüli választásom. A férjemet nem szegezhetem magam mellé. De én továbbra is a gyerekekkel maradok, talpra állítom őket, elindítom a nagybetűs életbe. Biztos voltam benne, hogy Károly ebben sem hagy magamra, és olykor jóleső érzés fogott el ettől: ha elválnak is, továbbra is a gyerekeink szülei maradunk.

Mindenki biztatott: a családom, a rokonok, ismerősök, barátok... De az erőm egyre fogyott. A második műtétet már nagyon nehezen viseltem, s még nehezebben az utókezeléseket. Károly volt az egyetlen, akinek el tudtam hinni, hogy még mindig van remény. Tudtam, hogy reálisan látja az állapotomat, és teljesen meg volt róla győződve, hogy felépülök. Ráadásul ezt velem is el tudta hitetni. Biztatása nyomán mindig felpisláskolt bennem a remény, még a vége felé is. Addig a napig, amikor megtudtam, hogy szervezetemben többszörös áttétek keletkeztek. Innen nincs visszaút. Negyedszer feküdtem be a kórházba. Csont és bőr voltam már, és nem tudtam megállni a lábamon. Egyik reggel a kezelőorvosom azt mondta, hogy egy időre kiengednek a kórházból, mert a család körében sokkal inkább várható a javulás. Szó nélkül vettem tudomásul, hogy hazaküldenek – meghalni.

Elláttak morfiumos ragtapaszokkal és ampullákkal, kölcsönadtak egy tolókoszit, és mehettünk utunkra. Hazaérkezésemkor még egyszer szemügyre vettem a házunkat. Lám, ezt hagyom magam után! Gondolataim elkalandoztak. Károly a bejárat felé kezdte tolni a kerekesszéket, szóltam neki, várjon még egy kicsikét. Az édesapámra gondoltam, aki egy évvel ezelőtt hunyt el, betegségéről nem tudva. Édesanyám jóval azelőtt halt meg, és ezért hálás vagyok a sorsnak, hogy szüleimnek nem kellett megélniük, ahogy elfogy életem gyertyalángja.

Kókadt fejjel meláztam a ház előtt, eközben a szomszéd bejáratból Miriam és Stano lépett ki. Miriam érdeklődve lépett felém, a lábamat kémlelte, azt hitte, valamilyen baleset ért, azért vagyok tolószékben. De ahogy közeledett, egyre inkább megdöbbent. Alig tudta kipróbálni magából a szavakat:

– Mi van veled? – kérdezte elcsukló hangon. Én csak a kartámlákon nyugvó kezemmel jeleztem – a tenyereimet az ég felé fordítva: hát, ez van!

Miriam sokkot kapott. Üvöltöni kezdett, és öklével püfölte a férjét.

– Azt mondtad, rendbe jön, hogy meggyógyul! Azt mondtad nekem...

Igen, ez az én ötletem volt. Megígértettem Stanóval, hogy nem mondja el Miriamnak, min megyek keresztül. Hogy neki nem szabad tudnia. Nem lehet a részese a sorscsapásomnak. Most már bánom. Sajnálom Miriamot. Nekem már teljesen mindegy, de neki ezzel kell tovább élnie. Beismerem, súlyos büntetés volt. Amikor ezt kitaláltam, még nem tudtam, hova fog fejlődni a betegségem. Stano beráncigálta őt a házba, mi pedig szintén hazamentünk.

Haza. Utoljára. Három napig tartott az utolsó otthonlétem. Ha a morfiom okozta delíriumos állapotból magamhoz tértem, mindig volt mellettem valaki. A gye-

rekeim és a férjem éjjel-nappal váltakoztak. Néha nem engedtem, hogy beadják a morfiomot, s bár olyankor kegyetlen fájdalmaim voltak, legalább tiszta elmével tudtam velük beszélgetni. Én mondtam el a lányomnak és a fiamnak, hogy az apjuk nemsokára elköltözik otthonról, hogy ezért íratjuk rájuk a házat ajándékozási szerződéssel. Apa lemond a házról, és a barátnőjéhez költözik. Továbbra is támogatja őket, a tanulmányaikat mindenképpen be kell fejezniük.

Eszter, bár tudott az apja újabb kapcsolatáról, azt hitte, a betegségem visszatartja őt. Egy rendes apa ilyen helyzetben nem hagyná magára a gyerekeit. Majdnem három napba telt, amíg meg tudtam győzni: apát el kell engednie! És semmi értelmű a makacskodásnak: igenis, támogatni fog a jövőben, el kell fogadni a pénzt, ez jogi szempontból is kötelező, erkölcsi szempontból még inkább. Ugyan, ugyan! Még hogy otthagyná az egyetemet, és elmegy dolgozni. Csacsóság! Végül megértette, nem ez a helyes út. És az öccsének is példát kell mutatnia. Gábor nemsokára leérettségizik, és a gépészeti egyetemre készül.

Amikor arra kértem Esztert, hívja fel a papunkat, nem ellenkezett. András atya pedig mindjárt délben kijött hozzám. Felkészített a nagy útra, és én még aznap este eltávoztam. Még mondani akartam valamit, de már nem emlékszem, mit. Azt tudom, hogy a kezemet mozdítottam, de a szememet már nem tudtam kinyitni, hang se jött ki a számon. Hát végleg feladtam.

7

Eszter jön ki leggyakrabban a síromhoz. Sokat mesél nekem. Ez nagyon jólesik. Pedig én mindent tudok, hisz nem nyugodhatom, amíg meg nem békül az apjával. Addig folyton ott kószálok körülöttük, s bár semmit sem tehetek, azért szorítok, hogy törjön meg a jég.

Látom, ahogy szívem kincse olykor végigsimítja a szekrényemben a ruháimat. Többségüktől megvált már, de mi értelmű, hogy a többit még takargatja? Lehet, hogy ezt akartam mondani azon az utolsó estén? Kár, hogy akkor nem jutott eszembe. Látom, ahogy előveszi azt a szép fehér szvetteremet, amelyiket az ő javaslatára vettem meg. Simogatja, babusgatja, az arcához szorítja. Ugyanezt műveli a vastag téli sálammal is. Eszterkém, mire jó ez? Az az igazság, hogy amióta együtt élnek ezzel az Attila sráccal, másképpen viszonyul az utánam megmaradt dolgaimhoz is. A minap agyoncsókolgatta a szvetteremet, táncra perdült benne, közben a fürdőköpenyemet ölelgette. Akkor is ezt tette, amikor tavaly elvégezte az egyetemet. De akkor még sírt hozzá. Most viszont ragyog a boldogságtól. Ó hát persze! Anya lesz!

Lám, milyen édesek! A sírom körül ácsorogva is lerí róluk a boldogság. Attila és Eszter. Eszter és Attila. Egymásra találtak. Gábor pedig a kiscsikó mögöttük. Már ő is egyetemista, harmadéves. Most együtt jöttek a temetőbe, mert ma van a

születésnapom. Ma lenne. Az ötvenedik. És már három éve nem vagyok az élők sorában.

De nicsak, ott jön Károly is az új feleségével. Mekkora csokrot cipel! Mindig is szeretett hatalmas, pompás csokrokat ajándékozni.

– Kislányom, jól látom, hogy édesanya leszel? – kérdezi Károly félszegen a suta üdvözlés után.

– Igen, apa, februárra várjuk – feleli Eszter egy kicsit szendén.

– Akkor már... most szeptember van... a negyedik hónapban vagy. Igazán örülök, és gratulálok. És jól vagy? Tudod, hogy bármiben számíthatsz rám.

Most Eszter elutasító szavai következhetek volna, de leesett a kő a szívemről, mert mást mondott:

– Tudom. Számítok is rád.

Károly is meglepődött. Még könnyek is tolultak a szemébe. Lehet, hogy csak én láttam, de tényleg láttam. Csak mosolyogtam magamban ideátról.

– Nem hívtatok meg az esküvőkre – mondta kicsit gyámoltalanul, a világeért sem szemrehányóan.

– Még nem volt esküvő. Három hét múlva lesz. A meghívókat már postáztam, valószínűleg hétfőn megkapjátok. Remélem, eljöttek.

– Köszönjük, természetesen elmegyünk – szólalt meg Éva, aki eddig csak a háttérből hallgatta a közelmúlthoz viszonyítva szinte bőbeszédűnek tűnő családi beszélgetést.

– Holnapra, vasárnapra terveztem, hogy majd telefonálok, és személyesen is meghívlak – folytatta Eszter.

– Gyertek el hozzánk holnap egy ismerkedő ebédre – szólta Károly, az ismerkedést Attilának címezve, hiszen ezidáig csak kétszer találkoztak, mindig csak futólag.

– Nagyon jó ötlet! – erősítette meg Éva. – Gyertek el. Egy óra tájban jó lesz?

– Köszönjük a meghívást. Egy óra körül nálatok leszünk.

Ezt már Gábor mondta. Istenem, milyen határozott, férfias! Kezdetben azt hittem, ő fogja nehezebben viselni a halálomat, de inkább ő lett Eszter támasza.

Tetszik nekem ez az ebédmeghívás. Persze, volt ilyen már régebben is, csak Eszter mindig elutasította. Nem akarta megbocsátani az apja új házasságát, és nem akart közel kerülni Évához. Pedig Éva is igyekezett kiengesztelni őt, mindenképpen kerülve a tolakodást. Józan türelme meghozta a gyümölcsét.

Most már én is békében nyugodhatok. Már nem kell őket féltennem. Csak mesziről szemlélgetem majd, ahogy lezajlik az esküvő. Aztán még szemmel tartom első unokám születését, cseperedését, Gábor mérnökké avatását...

Megnyugodtam. Én már tudom, hogy csak hipp-hopp az élet. A kerék megállíthatatlanul forog. Én már megnyugodtam. Örökre.

Mikóczy Dénes: Ady

Értékelés – líra kategória

Az Arany Opus pályázatra beérkezett versek közül minőségi szempontból három alkotó munkáit emelném ki. De mielőtt rátérnék a tárgyra, néhány klapancia.

Irodalmi művet – akár költeményt, akár prózát – olvasva mindig megkerülhetetlen a kérdés: miért született meg a mű? Mi készítette a költőt, írókat arra, hogy a József Attila-i „amikor verset ír az ember, nem írni volna jó” kijelentés cáfolatát adva (amit szerencsénkre maga József Attila is ezerszer megcáfolt) papírt, klaviatúrát ragadva nekigyürkőzzön, és megpróbálja elmondani „fájdalmát, örömét”. Hogy megossa azt másokkal, de leginkább önmagával, hiszen az alkotás a világ legmagányosabb tevékenysége. Ha jól emlékszem, Sütő András fogalmazta meg valahol: ha nem írná meg, amit megír, kifúrná az oldalát. A mondanivaló úgy kívánczik ki az emberből, mint a születendő gyermek. Még egy nagy klasszikust idézve, Babits Mihály szerint: „*Nem az énekes szüli a dalt: / a dal szüli énekesét.*” Hiába tehát a gyötrődés, ha nincs dal, amely meg akar születni, és fordítva: a dal – tetszik, nem tetszik – közlésre kényszeríti a költőt.

Idézetből, nagy elődök gondolataiból talán elég is ennyi. S bizony meglehet, ilyen súlyos kérdéseket nem szabadna feltenni egy-egy pályázati küldemény értékelése során, hiszen ilyenkor az ember felfokozott várakozással nyitogatja a jelíges alkotásokat: mondanak-e valami újat, megrázót, érvényeset? Vagy a csalódás az olvasó „jutalma”, mert sok feledhető, lapos, suta fogalmazvány között kell megtalálnia a kevés értéket, amely méltó a figyelemre. E bányamunka mégis megéri a fáradságot, ha az ember olyan gyöngyszemeket talál, mint például Z. Németh István versei. Engedtessek meg az *Éjszaka a szaunában* címet viselő, hat részre osztott versciklus utolsó darabját idéznem:

„Az összes eddigi életed / ott van a kövek emlékezetében. / Napjaid víz sodorta, kisimult / arcú kavicsok. / Úgy ülnek ki sorban a fövenyre, / mint teremtett világ partjára / a születő csillagok. / A fényesekért Isten lehajol.”

E pár sor persze csak lezárja az egész ciklust, amelyben ott lüktet az emberi elidegenedés, elmagányosodás, az embernek megmaradás sokszor kilátástalannak tűnő küzdelme, amelyben éppen a ciklust lezáró képben kapjuk a megnyugtató lezárást: „*A fényesekért Isten lehajol.*” Ennek a költő általi belső vívódásnak-vándorlásnak a stációit természetesen nem sorolom fel. Sőt, attól is megfosztom a hallgatót, hogy valamiféle „értékelését” adjam Z. Németh István pályamunkájá-

nak. Ezt meghagyom a kritikusoknak. Csak annyit jegyzek meg szerényen, hogy verseiben nem csalódik az olvasó, hiszen a költő ura a formának, s nem elégszik meg azzal, hogy a felszín kapirgálja, bátran áll a kihívások elé. S ez teszi hiteles költővé, az olvasót pedig olvasóvá a közös élmény által. Nem véletlen, hogy a bírálóbizottság egyhangúan Z. Németh István *Éjszaka a szaunában* című költeményét találta az Arany Opus idei díjnyertesének a költészet kategóriájában.

Z. Németh Istvánhoz hasonlóan Fellingner Károly is igen erős versekkel jelentkezett. *„Szüleik ugyan még hisznek Istenben, / de magukban semmiképpen, reményük / a kisujjára csavarja a szelet, / ami elfújhatná őket oda, ahol még / mindezeken ellenére van visszaút.”* Az általam választott idézetben nem véletlenül szerepel szintén Isten neve. Persze ne gondoljuk, hogy költőnk „hiába veszi” a nevét, és öncélúan emlegetné a Teremtőt! Fellingner Károly esetében nem meglepő, hogy a nagy igazságok keresése közben szívesen elkanyarodik a fanyar ironia felé, mi több, naturalisztikus képek is felvillannak a legkomolyabb témák közepette is, szinte meghökkentő nyerseséggel. Ezeket azonban sikeresen feloldja a mondanivaló – jobb szó híján – egyetemessége. Amit lehet, hogy nem is keres, de kénytelen rátalálni, mintha egy fémdetektorral dolgozna. Pedig nem is ő adta jellegül a „Fémdetektor” kifejezést pályamunkáihoz, hanem Z. Németh István. Furcsa csavar mindenesetre, de lehet a véletlenek egybeesése. Fellingner Károly versei mindig felüdülést jelentenek az olvasónak.

Kiemelést érdemel a sok középszerű, vagy annál is gyengébb mezőnyből Pastorek Veronika, aki a *Merülések* című versével a fentiekkel szemben látszólag kevésbé súlyos, de annál több titokkal, áthallással, ráadásul némi finom történelmi ablaknyitással is megajándékozott bennünket.

HOGYA GYÖRGY

Értékelés – próza kategória

Dicséretes, hogy a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának felhívására továbbra is akadnak, akik tollat vesznek a kezükbe és az irodalom lovagjaiként szállnak a szórítóba vagy a bajvívó pástra. Mivel a láthatóan tapasztalt lovagjaink mellé teljesen kezdők is felsorakoztak, ez utóbbiaknak el kell mondani, hogy miután a legfényesebb vértű lovagoknak is kijár olykor-olykor egy-egy tanács, ők se vegyék zokon az észrevételeket.

Ezen újsütetű, kezdő lovagjainknak meg kell sügnöm, hogy a tusa, a megméretetés nemcsak arról szól, hogy felülök a Rocinante nevű lovamra, megmarkolom az első kezem ügyébe kerülő történetet, és miután a csodálkozástól minden szélmalomnak megáll a kereke, boldog mosollyal hazaviszem az első díjat.

Ez a történet az irodalommal egy kicsit többről szól.

Az irodalom eme ifjú és kezdő bajvívóinak is tisztában kell lenniük a versenyzés szabályaival. Erről is kell szólnia az értékelésnek. Egy írónak elsősorban sokat és még többet kell olvasnia. Mindent. Meséket, novellákat, elbeszéléseket, krimiket, „kötelező irodalmat”, tudományos cikkeket és hasonlókat. Másodsorban, alaposan fel kell készülnie helyesírásból. Mindannyiunkkal megtörténik, hogy kihagyunk egy vesszőt, esetleg elütünk egy betűt, de a pályaművek esetében ezek az elírások, pontosabban hibák nem a figyelmetlenségről szóltak... Mindezek után el kell gondolkoznia az írástudók felelősségén. Tudjuk, hogy a szó elrepül, és az írás az, ami megmarad. Ráadásul, míg a szó csak a közvetlen környezetünkben lévőeknek szól, az írással olyan embereket is megszólítunk, akiket nem is ismerünk, sőt olyanokat is, akik még meg sem születtek. Óriási felelősség tehát olyan írásos üzenetet hagyni magunk után, amely a későbbiek során, önmagára hagyatva önmagát védi meg. Talán ezért is mondta egyik volt lovagtársunk, hogy beszélni mindenki tud, ám írni csak a kultúremler.

És ez még mindig nem elég!

Ha kellően eleget olvastunk, ismerjük a helyesírás szabályait, jó érzékkel állunk hozzá felelősségteljes munkánkhoz, még ugyancsak van mit tanulnunk stílusról, szerkesztésről, idősíkokról és az írás történelméről.

Ifjú lovagjainknak mindezeket el kell mondanunk, ha nem akarjuk, hogy a rosszul erősített nyereggel esetleg leforduljanak a lovukról, a lovuk kantárja elszakadjon, dárdájuk pedig idő előtt, az első megmérettetésnél kettéhasadjon.

Még sok tanácsot lehetne adni, ám e rövid értékelés idejére beérem Kosztolányi intő gondolatával, amelyet melegen ajánlok minden íróembernek: *„Azt a lelket és nyelvet, melyet rövid időre örökbe kaptunk, új szellemmel fényezve, csorbíthatatlanul át kell adnunk utódainknak. Ez a küldetésünk – »áldjon vagy verjen sors keze« – ez a mi küldetésünk.»*

Mindezt, amit eddig leírtam, kérem, elsősorban azok szívleljék meg, akik ma csalódottan, díj nélkül mennek haza! Nyilván sokuk lelkében megerősödik a bírálóbizottság tagjainak elfogultságára és dilettantizmusára vonatkozó meggyőződésük, ám ha idővel – esetleg – tényleg az irodalom lovagjaivá válnak, valószínűleg átértékelik mai hozzáállásukat és teljesítményüket. Ha nem szeretnének pancser Don Quijotékká válni, fogadjanak szót!

Egy ismert cseh filmvígjáték híres mondata jutott eszembe: „Nepotesil ste mne, ale ani já vás nepoteším“, ami szabad fordításban azt jelenti, hogy némelyik lelkes ifjú barátunk írásával nem örvendeztetett meg bennünket – a bírálóbizottság tagjaira gondolok –, és éppen ezért mi sem örvendeztetjük meg azokat az alkotókat, akik a helyesírás legelemibb szabályait sem ismerik (vagy ha ismerik, nem tartják be). Nem tudják helyesen, hiba nélkül leírni Washington, Rio de Janeiro vagy Hongkong nevét, nem néznek utána, miképp is kell írni az „ébresztget” vagy „fogadtatás” szavakat és sorolhatnám. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy egy-két esetben az is megfordult a fejemben, hogy az illető esetleg nem magyar tannyelvű iskolába járt. Szókinccse tehát megvan, ám a helyesírást értelemszerűen csak utólag fogja elsajátítani, már ha a jövőben írni akar és éppen magyarul.) Az említett írások sajnos nemcsak az új szellemmel fényezés és csorbíthatatlanság feltételeit nem teljesítik, tartalom tekintetében is hiányzik belőlük az az eredetiség, az a forradalmi, minden áron újítani akaró lelkesedés, amire mi, bírálóbizottsági tagok várunk.

Ismét csak a margóra jegyzem meg, hogy mindez nem vonatkozik a mesékre, hiszen jól megírt mesék is érkeztek a pályázatra, ám meséket inkább mesepályázatra kellett volna beküldeni. Mi mindannyian egy csodálatos mesevilágból, a magyar nyelv meséiből nőttünk fel és kerültünk egy prózai világba. Mindannyian érezzük tehát, hogy a próza kategória nem feltétlenül a legmegfelelőbb a mesék – legyenek azok bármilyen tüneményesek – és egyéb prózai írások összehasonlítására, megmérettetésére. Más kritériumok alapján ítéljük a meséket, és másként a jellem- és társadalomábrázolásban, szerkesztésben jeleskedő prózai írásokat.

Irodalmunkban továbbra is divatosak a bűnügyi témájú írások. Ezekből is lehet nagyon jó és sikeres történeteket faragni, ám sajnálatos módon a beérkezett bűnügyi történetek nem voltak képesek komoly áttörésre.

És most lássuk a jobban sikerült írásokat!

Tizenhárom prózát tartalmazó pályamű érkezett be, ebből a bírálóbizottság tagjai meglehetősen keveset találtak díjazásra érdemesnek. Ez a kevés viszont nagyon jó nívót képvisel, olyannyira, hogy adott esetben nem lehetett eldönteni, melyik a jobb.

A „Trixi” jeligével ellátott *Disszonáns* című írás alkotója magabiztosan, mondhatni rutinosan kezeli a tollat, a könnyed történetek írásával egészen biztos, hogy komoly sikereket érhet el. Ám az olvasó is rendelkezik némi rutinnal, és éppen ezért jól sejthető a csattanó. Trixi azonban ennek ellenére jól veszi az akadályokat, és ügyesen leplezve írói szándékát, élvezetes módon vezeti el az olvasót a poénra kihegyezett véghez. Megérdemelten tartozik a legjobbak közé.

A „Hajnal” jelige mögött megbúvó alkotónak sem az itt közölt/értékelt írások az első próbálkozásai. Az *Egy imakönyv utóélete* és a *Félúton* már komoly odafigyelést kíván. A szerző az emberi lélek mélyebb bugyraiba is letekint, ugyanakkor egyfajta erkölcsi üzenet megfogalmazására is képes. Mindkét írás zárómondatai megfontoltságról és szakmai önmérsékletről tanúskodnak. Elmélyült, komoly szakmai felkészültséggel bíró alkotót sejtek mögötte.

Végére hagytam a bizottság által egyöntetűen legjobbnak ítélt írás szerzőjét, aki a „Távfutó” jeligét választotta. A *Hipp-hopp az élet* című írásával egyértelműen bizonyította írói rátermettségét, nem véletlenül kapta a legtöbb pontot. A valószínűleg az életből vett történet egy a férje által megcsalt és súlyos betegséggel szembesülő asszony sorsát meséli el felkészülten. A témaválasztás sikeresnek mondható, ami a társadalom alapját képező család, a családon belüli kapcsolatok, és a kapcsolatokba beavatkozó ugyancsak társadalmi súllyal bíró betegség. A stílussal sincs baj, szerzőnk, mint említettem, nem kezdő, rendelkezik annyi tapasztalattal, hogy egyéni hangon vigye végig a történetet. S végül említsük a jellemábrázolást! A szerelmi háromszög félrelépő és megcsalt személyeinek viselkedése a látszólagos közhelyszerűségük ellenére is hitelesnek, életszerűnek minősíthető.

A bizottság tagjai tehát a legnagyobb egyetértésben a „Távfutót” találták az idei pályázat legjobbjának, és a nevükben is csak gratulálni tudok a szerzőnek. Természetesen gratuláció jár azon említett írások alkotóinak is, akik színvonalas írásaikkal reménykeltően képviselik irodalmunkat. Ugyanakkor biztatom a többieket, irodalmunk leendő lovagjait is: ne hagyják abba az írást, nyelvünket új szellemmel fényezzék tovább, és azon legyenek, hogy csorbíthatatlanul adják tovább utódainknak!

Mikóczy Dénes: Fényre vágyó

TÓTH LÁSZLÓ

Minden addig...

Laudáció Hodossy Gyula Forbáth-díjához (2022. november 16., Fülek)

A Szlovákiai Magyar Írók Társaságának Forbáth Imre-díja, mellyel a Társaság 2003-tól, évről évre az előző esztendő legjobbnak ítélt szlovákiai magyar költői teljesítményét jutalmazza, immár huszadik alkalommal került kiosztásra az idén. Eddig, ha jól számolom, tizennégyen kapták meg (voltak, akik kétszer is). A díjról a Társaság Választmánya dönt, melynek értelmében azt ezúttal Hodossy Gyula kapta a *Minden addig* című verseskötetért. Amihez annyit tennék hozzá, hogy költőnk mostani díjazása szerintem – tavalyi József Attila-díjához hasonlóan – egyúttal eddigi négy és fél évtizedes költői-írói pályájának jutalmazása is. Költőnk ugyanis tizenhat éves kora óta publikál, s már legelső versével is jelentős visszhangot keltett; olyat, hogy a vers olvastán még azon komor idők éber pártelvtársai is azonnal összevonták a szemöldöküket, és ki is rótták rá az általuk elrettentőnek szánt penitenciát. Persze, nem értek célt, mert induló poétánk nemhogy *elrettent* volna, hanem, mint látják, itt áll, rendületlenül, s legújabb irodalmi díját készül most épp átvenni...

Elnézést, hogy ilyen messziről kezdtem, de költőnk mindenkori értékelését lehetetlen valahányszor nem innen kezdeni, mert említett zajos messziről indulásának ösztönzése és emléke azóta is ott munkál minden lépésében és mozdulatában, és későbbi költői-írói s közemberi pályájának értelmezésében is segítségünkre lehet. Az ugyanis, hogy már tizenhat éves korában is egyaránt élesen *elütött* mind közvetlen, mind szélesebb környezetétől, máig – s általában mindenben – jellemzi pályáját, azaz költőként-íróként is máig *elüt*, vagyis kilóg a sorból, mást csinál és másképp mindent, így verset is és verseskötetet is, mint más. Aminél lehet-e nagyobb érdeme a költőnek, alkotó embernek, mint hogy más, mint más?

Hogy csak egyet mondjak itt, ahol legújabb verseskötetéről beszélünk ugyan, melynek azonban, ha jobban megnézzük, egyötöde próza. S ez is vegyes: valamósos és értekező egyaránt, egymást követve. Melyekben egyként mesél családjáról, gyermekkori emlékeiről, olvasmányélményeiről, illetve szülőföldjéről, a Csallóközről, s a nagy életpéldáról, Vámbéry Árminról, míg másutt,

áttételesen bár, sokatmondón a sziget-létről, szigetember-létről értekeznek, vagy éppen a szlovákiai magyar értelmiségi létről, az értelmiség kultúra-meghatározó küldetéséről ad helyzetjelentést. De milyen meggondolásból kerülnek ezek egy verseskötetbe (még ha a végére is)? – kérdezhetné bárki.

Lehet, kevesen emlékeznek már rá, annak idején, még a hatvanas-hetvenes évek fordulóján Csoóri Sándor versesköteteinek volt a jellegzetessége, hogy azok végére a költő mindig odaillesztette valamelyik, bizonyos nézetben az adott kötetének verseit is értelmező esszéjét, vallomását. Nos, azt gondolom, Hodossy ezt a különleges, bár nem egyedi, ugyanakkor mégis nemes hagyományt is folytatja mostani, vegyes műfajúként is *olvasható* kötetével. Aki ismeri korábbi köteteit, könyveit, azokban is kezdettől találunk prózába hajló vallomást, helyzet- és jelenségelemzés felől érkező értekezést (cseverészést? trécsét? tereferét?, de, más oldalról nézve: tárgyyszerű analízist) – mi több, vers és próza sokszor nem is különül el nála, egymásba ér; mégis, a vallomás bensőségessége, a személyesség hőfoka általában a legihletettebb lírává nemesíti/avatja opusait. Így, illetve ezen a nyomon továbbhaladva, már nem csodálkozhatunk, ha új könyvében is van például olyan prózai emlékezése, melyben egyik korábbi versét *folytatja*, s vannak versei, melyek értékezései valamely elemét, motívumát elevenítik meg, írják-viszik tovább. De van ciklusa itt, a *Morzsák*, mely egy-két mondatos prózatöredékekből, néhol aforizmaértékű enigmákból, gnómákból áll (kötetének egyik erőssége e ciklus!), konkrétan 60 darabból, melyek – s itt megint újabb összefüggések felé nyílik ajtó – költőnk hatvanadik életévében születtek, s az elvont líraiság nyelvéen akár különös-különleges életrajzként, életrajzi vallomásokként, vallomástöredékeként is olvashatók. Mindemellett a távol-keleti – kínai, japán – versfilozófiákra, filozófiai traktátusokra, bölcséleti példabeszédekre, példamondatokra is hajaznak, utalásrendszerüket kivetítve az emberi kultúra (kultúrák) egészére, s belemártva az idők végtelenjébe is...

Persze, mindezek mellett is számos a konkrétan jelzett vagy jelöletlen, nevesítetlen utalás, és ún. „kulturális idézet” Hodossy verseiben, melyek alapján akár – mindig valamihez, valakihez, valamire, valakire – kapcsolódó, reflektáló lírának is nevezhetnénk az övét (ami különösen érvényes legújabb, megjelenés előtt álló verseskötetére), mely egyszerre jelzi kapcsolódásait is, ugyanakkor különállását, különállásait is. Sporthasonlattal élve, akár a távolugró: nekifut, elrugaszkodik, és – valahol – földet ér. De onnan már más a perspektíva, más fényben a dolgok, tárgyak, s benne is már ott a maga mögött hagyott (megugrott) táv, s ő is e távval (távolsággal) gazdagabb, miként minket is e távolság élményéhez, illetve birtokába juttat. Mindehhez különleges, egyénített nyelve, nyelvezete is társul, sokszor a magyar nyelv általános szabályait is *beszédesen* áthágva – mondhatni: verseinek külön grammatikájuk van –, s olyan nyelvi struktúrákat hoz létre és működtet, melyek adott esetben egyediségük révén is új, szokatlan tartalmakkal,

jelentésekkel ruházzák föl a versét (mint például a *Vágy a Ki!* című opusa). Egyidejűleg, s ezt jeleztem is már fentebb, mindegyik versdarabja valamilyen történetet is mond, valamilyen történetből indul, melyek végül új történeteket nyitnak bennünk, ahol azokban már mi: az olvasói folytatódunk...

Befejezésül pedig hadd idézzem még az e mostani díjának nevet adó Forbáth Imre két aforizmáját.

Először is ezt: „*Szabályos ritmusért nem írok verset. Szőnyeget porolok.*”

Nos, díjazottunk költészete – e jelen könyvével is – azt igazolja, hogy szabálytalan ritmusú versei mindig is személyiségének belső történéseihez, ritmusához igazodtak, s azt képezték/kottázták le a hozzájuk előkeresett szavak segítségével.

Másodszor pedig, illetve végül: „*Haptákban állva is lehet, bár nehéz verset írni.*”

Hodossy versei pedig épp hogy teljes belső szabadságának, felszabadultságának példái, bizonyítékai. Aki egész eddigi öntörvényű életét e szabadságtól vezettetve élte le és írta végig, ám aki az érték, értékek előtt mindig feszes haptákba vágta magát, úgy tisztelgett nekik.

Olvassák, kérem, ajánlom, a *Minden addigot*. Hiszen – s ez is könyvének egyik olvasata – minden addig van, amíg költészet van.

PETŐCZ ANDRÁS

Együtt és egyedül

(*Jegyzet Hodossy Gyula kötete ürügyén*)

Verset írunk. Kommunikálunk. Az irodalom, az írás kommunikáció. Részei leszünk valami egésznek, azáltal, hogy olvasunk, és azáltal is, hogy írunk, vagyis, hogy reagálunk valamire.

Hodossy Gyula is ezt teszi. *Válaszol*. Visszajelez. Mondhatjuk így: üzen. Üzenetére újabb üzenet érkezik. Verseiben kapcsolódik valakihez, valamihez.

Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy mindezt mi találtuk ki. Az ilyen típusú kommunikációt. Hogy a századunknak ez a gesztusa, vagyis az, hogy *belekapaszkodunk* kortársaink, illetve elődeink munkáiba, ez valami nóvum. Hogy mindez „posztmodern” gesztus. Pedig korántsem az.

A műalkotás, a másikkal által létrehozott világ olyan szövedék, amit könnyedén és szívesen hasznosítunk/hasznosíthatunk, amelyhez jó kapcsolódni. Kijelöli a helyünket, kijelöli a kötődésünk azt a közeget, amiben otthonosan tudunk mozogni. Tehát nem csupán főhajtás ez. *Az is*. De több is annál. Helykeresés. És útmutató. És játék is egyben.

Kétségtelen tény, hogy ez a játék nem olyan régen kezdődött. Legfeljebb ha kétezer éve. Na, jó. Háromezer. Mindenesetre az időszámításunk előtt. Szókratész például előszeretettel hivatkozik Prótagoraszra, vagy éppen Homéroszra, miközben tanítása csupa-csupa kérdés a tanítványaihoz. Kérdez, és közben újból és újból idéz – olyan alkotókat, vagy műveket, amelyeket fontosnak érez.

Ha tovább megyünk az időben, láthatjuk, tudhatjuk, hogy Dante a főműve egyik központi alakjává Vergiliust teszi, a sok évszázaddal korábban élt eposzköltőt, ő lesz az, aki a Pokol és a Purgatórium útjain végigvezet minket, minket, olvasókat is. Az ókori klasszikusokra egyébként is divat volt hivatkozni a korai reneszánsz idején. De a hivatkozást a későbbi korokban is megtaláljuk, akár a magyar, akár a világirodalomra gondolunk. Ha a 19. századi magyar irodalmat vesszük, Kölcsey vagy Berzsenyi ezer szállal kötődik a klasszikusokhoz. A kortársak továbbgondolása, a hozzájuk való kapcsolódás szintén évszázados hagyománnyal bír, Petőfi és Arany utalásai, költői játékaik számos idézettel vagy vendégszöveggel gazdagok. Arany János a *Toldiban* – olvassuk gyakran, érdemes! – minden egyes ének ele-

jén egy-egy Ilosvai Selymes Péter idézettel indít, természetesen, hiszen Arany valójában Ilosvai munkáját dolgozta fel, azt teljesítette ki, arra támaszkodott. Ez is posztmodern gesztus volt az adott korban. És hozhatunk számos példát a világirodalomból is, ne lepődjünk meg azon, hogy a „nagy magányos” Tolsztoj az ismert regényében, a *Feltámadásban* az egyik hősével, Katyusával a vele kortárs Dosztojevszkijt és Turgenyevet olvastatja, mintegy rájuk hivatkozik.

Az irodalom tehát szövet, ami egybentart, összefűz, és mint ilyen, orientál is, vagyis teret nyit a továbbgondolásra, a *beszélgetésre*.

A vers, az irodalom, a szöveg: *beszélgetés*.

Hodossy Gyula pontosan ezt teszi. *Beszélget*. Kommunikál a megidézett szerzőkkel. Mintegy reagál az idézett szerzők munkáira. Vagyis válaszol nekik.

A Hodossy-féle kommunikáció technikája az idézet – vagyis egy-egy mottót helyez el a verse fölé, és a mottókhoz kapcsolódik. Kiemeli ezáltal az adott szerzőt a szerzők rengetegéből, egyben jelzi is, hogy az adott szerző az ő számára előd, társ, közösség. Ez a technika nagyban hasonlít a korábban megemlített klasszikus példákhoz, a fentebb már jelzett Arany is – ahogy mondtam – hasonlóan írja tovább Ilosvai Selymes XVI. századi Toldi- (Ilosvainál Tholdi-)történetét. Vagyis a megidézett szöveg, annak üzenete indítja el Hodossy Gyula versét, elsősorban tehát a tartalomra koncentrál, a mondandóra szerzőként, amikor kiválasztja a költődését.

Lehetne más módon is. Ismerjük a magyar és világirodalom olyan aspektusát, amikor nem elsősorban a tartalom, a mondandó, az üzenet van a kapcsolódó szerző fókuszában, hanem a *forma*. Ilyen a variáció, vagy a pastiche, ezek tág teret nyitnak egy-egy szerző esetében új tartalmak felé is. A variációnak, vagy éppen a pastiche-nak zseniális mestere volt József Attila, illetve Weöres Sándor. Különösen izgalmas, amikor egy-egy pastiche vagy „utánzás” egyedi tartalmakkal gazdagodik. József Attila az 1925-ös évben, amikor Bécsben járt Kassáknál, akkor jó néhány szabadverset mutatott Kassáknak, ezek a versek persze nemcsak az avantgarde mester akkori munkáinak voltak formai utánzatai, hanem egyben a Biblia *Zsoltárok könyvéhez*, vagy éppen az Énekek éneke fejezetéhez is kapcsolódtak. József Attilára egyébként is jellemző volt, hogy mindenféle lehetőséget kipróbált, ami versforma, és mindegyikben otthonosan mozgott.

Weöres esetében a pastiche, a formai játék közismert, nem is kell ezt különösebben hangsúlyozni. Olyannyira az, hogy kitalált – a klasszicizmus jegyében – egy költőnőt, és ennek a kitalált szerzőnek a verseit írta meg az adott korszak stílusában.

Hodossy Gyula költészete mindezek figyelembe vételével értelmezhető. Az elődök példáját követve teremt meg egy olyan, önálló világot, amely – joggal mondhatjuk – csakis Hodossyé. Miközben benne van ebben a sajátos világban a féltés, a szeretet, az aggodás, az elérhetetlennek tűnő kiteljesedés igénye, aközben

sok-sok irónia, keserű humor, szarkazmus is jellemzi. „Az anyag nem vész el, csak átalakul. / A gondolat nem vész el, csak átalakul. / (Az Iródia nem vész el, csak átalakul). / Én sem veszek el, / csak nem fogsz megtalálni”, írja a *Plagizátorkodás* című versében – talán – arra utalva, hogy ha egy egész kötetet másoknak szentelünk, és minden munkánkat valaki másnak ajánljuk, akkor a tájékozatlan olvasó azt gondolhatja, hogy mi már „sehol sem vagyunk” a nagy betűtengerben. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy a szerző, Hodossy Gyula nagyon is megtalálható, nagyon is fellelhető a sok megidézett alkotó mellett, saját helyét éppen azzal jelöli ki, hogy kiket is idéz, kik azok, akikhez kapcsolódik.

A vers, az irodalom kommunikáció, írtam ennek a kisesszének az elején. Hodossy Gyula pontosan érti, pontosan tudja, mi is a vers, mi is az irodalom. És túl azon, hogy elhelyezi önnön magát az irodalom tengerében, nem rejt véka alá érzelmeit, indulatait, képes átéléssel megmutatni olyasmit, ami valóban egyetemes módon a sajátja. Ennek szép példája a *Cicero harca a patkánnyal* című verse. A megidézés kettős, hiszen Cicero is, Heine is feltűnik a vers ürügyén, de az indulat, a személyesség csakis a szerzőé, ettől lesz erős, jó ez a munka. A szöveg narratív jellege lendületet ad, dinamikát, a zárás pedig finoman ironikus. A „patkányokról” szólva így ír Hodossy: „Ha nappal meglátsz egyet, / tudhatod, ezer is van belőlük, / lassan felzabálják a múltad, / történeteidet behurcolják a fészkeikbe, / hogy a másén, a tiedén feküdjenek”. Indulat és irónia, egyszerre.

Hodossy Gyula ezen kötete maradandó, irodalomtörténetileg is fontos dokumentum. Továbbgondolja szerzőtársai alkotásait, és ezzel fel is hívja a figyelmet a megidézett művekre.

Mondhatjuk úgy is: *kötelező olvasmány*.

(Hodossy Gyula: *Véletek egyedül*, Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2022.)

JANCSÓ PÉTER

Egyetemes történetek

Laudáció Száraz Pál Talamon Alfonz-díjához (2022. november 16., Fülek)

Mindig nagyszerű érzés, amikor összegyűlünk, hogy közösen ünnepeljük meg a felvidéki magyar irodalom legjelesebb műveit, és különösen hálás vagyok, hogy ma Száraz Pál *Holdfényben* című kötetének erényeiről kell szólnom.

Nagyszerű olvasmányélményben lesz része annak, aki kezébe veszi a 68 éves, Nagyfödémesen élő író novelláskötetét. Pali bátyánk ugyanis nagy mesélő, akinek történetei még az olvasásuk után is sokáig elkísérnek bennünket. Az okosan megírt novellák a maguk kiműveltségével mentesek a sallangtól, nincs bennük felesleges szó, magyarul: minden a helyén van.

Ez a helyénvalóság, ez a tudatos szerkesztés nemcsak az egyes szövegeket, hanem a teljes kötetet átszövi. A könyv öt ciklusba rendez öt-öt novellát, melyek tematikusan építik fel azt az irodalomfelfogást, mely annyira sajátossá teszi Száraz Pál prózáját. Bár ma már a hagyományos, jó értelemben vett mesélés sokak szemében avíttnak hat, roppant fontosnak tartom, hogy az olvasottak kerek történetekké álljanak össze, melyek nem csupán a mesélés örömről vagy a befogadó szórakoztatásáról szólnak, hanem az élet fonákságain és a novellahősök tragikus és vidám sorsának tanulságain keresztül szembesítik az olvasót saját magával, tettei elmaradhatatlan következményeivel.

Száraz Pál történetei egy olyan prózahagyományból táplálkoznak, mely a kötet Bobory Zoltán által írt előszavában felvetett, a felvidéki magyarsággal, a magyar irodalommal szembeni hűtlenségnek is tűnhetnek, ám annál, véleményem szerint, sokkal messzebbre nyúlnak. Azáltal, hogy a történetek nem a Felvidéken játszódnak, hanem a világ számos más pontján, szereplői zömmel nem felvidéki emberek, épp azt éri el a szerző, hogy a történetek egyetemessé váljanak, egyszerűen úgy emeli be a felvidéki magyar szerzőt a világirodalomba, hogy kilép az irodalom nyelvi-etnikai, sok esetben megbéklyózó keretei közül. Ezek a szövegek bizony a világ bármely pontján megállnák a helyüket! Talán emiatt is ugranak be az embernek olyan szerzők, mint Guy de Maupassant, Szerb Antal és az első ciklus misztikumának közepén Edgar Allan Poe, miközben lapozgatja a kivételesen szép kiállítású könyvet.

Az első ciklus, *A sanghaji váza történetei* a 19. század gótikus regényeinek hangulatát idézik fel. Persze nem borzongatni, sokkolni akarják az olvasót, de a meghökkenésre, a csattanóra kihegyezett történetek atmoszférája a sokszor bizonytalan elbeszélővel azt a képzelte képet eleveníti fel bennem, ahogy maga a szerző is izgatottan szövi története szárait írógépe előtt ülve, arra várva, hogy ő maga is megtudja, miért kellett egy fiatal nőnek egy csontvázhoz feleségül mennie, vagy épp miért kap valaki Kínából egy étkészletet, kéretlenül. A ciklus legsikerültebb darabjának az utolsót, *A két ezüstkirály meséinél*. A bíróságon játszódó történetben egyszerre érezzük Kafka *Perének* és Arany János *Fülemiléjének* hatását. A novella végkimenetele igazi katarzisként hat az olvasóra.

A világirodalom nagyjai mellett érdemes megemlíteni azt is, hogy a magyar népköltészet elemei is visszaköszönek a kötetben, mégpedig a második ciklus, *A síró ezüstkirály meséinél*. A figyelmes olvasó könnyen azon kaphatja magát, hogy a prózaszöveg ritmusa, belső rímei magukkal ragadják – mivel Petőfi elbeszélő költeményeinek hangulatával mutatnak rokonságok. Száraz Pál tehát nemcsak a feszültségkeltés mestere, hanem kiváló meseíró is! Persze ez a megállapítás senki számára sem jelenthet újdonságot. A szerző a meséi tanulságát nem rágja az olvasó szájába, hanem a mesék esendő szereplői vonják le azokat, miután szembe-sültek tetteik következményeivel.

A harmadik ciklus a *Szerelem iskolája* címet viseli. Ezek a novellák az író frappáns, ám visszafogott humorán keresztül mutatják meg a szerelem sokszínűségét. Figyelmeztetnem kell a szövegekhez közelítő olvasókat, itt nem a szó hagyományos értelmében vett szerelmes, romantikus történeteket olvashat, hanem a legszebb emberi érzés hatására megkergült emberek – mondhatni – szerelemből elkövetett baklövéseinek történeteit. Itt nem nyelvi humortól vagy az egymás mellett elbeszélő szereplők félreértéseitől kell várnunk a csattanót. Ugyanis ezek a történetek végtelenül emberiek, húsbavágóan valóságos, életszerűen viselkedő hősökkel, akik sajátosan közelítenek a szerelemhez, olyanok, mint akármelyikünk, amikor szemünk elé ereszkedik a rózsaszín köd.

A *Szépkorúak* ciklus a címéből kifolyólag a szépkorúakat helyezi középpontba, de valójában az előző ciklus folytatása. A rész második novellájának címe – *Huszonöt év után* – is erre utal. Ám míg az előző novellafüzér történetei vidámak, ez utóbbiak inkább melankolikusok. A soha ki nem teljesedett szerelmekkel és a csalódással, egyszersmind az elpazarolt évekkel való szembenézés adja ezen szövegek központi témáját. Szerzőnk szerencsére még nem akar elszámolni az életével, ezek a szövegek nem az elkerülhetetlen végre készülnek, inkább az idősebb emberek szerelmi életének fonákságaival foglalkoznak, rengeteg humorral és nagyszerű csattanókkal.

A kötet utolsó ciklusa, a *Titkok a szigeten* akár a kötet szintézisének is tekinthető. Itt ismét kapunk egy misztikus történetet, egy novellista szerelmes szenvedés-

nek történetét, egy felnőtteknek szóló mesét is. Tehát minden adott ahhoz, hogy az ember ismét kedvet kapjon a kötet újraolvasásához. Mert bizony ez egy olyan kötet, melynek egy hibája róható fel: túlságosan korán ér véget. Az ember legszívesebben újra és újra elolvasná, elmerülne az ízes szövegben, a leleményes, de szerencsére nem túlburjánzó szóképekben.

A kötetben szereplő novellák témája mindig a szeretet, és annak legkülönfélébb aspektusaiban való megnyilvánulása. A fellobbanó és az elmúló szeretet ugyanúgy megjelenik bennük, mint a gyermeki önző szeretet. De végsősoron az irodalom, a magyar nyelv szeretete teszi kiemelkedő kötétté ezt a kivitelezésében is elsőrangú művet.

„*És a nagy író nem tud többé írni. A nagy író nem érdeklik a témák, ötletek, a nagy írónak nincs gondolata. A nagy író megszűnt nagy lenni.*” – olvashatjuk *A novellista* című írásban. Mindannyiunk legnagyobb szerencséjére ezeket a sorokat Száraz Pál nem írhatta és sohasem írhatja saját magáról. A *Holdfényben* című kötet ugyanis épp az ellenkezőjéről tanúskodik: a szerzőt igenis érdeklik a témák és nagyon sok gondolata van. Ilyen gondolat a szeretet örökérvényűsége és a múlt jelenre gyakorolt hatásának vizsgálata.

A *Holdfényben* című kötet méltán nyerte el 2022-ben a Szlovákiai Magyar Írók Társasága Talamon Alfonz-díját, ami Száraz Pál írói pályája kicsúcsosodásának is tekinthető, azonban bízom benne, hogy ez csak egy lesz a még rá váró elismerések sokasága között.

Mikóczy Dénes: „Boldog” Szenyor

Önazonosságunk törésvonalai

Laudáció Lampl Zsuzsanna Turczel Lajos-díjához (2022. november 16., Fülek)

Ma ünnepelünk. Az ünnep kizökkent a hétköznapok mókuskerekéből, rohanásából, egy pillanatra megállít, elgondolkodtat. Jobb esetben az ünnepre készülni is tudunk, teremtünk rá időt. Ilyenkor elgondolkodhatunk az ünnep keletkezéséről, a hozzá kötődő hagyományokról, az ünnephez kapcsolódó saját érzéseinkről. Azt gondolom, hogy az ünnep igazán közösségben tud kiteljesedni, éri el valódi célját, ha tetszik, küldetését.

Egy díjátadó ünnepség kettős ünnep. Egyrészt ünnepeljük a díjazottat, másrészt arról a személyről is megemlékezünk, akiről a díj a nevét kapta. Kettős kötődés kiemelése jut érvényre. Persze lehet, hogy mindez, mármint a kettős kötődés látása sok mindenben belőlem, belőlünk fakad, akik a történelem nagy sakkjátszmájának furcsa gyalogjai lettünk: szürkék. Kicsit fehérek és kicsit feketék is. Turczel Lajos bácsi, mert én még tőle magától kaptam engedélyt erre a megszólításra, megtapasztalta ennek a sakkjátszmának a menetét. Munkásságával arra törekedett, hogy ezt a változást valahogy leképezze, dokumentálja, megőrizze, kutathatóvá tegye, forrást biztosítson. Az idei díjazott ezt a hagyományt viszi tovább a saját tudományterületén, a szociológiában.

Lampl Zsuzsanna 1982-ben szerzett szociológus diplomát a pozsonyi Comenius Egyetemen, majd ugyanott 1987-ben újságírói oklevelet. Újságírói és tudományos karrierje párhuzamosan bontakozik ki. 1991–1995-ben a Diákhálózat DH-Press Kiadójának igazgatóhelyettese. 1995-től 2006-ig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem zszurnalisztikai tanszékének adjunktusa. 2006-tól 2012-ig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Nemzeti és Nemzetiségi Kultúrák Intézetének kutatója, adjunktusa, végül igazgatója. 2012-től a Selye János Egyetem szociológia tanszékén tanít. 2015-től napjainkig a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Politológia és Euroázsiai Tanulmányok Tanszékének. A kezdetektől, 1996-tól a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézet munkatársa, jelenleg a Szociológiai és Demográfiai Kutatások Részlegének igazgatónöje.

Szociológusként ott bábáskodott a civil szervezetek számára az adóból felajánlható 1%-ot adományozó törvény körül, összehasonlító kutatásokat végzett e tárgyban. Kutatta az identitást, politikai értékrendet és azok változásait. Egyetemi előadásokat tartott, tart, folyamatosan publikál. A Delton Polgári Társulás alapító tagjaként kulturális és társadalomismereti tábort szervez, *Multikulturális beszélgetések* címmel beszélgetéssorozatot, magyar középiskolások számára *Magyar vagyok és sikeres* címmel előadás-sorozatot indít. Emellett a zszurnalisztikához is hű, az Új Szó hasábjain rendszeresen jelennek meg írásai. A párhuzamokat bővíteni képes, meseírással is foglalkozik.

Mindezek száraz tények, bárki elolvashatja a Fórum Kisebbségkutató Intézet oldalán. Sikeres pálya eddigi összegzése. Ami miatt azonban Lampl Zsuzsanna tevékenysége különleges, az az, hogy nemcsak tudósként, kutatóként, szociológusként eredményes, hanem előadóként is. Saját kutatásaim során, melyek a szlovenszkói irodalom első korszakára irányulnak, arra kellett rájőnnöm, hogy nem értjük a saját nemzetiségünket. Értjük az erdélyieket, a délvidékieket, de magunkat, saját magunkat nem. A család, melybe beleszülettem, rengeteg anekdotával szolgál erre: anyám szerint szesztai és görgői módra a meggyúrt tésztát síkálják a síkálóval, apám erre mindig azt mondta a maga búcsi gondolkodásával, amit mamától tanult, hogy a földet síkálják, a tésztát azt nyújtják. Anyám szerint pincerlit ettünk, meg derelyét, apám szerint nudlit, meg nagycsuszát, esetleg barátfülét. Sorolhatnám. Jól érezzük azonban, hogy ez csupán a felszín. A múlt század 20-as, 30-as éveiben íródott regények nem pusztán arra keresik a választ, hogyan váljunk nemzetiségi kisebbséggé, amik sosem voltunk, de az egyseges nemzetiséggé válás ideájának el nem érhetőségét is mutatják. A pozsonyi, pressburgi magyar nem érti a kassai, királyhelmeci, beregszászi magyar identitását. A regényekből kiolvasható megoldási kísérletek rendre elbuknak. Kerestem a választ, az okokat, indokokat, miért történhetett ez meg, miért rögzesebb a mi utunk a többi hasonló helyzetbe került közösségekhez képest. Az irodalmi alkotásokból mindez nem volt kiolvasható, csupán sejthető. És ekkor, a kétezres évek elején találkoztam Lampl Zsuzsannával személyesen is Somorján, egy előadás-sorozat keretében. A kutatási eredmények, melyek számomra száraz számok voltak, nehezen kibogarászható összefüggések jelölői, hirtelen érthető és világos útmutatóivá váltak egy társadalmi folyamatnak, egy jelenségnek. Ez egy fontos pillant volt az életemben. Azt gondolom, megtaláltam azt a tudományt, amelyik segíthet megérteni és megértetni önmagunkat, önmagunkkal. Érdekes kísérlet lehetne nemzetiségünk identitásának formálódását a regényekből, korabeli eszszékből megismerhető megoldási stratégiákat a szociológia tudományos eszközeivel is megnézni. Azt sejtem, hogy sok mindenre magyarázatot kaphatnánk önazonosságunk törésvonalaival kapcsolatban.

Lampl Zsuzsanna elévülhetetlen érdeme tehát, hogy a kitartó kutatómunkát, a rengeteg publikációt képes úgy átadni, hogy azt nemcsak a szűken vett szakma képes értékelni, hanem a tágabb érdeklődő közönség is megérti a vizsgált társadalmi jelenségek mozgatórugóit.

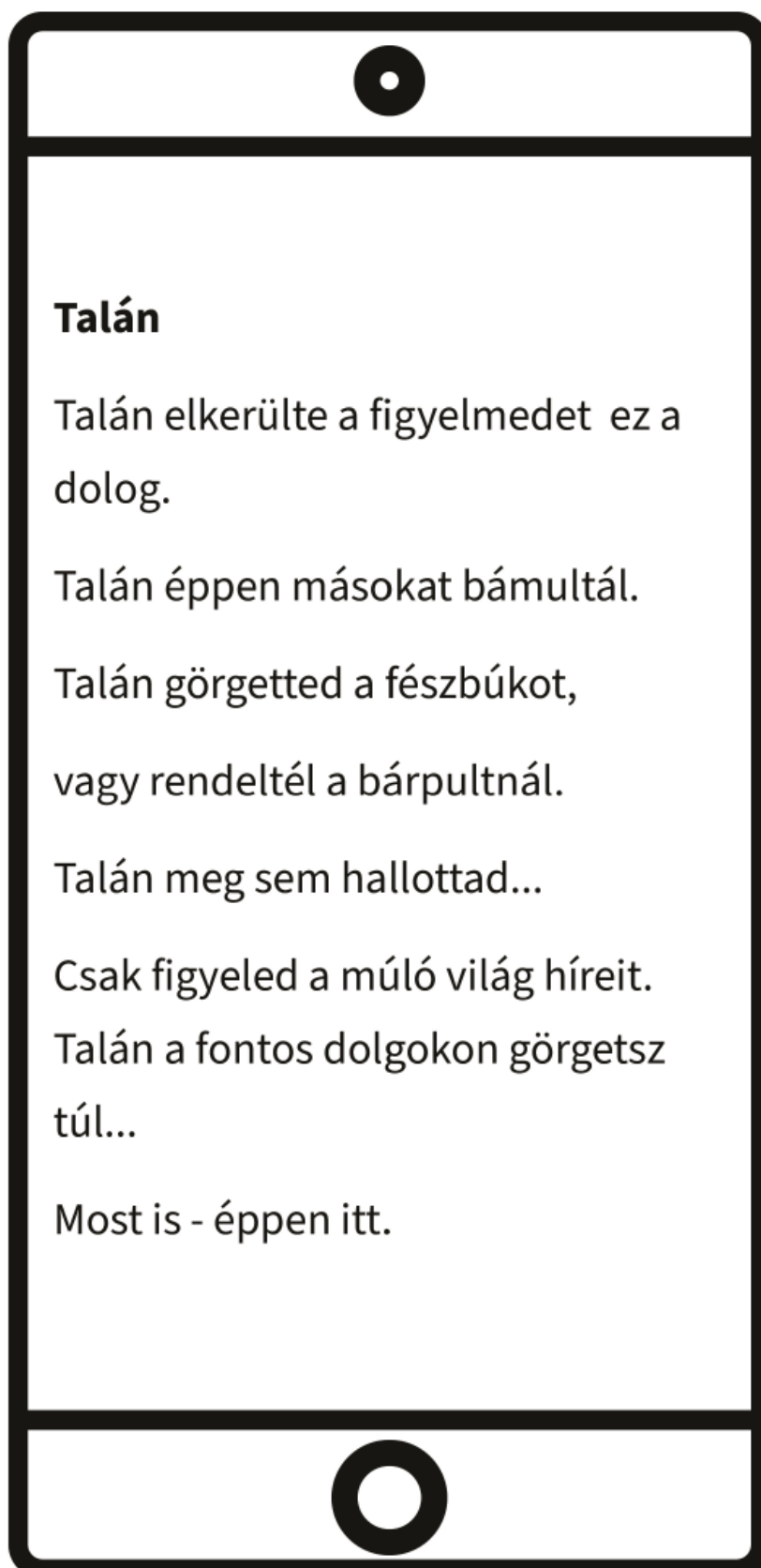
Úgy vélem, díjazottunk maradéktalanul megfelel a Turczel Lajos-díj kritériumainak, miszerint a díjat tudományos és ismeretterjesztő műért vagy munkásságért ítélheti oda a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának mindenkori Választmánya. Nemcsak egy tudományos művet írt meg, hanem a szociológia eredményeit előadásai során képes úgy átadni, hogy azok inspirálóan hatnak a befogadókra. Munkássága hozzájárul nemzetiségi létünk alapvető kérdéseinek megértéséhez.

Mikóczy Dénes: Üveg-Világ

Korda Zsuzsa

Minden matek

négy

szó

egy

vers

hány

szó

két

vers

4	*	szó	=	1	*	vers
x	*	szó	=	2	*	vers
		x	=	?		

6079 forint

november huszonkilenc,
áttetsző füst, avarszag,
az utcák beton testére
odatapadt ködtakaró,
langyos, kemény radiátorok,
fojtott köhögés a villamoson,
vegyen egy zoknit, fiatalember,
hadd főzzek levest az unokámnak,
6079 forint,
kártyával felhasználható egyenleg,
számlafizetés és szerencsejáték-
fogadás a bank automatáin,
két nap gáz, három nap kaja,
négy nap áram, ha csak egy körte ég,
zihálás és sóhajok a kirakatok
legördült redőnyei
előtt és mögött,
előtt és mögött,
felkúszik lábunkon, mint hideg
kígyó, az izgatott kétségbeesés,
még annyi új ötletünk akad,
önkéntes börtönről álmodunk,
vasúti átjárók sorompótlanságáról,
tizenöt emelet szabadesésről,
folyómeder csöndes aljáról,
s csak vállat vonunk, ennyi maradt,
hogy csak ennyi maradt,
csak ennyi maradt

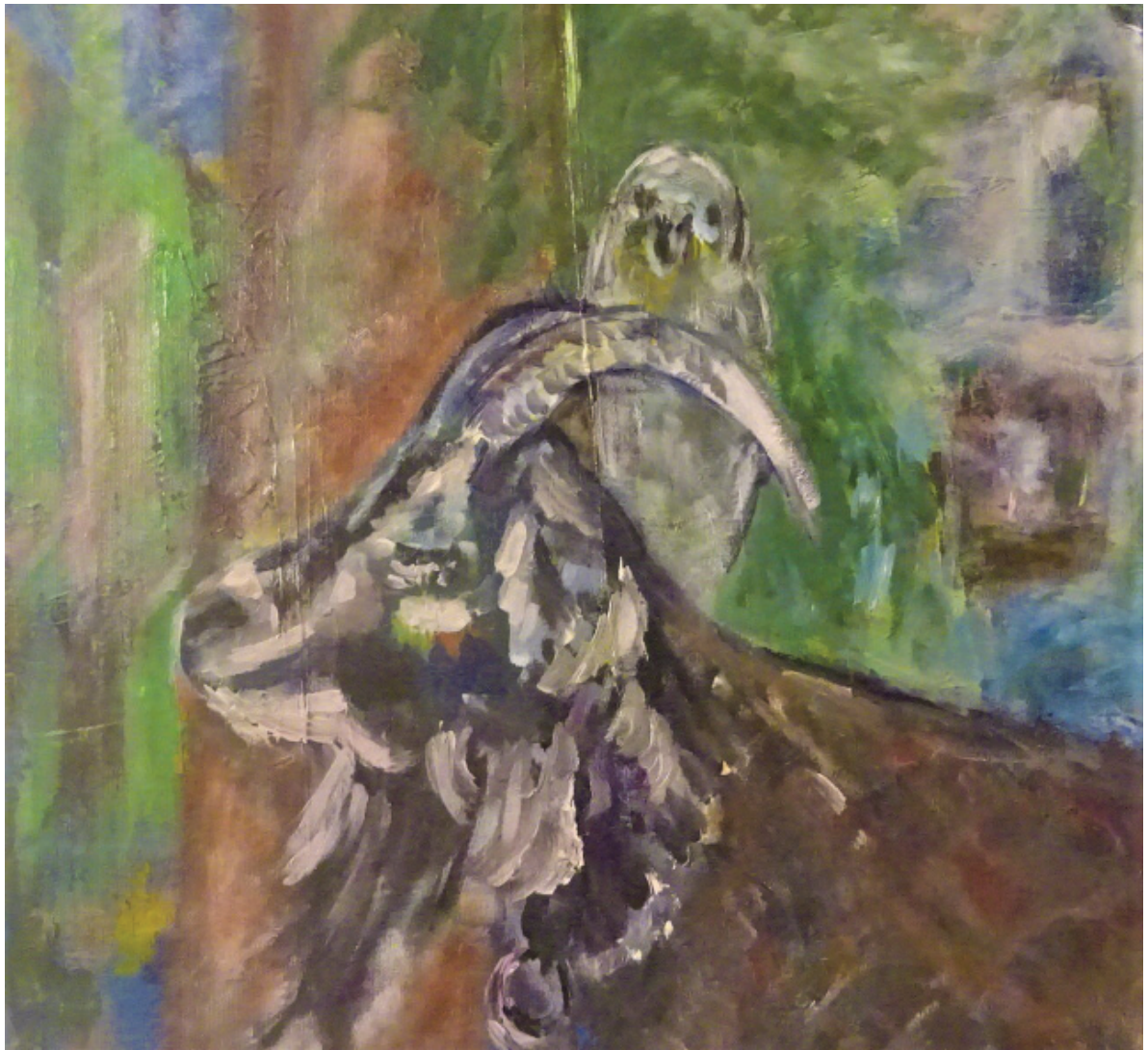
Budapest, 2022. november 29.

Malina gyere

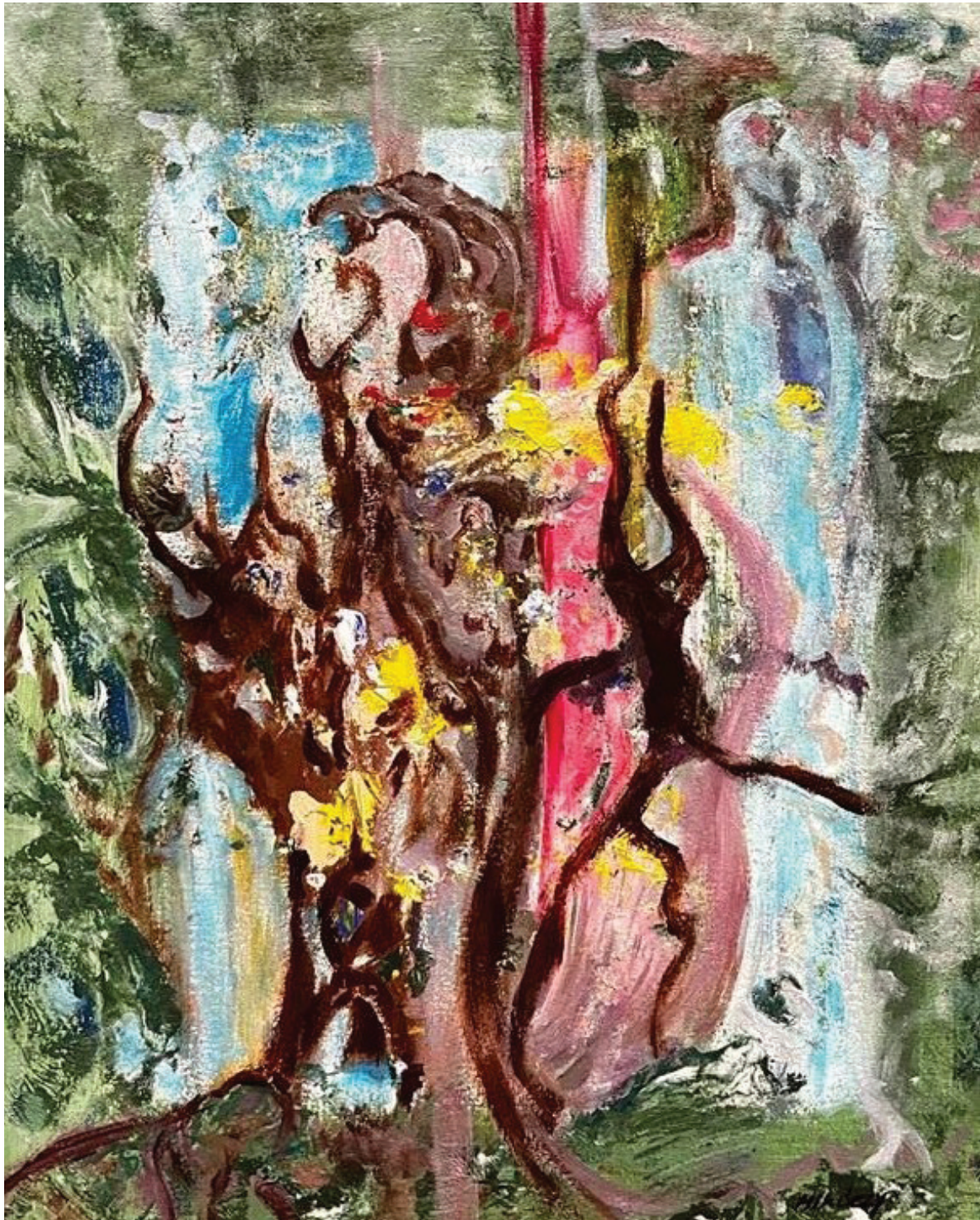
fák alatt híd alatt
szalad a kis szőke
a parton a parton
szép egyenlő távban
vízimalmok hajók
kékpiros csónakok
mamicska cso je to
kacsák és vadludak
nekik az a víz szép
a csöndes csobogó
fodros hűs láthatár
ott igen a határ
az kanyarog rajta
gesztenyelevelek
sodródnak nyugodtan
itt-ott visszaeső
színes határsértők
ki sem jelentkeztek
mégis visszajönnek
hogyan lehet azt lehet
itt is lehet persze
csak az a más érzés
a mélyről felsejlő
otthonalansága
északmagyaroknak
két ország közt ringó
magyarszlovákoknak
mamka nézd cso to je
micsoda helyeken
bugyog fel a Duna
fahíd pillérénel
ősz levelek között
ráejti valaki
a szép tükrös vízre
a határt a határt
tán épp itt a hídról
szinte csodálkozni

miért nem süllyed el
slovensku slovensky
igen beszél magyar
magyar vagyok áno
még magyar még magyar
mama mamka mamka
teraz szú to pányi
nem értem Malina
gyere haza haza

Budapest, 2021. november 4.

Mikóczy Dénes: Genius loci

Mikóczy Dénes: Bujaság

Azt hiszed

egy az irány
min haladunk
a vége ismert
kitaposott utakon
lavírozva köveken
átbukva kanyarokon
te a magadén
én az enyémen
egy az irány
az enyém
a tied
komótosan haladunk
a sorban a helyed
előre elrendeltetett
ismeretlen
a szereposztás
azt hiszed
megváltoztathatod
sorsod könyvéből
kitéped
a hetedik lapot
azt hiszed
valami változott
holott csak
kitoltad az időt

nem mozdul

megpróbáltam és
nem érem el
rövid a karom vagy túl messze van
hosszú lábnyomok
ve-
zet-
nek
oda hozzá és elérhetetlen
mint az a sosemvolt idő
amit elhagytam valahol
amikor megpróbáltam
lelépni onnan
átlépni rajta
meglépni végre
aztán a zsebembe gyömöszöltem
a kővé aszalódott sziklát
hiába próbáltam
letörni belőle
kiköpni a tüdőmből
lelökni a lejtőn
mert lecövekelt bennem és
m o z d u l a t l a n

Mielőtt lemegy a nap – Örökség

Regényrészlet

2015 Szabadka

A Pelivánban, a hátulsó asztalnál ülve döbbenet hallgatja az öreg Palit, aki most arról a dologról beszél neki, és az apja utolsó üzenetéről, ami egész eddigi életét és jövőjét megváltoztatja. A férfi a rossz hallása miatt mindezt olyan hangosan teszi, hogy a szomszédos asztaloknál ülő vendégek is tisztán hallják, de őt nem zavarja. Most arra gondol, hogy Mijónak ezt rég el kellett volna mondania. Csak-hogy az már nem lehetséges.

Az öreg határozottan állítja, az apja meg akarta tenni, de nehéz helyzetben volt, és végül gondoskodott róla, hogy ha valami történne vele, akkor a fia tudomást szerezzen erről a dologról.

Ahogy hallja a férfi dohánytól érces hangját, a szó ott kopog a fejében. Olyan ez, ami önmagában hordozza jelentését. Mert a *dologgal* mindig tenni kellene valamit. Ellenkező esetben az lép, és utána az ember végül kénytelen lesz megmozdulni. És most ez a helyzet állt elő. Az apja nem tette, és úgy néz ki, rajta a sor, csak még bizonytalan abban, hogy ennek az egésznek lenne bármi értelme.

Attól tart, túl késő, hogy megismerje a fiútestvérét, akit nagyon akart régen, akinek a hiányával egy ideje megbékült, és hogy mégis létezik, most tudta meg.

A számlát ő fizeti, de az öreg a zakója belső zsebéből elővesz egy tollat, és egyéb híján a cetli hátuljára felírja a nevet. Felé csúsztatja, egészen a kávé csészéje mellé, óvatosan, mintha titok lenne. Ha jobban belegondol, az is, megfejtendő titok. Ahogy nézi a cetlit, a gyomra megbizsereg. Érte nyúl, és akkor amaz a kézfejére teszi a sajátját. A mozdulat, amivel gyengén megszorítja, atyai gondoskodásra emlékezteti. Közben az öreg előrehajol az asztalnál és azt mondja, Marko, apád azt akarta, hogy menj el Szarajevóba.

Magában azt gondolja, az apja utolsó akaratára nemet mondani nem a világ legnemesebb dolga, még akkor sem, ha ezzel nagy teher nehezül rá. Mégis, nincs felkészülve, hogy ő idegenül és váratlanul bekopogjon egy másik idegen ajtaján,

hogy magyarázkodjon neki, hogy kiszolgáltassa magát egy kellemetlen helyzetnek és elutasításnak. Apját ismerve, még az sem világos számára, hogy ez a korábban valószerűtlennek tűnő dolog, hogyan is történhetett meg. Bár abban a pillanatban még fel sem fogja, hogy ez már nem Mijóról, hanem a saját életéről szól.

Megfogja a cetlit, és a nadrágzsebébe dugja.

Az idős férfit követi, és miután kilép a cukrászda ajtaján, szembe fordul vele. Ahogy kezét fognak, Marko az arcára kiülő mosollyal leplezi valódi érzéseit. Bár maradt volna tovább, úgy gondolja, épp elég, túl sok is, amit eddig megtudott. Ez össze is zavarta. Száz kérdése lenne még, de indulnia kell. Egy órája van, hogy a határra érjen este hétig, mielőtt Röszkénél, a régi átkelőnél leeresztik a sorompót. Ha elkésne, mehet vissza, Szabadkán keresztül Kelebia felé.

Amaz úgy köszön el, hogy megy, mert meleg vacsorával várja az asszony, és a szürkületben megindul haza, a Városháza oldalán a könyvtár irányába, amelynek homlokzatán a turulmadár és a két Atlasz görnyedve tartják hátukon az emeleti tükörterem erkélyét.

Ő még nézi egy ideig a hajlott hátú, komótos léptekkel távolodó férfit, ahogy botját csak biztonságképpen tartja maga mellett, dacolva erejét veszített testével, eképp bizonyítva a külvilágnak, hogy még tartja magát.

Csak két hónapja ismerte meg személyesen. A temetésen lépett oda hozzá. Én vagyok Pali, és Mijo már Szarajevóban is a legjobb barátom volt, mondta, ahogy fémkeretes, fényre sötétedő szemüvegét feljebb tolta az orrán. És ő eddig, amíg nem hívta a Pelivánba, hogy egy fontos dolog miatt találkozzanak, semmi többet nem tudott sem róla, sem arról, hogy az apjával a múltban milyen szoros kapcsolatban voltak. De most már megértette, hogy azok ketten, fiatalon a hajlékukat, a kenyérüket, a gondolataikat, a titkaikat, mindenüket megosztották egymással. Kivéve a nőket, tette hozzá, és ebből azt a következtetést vonja le, hogy valószínűleg mindkettejük életében voltak olyan nők, akik erőteljesebb nyomott hagytak maguk mögött, mint a többi.

És most, ahogy elnézi az öreget, hiába tartja jól magát, annak kora, a görnyedt háta, a süket füle, a bot, a kézfejen a hártyavékony bőr a barnás foltokkal, és az alattuk átütő mélybíbor véraláfutások az idő gyors múlására emlékeztetik. Hirtelen úgy érzi, az ő idejéből túl sok szaladt el, ami egészen másként is eltelhetett volna. És ez a múlt feszíti szét. Olyan érzések támadnak föl benne, amikkel most nem tud mit kezdeni. Dühös és haragszik, mert elvettek tőle valamit, és negyven év után most csak úgy odavetik elé. És már nem kérdezhet, de a válaszokat magának kell megtalálnia.

Az apja, aki már csak az emlékezetében él, ki volt ő egyáltalán? Egyre világosabb, hogy egészen másvalaki, mint akit életében ismert.

Kár, hogy Palinak sincs sok hátra, gondolja. Aztán kezét zsebre teszi, megfordul, és tétova léptekkel megindul a kis korzón a kétoldalt fölé hajoló fák kopasz ágai alatt a Hausbrandt café irányába.

Apám, ezt jól megcsináltad, csúsznak ki szájából a szavak félhangosan, ahogy összeszorítja fogát. Aztán amikor felemeli a fejét, addigra egészen közel ér hozzá az a szembe jövő idősebb férfi és vele a kerekesszékekben ülő nő – ő nem is déli szerb, hanem afrikai lehet. Azt veszi észre, olyan értetlenül néznek rá, ahogyan ő rájuk. Akkor fogja fel, hogy amit mondott, hallották. De nem érdekli.

Továbbmegy, és a ferences templom előtt megcsóválja a fejét, mint aki nem tudja felfogni, mi történt, mint aki nem tudja eldönteni, hogy egy órával azelőtt az csak egy vicc volt, vagy apja az öreg barátja testében ily módon tért vissza hozzá egy rövid időre az örökkévalóságból.

Különös. Előjön egy éles emlék. Az apjával biliárdozik a Royal kávézóban a Népszínház épülete mögött, a Korzóról nyíló kis utcában.

Az egyik asztalnál a helyi profik játszanak. Látásból ismeri őket. Pestelek Daca, a vámos Zoran, Fercsike, és a színház zenészei, Deki, Djokica. Ezek versenyre készülnek, és nagy a tét, de nem akkora, mint *A pénz színe* filmben, amikor Paul Newman arra tanítja a fiatalabb Tom Cruise-t, hogyan lehet a biliárdozással pénzt keresni. Emlékszik, miután 1986-ban a moziban bemutatták a filmet, a következő év végétől Szabadka jó néhány szórakozóhelyén sorra megjelentek a biliárdasztalok, és itt, ebben a pincében meghúzódó kávézóban is.

Sörös korsók csörrennek, és az asztal fölé benyúló rojtos lámpabúrából jövő fény átvilágít a cigarettafüstön, ami ott kavargó a levegőben. A hangszórókból egy szomorú Bijelo Dugme dal szól. A templomi orgonazenére emlékeztető dallam után a rekedt hangú rockénekes fájdalmasan énekl:

*„Azt álmodtam éjjel, hogy te nem vagy,
ébredem a hótakarón és a csendben
egész éjszakán át
egy másik nő ismétli halkán a nevem.
Rossz álmom.”*

Tizenhét éves akkor. A haverjai egy másik asztalnál a vele egykorúakkal játszanak. Ő vele, aki olyan idős, akár a nagyapja is lehetne. Szemüveget hord, és őszülő haja a homlokánál és a feje tetején is kopaszodik. Ami azt illeti, negyvenen túl az olvasáshoz ő maga is viselhetne szemüveget, hogy ne kelljen hunyorognia.

Mijo minden körben, attól függően, hogy melyikük biliárdgolyója gurul be a lyukba, ujjait ökolbe szorítva kezét erőteljesen felfele lendíti, és hol gyermeki örömmel, hol apai bátorítással kiált fel: „jeee!” vagy „bravó, fiam!” Ő ilyenkor

észrevétlen akar maradni. A dákót a padlóra állítja, és a végét a krétával dörzsöli, amíg nem folytatják a játékot.

És akkor ott a többiek előtt szégyelli őt. Most azt gondolja, milyen ostoba volt. Pedig szerette. Amíg élt, anyjánál is szorosabb kapcsolat fűzte hozzá, talán pont a feléje irányuló, szülői gondoskodáson túli együttlétek miatt. De most minden, amit tudott róla, minden kép, hang, érzés és emlék, ami előtte volt, ami összefonta őket, úgy érzi, egyre inkább pusztán idegenség.

Ahogy a mellette levő üzlet kirakati üvegében meglátja magát, akkor szembesül azzal, hogy a korral szélesedő koponya, arcának vonásai, az orra és a szája közötti mélyülő árok, a szemöldökéből kinövő néhány hosszabb szőrszál, amit mindig visszavág vagy kitép, a megjelent első ősz szálak a fején és a borosták között, napról napra egyre jobban emlékeztetik rá. De az apának a gyerek felé irányuló gondoskodása és ragaszkodása is, ahogy ezúttal ő keresi az alkalmat, hogy Oliverrel biciklire üljenek, és elmenjenek Röszkén át a Nagyszék-sóstói bivalyrezervátumig és vissza, vagy az ország legalacsonyabb pontjáig, Gyálarétig. Nagy dolog ez, mert egy ilyen „bedrótozott” generációjú gyerek, ahogy nő, egyre ritkábban vehető rá ilyesfajta közös élményre, ha veheti úgy, hogy az a másiknak is ugyanezt jelenti.

A templom sarkánál befordul balra, a Nyitott Egyetem épülete mögötti parkolórész felé. A januári szél karmolássza az arcát. Felhajtja kabátgallérját. Az utcai lámpa fénye mellett, a kockaépület oldalfalán, ahol elhalad, a „GROBARI” graffiti feketéje a többenél is erősebben világít. Ahogy azt nézi, a járda gödrébe lép, és a lába a bokájánál megbicsaklik.

Pičku mater... bár nem szokott, most szitkozódik, mormogva, és ahogy az épület sarkánál jobbra fordul, át a parkoló túlsó oldalára, a kocsisorokat nézi. Hirtelen nem is emlékszik, melyikben hagyta a sajátját.

Egy csapat varjú közeledik. A levegőben nagy hanggal jelzik, hogy átrepülnek a városon, hogy beüljenek éjszakai pihenőhelyükre, a magasabb fákra. Felnéz az égre. Itt sem bír esni a hó, gondolja, pedig Szabadka fölött ott kúsznak a szürke felhők, ránehezelve a városra.

Amikor rátalál a kocsijára, még mielőtt beül, a vezetőülésről a nejlonszatyrot az üdítővel és néhány hazai élelmiszerral, amit délután a MAXI szupermarketben vásárolt, a mellette lévő ülésre teszi. Aztán beindítja a motort. Maga elé néz, nem lát a szélvédőn túlra. Még csak pár perc telt el, hogy elköszönt Palitól, de már a filmet pörgeti vissza az emlékezetében. Annál a résznél, amikor a cukrászdában a döbbenettől hátradől a széken, ott feljebb kapcsolja a fűtést meg a ventillátort, és elindul.

A kijáratnál a bódében ülő parkolóőr két órára hetven dinárt kér. Kifizeti. A sorompó felnyílik, és a kocsival kikanyarodik a Vasa Stajic utcára, majd a Djuro Djakovičon elhalad a régi Jadran mozi épülete előtt, alig várja, hogy kiérjen a Szegedi útra, hogy ne a zsúfolt városi forgalomra kelljen ügyelnie. Bár ott meg az a

kérdés, az út szélén kint vannak-e a rendőrök, akik radaroznak. Mert ezek a nem hazai rendszámokra még jobban odafigyelnek. Tudják, a külföldiek nem állnak le vitázni velük, mert ha akarnak, valamilyen indokot úgyis találnak a büntetésre. Általában egyikük a traffipax mögött leselkedik, a kollégája pedig annak a jelzésére ugrik ki az oldalutcából vagy egy jármű takarásából.

Azonban, ha egy nyelvet beszél velük – és ha magyarok azért, ha szerbek, azért –, akkor van esély, hogy mindössze a forgalmiba csúsztatott tíz euróssal elrendez- zék. Máskülönben elvonnák a passzusát, a dokumentjeit – így mondaná, miként a vajdasági magyarok is –, és másnap reggel mehetne a bíróságra vallomást tenni. De úgy tűnik, most nincsenek kint, mert a helyiek is felgyorsítanak a Szabadka végét és Palics kezdetét jelző tábla után, és ő felveszi velük a ritmust.

A városból kiérve, ahogy felhajt az M5-ös útra, ízlelgeti ezt a szót. Báty. Valaki ez, akihez köze van. Bár más az anyjuk, az apai vér közös bennük. Milyen jó lett volna, ha kezdettől mellette van.

Emlékszik, még gyerekkorában, Sándorban, Szabadka kertvárosi részén, ahol laktak, a legszélső utcán, amelynek a másik oldalán búzával bevetett szántóföl- dek terültek el, nyolcéves volt, és az aszfaltozott úton a vadonatúj Pony biciklijét tekerte. A szomszédságból a lányok, Vanja és Tanja akkor már felső tagozatra jár- tak, és mivel a bátyja még náluk is idősebb volt, Marko gyanútlanágát kihasznál- va biztosan nem kenték volna körbe csípős paprikával a száját, és talán inkább a szobából a függöny és a fal közti résen át lesték volna Mihaelt, ahogy elhalad az utcán, és éjjel a paplan alatt romantikus ábrándokat szövögettek volna róla. És később, a középiskolai években, tanítás után, amikor a belvárosban a barátaival a Saloon kávézóban verődtek össze és biliárdoztak, akkor is milyen jó lett volna, ha vele van. Soha nem lökdösték és ütötték volna hátra az idősebbek. És amikor a nőügyein nem tudott túl lenni, könnyebben elfogadta volna a tanácsot tőle, mint az apjától, ha egy vállveregetés mellett azt mondja, rá se ránts, majd jön egy másik. És hátát büszkén kifeszítve sétált volna mellette a korzón. Legalábbis ezt érezte, ha arra gondolt, mennyire jó lehetett utcabeli barátjának, Nikolának, aki ugyanezt tette a saját bátyja mellett, aki akkoriban bokszoló volt a Spartakban. És ott lettek volna egymás esküvőjén. És más lett volna 1992-ben, a háború kezde- tén, ha vele osztja meg, amikor meghozza a döntést, megy vagy marad.

Az autóúton megelőz egy szabadkai rendszámú régi Fiatot, ami az erőlködés- től fekete füstöt pöfög ki a hátulján, és kihúzódik a szélső sávba. Most kap ész- be, hogy ebben, a múltba vissza szövögetett álomban, mohón, annyira közelinek képzelte el a bátyját, mintha nem is lett volna köztük soha távolság. Lehúti magát, hogy mindez lehetetlen is lett volna. Kivéve, ha mégis találkoznak havonta. Vagy legalább ünnepeken, vagy leveleznek, ahogy abban az időben olyan természetes volt azok között, akiket legalább ötven kilométer távolság választott el egymástól. Nem is foghatja fel, mi lehetett az akadály.

És 1992-ben elment. Előtte számbavette, hogy az egyetemet is be kellene fejezni, de nem Szabadkán, mert ott már nem tudta volna. És nem volt szerelem sem, ami ott tartja. A városban mindenki folyamatosan arról beszélt, hogy *nagy szarás lesz*. Többen komolyan tervezték, hogy kimennek Németországba vagy Magyarországra. Sokan még távolabbra, Amerikába, Kanadába. Csak innen el. Aki nem erről beszélt, az hallgatott. Ha marad, megtörténhetett volna vele is, ami a barátaival.

Nikolát még márciusban elkísérte Kovinjba a katonai eskütételére. Aztán annyit hallott róla, hogy kéthetes gépkocsivezetői kiképzést követően az egységüket átvezényelték Szarajevóba. Kaszárnyakiürítés. Hiába kérdezte a szüleit, két hónapig ők sem tudtak róla semmit. Aztán egyszer csak érkezett levél. És Nikola is hamar visszatért. Ő akkor már a határ túloldalán volt a rokonoknál.

Egy másik barátja, akivel az általános és középiskolában is padtársak voltak, Tihomir, nem jött vissza. Őt úgy hozták haza, lezárt fémkoporsóban Vukovárról. Azt nem közölték a családjával, hogyan halt meg. Tiszta lelkű volt. Azt beszélték, hogy a mamája, Ibolya néni folyton azt ismételte a házuk kapujában, a boltban, az utcán, ha valakivel találkozott, hogy a fia biztos megtagadta a parancsot, hogy a horvátokra lőjön. Ezért történhetett.

A kilencvenes évekről nem szeret beszélni senki. Mert mit mondhat a halálról az, aki a közelében sem volt, és mit mondhat az, aki az úton csak át akar szaladni, és akinek a mellette lévő másik ember vére fröccsen az arcába, szinte süt. Mert a sznájperista – ahogy arrafelé az angolból átvették a szót – a homokzsákokkal kibélelt leshelyén meghúzódva egész nap a megfelelő pillanatra vár, hogy eltalálja, legyen az egy munkába igyekvő rendőr, nő vagy egy labdázó gyerek. Attól függően, hogy a „politika” szerint aznap mi a hadászatiilag értékes cél.

Most nem akarja ezt a képet a gondolataiban. Mást akar látni.

Ezek szerint, akire vágyott, mégis csak létezik? Báty. Ahogy ismételve, egyre kevésbé idegen számára a szó. De még csak egy szó, és nincs mögötte számára is látható hús és vér. Csak egy név, ami a zsebében megcsörrenő kávéházi számlára van felírva. És egy érzés, hogy megmozdult valami a zsigereiben.

Egyik része nem engedi meg magának, hogy ezt elképzelje, mert a másik legyűri azzal, hogy és akkor most mi van? Túl rég. Túl messze. Ő itt él, amaz meg Szarajevóban.

A távolság ötszáz kilométer. Annyi, mint Debrecenből elutazni Zalaegerszegre. Ha reggel elindul, délutánra meg is érkezik.

Ahogy egyenes útszakaszon vezet, lehajtja a kesztyűtartót, csak hogy lássa, ott vannak-e a papírai. Három okmánya van a határátlépéshez. A bordó, aranyasos szerb. A kék, ezüst sakktablás horvát. És az előbbi mellé minden alkalommal bemutatandó, személyi azonosításra alkalmas, két fólia közé sütitött, közönséges papírra nyomtatott, állandó magyarországi tartózkodási engedély. Nóra, ha ilyen-

kor mellette van, mindig megjegyzi, hogy ez olyan komolytalannak néz ki. És tényleg, se vízjel, se chip, se dombornyomás. Csak egy lila okmányirodai pecsét.

A horgosi oldalon a bordót nyújtja át a rendőrnek. A szerbek a sajátjukba nem pecsételnek, és ez jó, mert akkor később telik be. Ritkábban kell a budapesti konzulátusra utaznia, hogy újat kérelmezzen. A két ellenőrző pont között a szerbet vissza is teszi a kesztyűtartóba, és a magyaroknak a horvátot adja át. Abba meg ők nem ütnek pecsétet, csak ritkán. Ahogy kedvük tartja.

Egyszer, amikor hazautaztak Szabadkára, a határátlépés után azt kérdezte tőle a fia: apa, te igaziból hova tartozol? Az okmányok szerint Jugoszláviához, ahol született és huszonkét évig élt. Ami már nem is létezik. De a horvátokhoz is, ahová a bunyevác nemzetisége húzza, és a magyarokhoz is, ahol a kenyeret keresi, és összes eddigi életéből már egy évvel többet töltött itt, mint odahaza.

Mihaelről alig tud valamit. Ha jól számolta, hatvanéves. De vajon ki lett őbelőle?

Túlélte-e Szarajevóban az etnikai tisztogatást, akinek az anyja horvát és katolikus, az apja, aki a nevére vette, vajdaságból származott szerb és pravoszláv?

Akkor, az ötvenes években, amikor a szülei megismerték egymást, ebben a páratlan, addig jól működő multikulturális városban, ahol négy vallás, a keleti és a nyugati kultúra is találkozik, ezt sem a barátaik, szomszédaik, a pénztáros a boltban, a tisztviselő a hivatalban, senki nem kérdezte tőlük. Ők sem egymástól. De 1992-ben, már az ostrom alatt célba vehették őt a hegyről a szerb, és a városból a muzulmán mesterlövészek is.

Lehet, hogy már nem is él. Vagy ha igen, egészséges-e, vagy belerokkant fizikailag? Egy aknavető lövedék eltalálta, és elveszítette valamelyik végtagját, és mankóval jár vagy idegroncs, mert nem tudott lejönni a heroinról a háború végén?

Akárhogy is lenne, ő is az apja vére. És ő az elhallgatott elsőszülött.

A bátyám. Barátkozik a szóval, ahogy az M5-ös úton halad, és azt veszi észre, felgyorsul a szívdobogása.

Van egy másik feladat is, ami előre furakszik. A gyerek. Hirtelen megromlottak a jegyei az iskolában. Még mielőtt a Pelivánba ment, telefonon beszélt vele. Tizenkét éves. Kamaszodik. És egyre nehezebb vele. Gyakran szembeszáll, követelőzik, és ha nem kapja meg, amit akar, durcás és szemtelen. Az volt az első kérdése, hoz-e neki Cocktát és sajtos kiflit az Európa pékségből. Aztán amikor megkérdezte, milyen lett a fizika- és a matematikadolgozat, alig tudta kiszedni belőle. Végül kibökte, hogy nem sikerült egyik sem. És amikor számonkérte, a gyerek dühösen azt felelte, hagyjál békén, és letette a telefont.

Néha az az érzése, hogy Nóra ellene neveli. Mint például legutóbb is, amikor a rossz jegyekről volt szó, ugyanazt fújta, mint Oliver, hogy a tanár túl nehéz kérdéseket állított össze, meg hogy a dolgozat senkinek sem sikerült.

A gondolataiba mélyedve majdnem túlmegy az elágazáson, ami a régi röszkei határátkelőhöz vezet. Besötétül, mire odaér. Amikor az előtte lévő két kocsit el-

megy, lassan előregurul, és kiszáll, hogy a másik ablak felől a szerb határőr kezébe adja az útlevelet. A bordót.

– *Ćao!* – szól hozzá az egyenruhás a kis ablaknyílás mögül, és még azt is megkérdezi, hogy van. Ez a vállas szerb akárhányszor ül itt, kedves, pedig nem ismerik személyesen egymást.

– Csak ne legyen rosszabb... Te?

– Hosszú volt... Mennék már – mondja amaz, és visszaadja az okmányt, aztán nyújtózkodik és nagyra nyúlik a szája. A széke megreccsen alatta.

– Jó pihenést, Jovanoviću!

– Minden jót! – feleli a rendőr, akinek a felső zsebében a neve olvasható, és bólint, hogy mehet.

Előregurul. A magyar bódé előtt le kell állítani a járművet. És amikor kiszáll, gondolatába újra az apja villan be. A Pelivánból.

– Nyissa fel a csomagtartót! Merre járt? – kopogtatja a magyar rendőr kifejezés-telen arccal az autó hátulját, de most nem ez a máskor olyan idegesítő kopogtatás zökkenti ki. Ahogy odafordul az egyenruhás felé, legszívesebben odavetné neki, hogy mi köze hozzá. És egyébként is, ha nem az autó kopogtatásán, akkor ezeken a kérdéseken húzza fel magát. Túlságosan kíváncsiak, de megérti, hogy nyilván ez a dolguk. Most azonban különösen nehezebbre esik, hogy udvarias legyen.

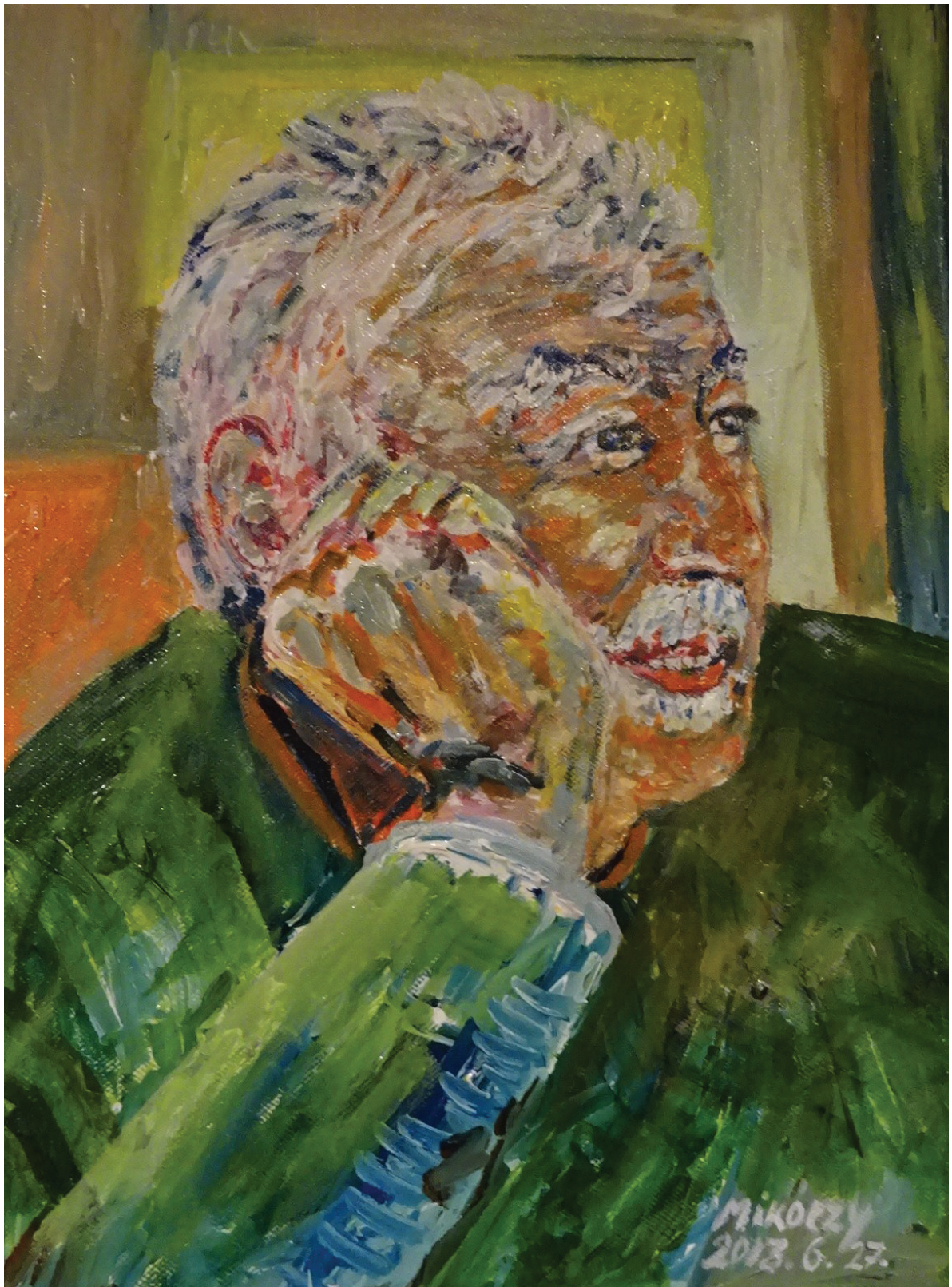
– Otthon – feleli. Amaz csak hümmög, és mint egy gép, már dobja a következő kérdést, és erre úgy gondolja, válaszolhat bármit, úgysem fogja firtatni.

– Hova megy?

Az a legnagyobb baja, hogy azt igazán maga sem tudja. És a francba! Alig tudja visszafogni magát. Most legszívesebben azt kiáltaná a levegőbe, hogyan tehetné, hogy megfosztotta attól, amire olyan nagyon vágyott! De már késő. Mert az apja két hónapja halott.

– Haza – és azt csak mormogva teszi hozzá, hogy Szegedre. Aztán kicsit a szokottnál nagyobb lendülettel csukja le az ajtót, ami nagyot csattan.

Mikóczy Dénes: Epilógus

doboz

a házból tudod ahol laktunk
elhoztam egy dobozt ott van az ágy alatt
nincs rá reggel se nappal se este
se egymással dolgunk nem maradt
néha eszembe jut hogy én is
benne vagyok félek a dobozban
el sem hiszem hogy ennyi év
hogy elfér benne hogy ott van
múltkor kilógott belőle egy tegnap
(talán a macska volt ő piszkálta)
akkor még lehet én is mással voltam
valaki kurvája valaki lánya
és hiába tettem a házból a dobozt
ágy alá az összes idővel
még mindig hallom az anyám
kapd már magad össze és nőj fel

kinyitom a dobozt
néhány fotó ketté van szakadva
egy szülő egy gyerek
hiányból nőtt a fájdalom daganatba
lehet más lett a ház ahol lakunk
lehet más lett a nevem
eszembe jut hogy mennyi év
néha épp mikor veled szeretkezem
és eszembe jut hogy
valaki kurvája valaki lánya
hogy ágy alatt dobozban az összes idővel
hiába

2022. 11. 24.

Véredények

Sorszámot gyűrögetek.
Íméiben' jön majd eredmény.
Nem tudom, te hogy vagy
és legalább megkérdezni merném.
Nem tudom, hogy vagy.
Mobilozol a széken.
Én meg fotókon a babaarcot
és a csukott szemű éveket nézem.
Talán pereg ki belőlük bánat,
ha lesz, aki megbocsát,
vagy mint mézsót a véredények
csak némán gyűjtik tovább.

Téged szólítanak.
Indulsz, jó nagyra nőttél.
Látom ahogy egyedül állsz
egy súlyos kilométerkőnél.
Rám nézel, mosolyogsz,
most ezzel is megelégszem.
Hogy mikor oldott így bármi is,
nem tudom az idejét sem.

Örökérvény

Nagyapám halálának napján kezdődött
a halfogási tilalom, legalábbis pontyra,
arra horgásztunk, legalábbis amíg
együtt jártunk pecázni, leginkább biciklivel,
legalábbis amíg ment neki a tekerés.

Útközben a pihenés csendes és
dohányszagú volt, előbbi nem miattam,
utóbbi nem miattunk, a kocsmában
kivit vagy maracuját ittam, ő meg fröccsöt,
sztaniolba csomagolta az ivást.

Félévente mondott valami örökérvényűt,
persze nem tervszerűen, pontosan
hathavonta, lehet, hogy nem is ez volt
a gyakoriság, talán inkább nyaranta
egyszer, miután a bicikliket letámasztottuk.

A kocsmá előtt, ahol a kisfröccsöt, mindig
kettőt, én is iszom néha, szabad-e nem az ő
emlékére fröccsözni, ha maracujaüdítő már nincs,
nem azért, mert passiógyümölcsnek hívjuk.
(A fröccs az fröccs továbbra is.)

Már akkor sem az volt, amikor ittam, csak glükóz
szirup és színezék, mégis örökérvényű, itt van
a számban az íze mindig, ha fröccsözöm.
Leginkább, amikor belepillantok kicsit
felülről a pohárba, ahogy ő szokott.

Aznap – amikor a halfogási tilalom – csendes volt, beszivárgott a sötét a kórterembe a relaxa résein, békés volt a tó is, alig volt horgász, csak, akinek mindegy, hogy van-e tilalom, mert nem valamiért jön, hanem valami elől.

Én is a csalódás elől menekültem ki a kórházból aznap, le volt szíjazva az ágyhoz, nem beszélt, tudtam, hogy tőle több örökérvényűt nem hallhatok, azzal kell gazdálkodnom, amim van. Meg a maracuja ízével a számban.

Mikóczy Dénes: Muránói fruska (Törekeny szépség)

Porondokon

Fernando Pessoa tiszteletére

*„A költő mindig tettető.
Oly pompásan csinálja,
Ha szenved is, csak úgy tesz ő,
Mintha valóban fájna.”
(Fernando Pessoa: Autopszichográfia
Kukorelly Endre fordítása)*

Megácsolunk sok porondot magunk.
Eljátsszuk fakó életünk hosszasan.
Minden szereplőnknek piros orra van.
Magánszámunkhoz néhány résztvevő,
vándormutatványos jön, s a nagy kaland,
hogy örömmel mímelünk boldogtalant.
Kilégzett múltunk iszkolva elrohan
egy jövő felé, mit vágyunk ihletett,
s írtunk hozzá szégyenlős rímeket.
A manézs ölelgeti a díszletet.
A műsor már nagyon megható, olyan,
hogy a közönség tapsol. Boldogan.

Vurstli

Az akrobata öltözője: a fiókban
bontatlan képkeret, foltos rajta a fólia.
Az asztalon közös kép az apjával,
aki két hete halott.
Ha élt egyáltalán.

A cirkuszi sátor mellett
úszkálók a dobpergésben.
A medencében ütközöm egy másik
fahallal. Ő sem él.
Egy akváriumot szeretnék.

Nem olyat, amilyenben mi vagyunk,
itt a vurstliban.
Horgásznak a gyerekek,
hasunkon egy szám. El kellene
fogadnom, hogy időnként kifognak.

És akkor bosszankodnak.
Mert csak alulról választhatnak
nyereményt. Ilyenkor mindig előtt
az elefántszar szagú szégyen,
hogy nem vagyok elég jó a felső sorokhoz.

A művészbejárón újabb
marionettbábukat rángatnak be.
Civilizációs ártalom, mondja a
pszichológusom.
Fahalakra specializálódott.

Megérti, hogy miért zavar a zaj.
Zajzavar. Ez a diagnózis.
Meg kéne bocsátanom mindenkinek,
akit zsinóron rángatnak,
és azt hiszik, hogy ez az élet.

Nem nézek felfelé.
Mindig csak a medence alját.
Pedig van fent valami időnként,
ami ránk süt és akkor a tükröződő hullámok
dallamot játszanak a fenéken.

Nem tudom, hogy a vígréteg alatt
a pléhdoboz felülete mennyire nedves.
Amikor nem lát senki, leúszom,
majdnem az aljáig sikerül. Ha elérném,
akkor sem lenne más semmi.

Ilyenkor cserepesre reped
a számon a festék. Lazúr.
Félek, hogy visszadob a víz a felszínre.
Ha nem, akkor viszont fel kéne úsznom
levegőért.

Mikóczy Dénes: Tánc

Láthatatlan szerelem

(H. G. Wells: A láthatatlan ember című regénye nyomán)

Láthatatlan vagyok. Csodás nyári este van, kihasználom a meleg időt. Leveszem ruháimat és teljes észrevétlenségben sétára indulok. Éjszakai fesztivál van a városban. Az utcákra nagy asztalokat tettek ki, ott ülnek az emberek, iszogatnak, esznek, beszélgetnek.

– Mintha ott sem lettem volna, keresztülnézett rajtam! – panaszkodik egy igencsak testes hölgy a barátnőjének, miközben franciakrémest eszegetnek. Elmosolyodom. Rajtam is gyakran keresztülnéznek, de én nem bánom. Két évvel ezelőtt, tizennyolc éves születésnapomon kaptam meg anyámtól a titkos tudást, hogyan kell láthatatlanná válni.

Megyek a nyüzsgő tömegben, vigyázok, nehogy valaki nekem jöjjön. Hirtelen meglátok egy igazi férfit! Sportos alkat, hosszú láb, sötétbarna, göndör haj, ragyogó kék szem! Gyönyörű a mosolya! Pincér. Ki-be jár az étterem és az utcára kirakott asztalok között. Egyre közelebb megyek hozzá. Gyorsan fordul a tálcával, jól orrba vág. Alig tudom megállni, hogy fel ne kiáltsak a fájdalomtól.

Nézem, ahogy felveszi a rendelést. Elképzelem, hogy egy kis szívet rajzolok a jegyzetömbjére. Hogy meglepődne! Persze a vendégek is a levegőben mozgó ceruzától. Ezt az ötletet inkább elvetem.

– Főúr! – kiabál egy vörös arcú, kövér pasi az egyik asztalnál. – Ez az étel hideg, melegítse meg!

– Természetesen, uram – válaszol a pincérem, és udvariasan mosolyogva elveszi a tányért.

– Micsoda bunkó! – gondolom magamban, és figyelem, ahogy a vörösboros poharához nyúl. Csak egy kicsit lököm meg a karját. A pohár felborul, a vörösbor gyorsan folyik le az asztról a férfi ölébe, fehér nadrágjára. A pincér hamarosan visszatér a gőzölgő étellel. Úgy tesz, mintha semmi sem történt volna. Leteszi a tálát az összegyűrt, elázott rózsaszín foltos szalvéták közé, utána megy tovább. Csak én veszem észre rajta a kaján káröröm rejtett jeleit.

Hajnalig járok a nyomában. Egyszer leejt egy villát, röptében elkapom és ráteszem a tálcára. Nem veszi észre. Nagyon sok dolga van.

Megvárom, amíg elmegy az utolsó vendég is, figyelem, ahogy elpakol és követem, ahogy elindul hazafelé. Nem egyszerű. Már teljesen kiürült a város, a csendben minden lépésem dübörgésnek tűnik számomra. Nem érdekel, csak megyek utána megbabonázva. Sokáig gyalogolunk. Kierünk a városból, az országúton folytatjuk utunkat. Nagyon fájnak már a lábaim. Kerülgetem a kavicsokat, az elszórt törmeléket, üvegcserepeket, nehogy megsértsem magam.

Egyszer megáll. Csak egy pillanatra, utána indul is tovább. Felkiáltok a meglepetéstől. Már nem ő megy előttem, csak egy pár sportcipő, egy kockás rövidnadrág és egy „Look at me!” feliratú póló.

– Már régen észrevettelek – szólal meg, és ismét megáll, hogy felém forduljon.

– Végig ott voltál mellettem, amikor dolgoztam. Éreztem a légmozgásból, hogy valaki követ. Te borítottad fel a borospoharat és te kaptad el röptében a villát.

Nem tudok semmit mondani. Gyönyörű a hangja!

– Azért jó lenne, ha megszólalnál! Azt sem tudom, fiú vagy-e vagy lány.

– Lány – nyögöm ki a választ.

– Na, akkor a mi generációnk feladata lesz továbbfejleszteni a tudást, hogy ha két láthatatlan ember találkozik, képesek legyenek meglátni egymást – mondja, és a hangján érzem, hogy huncutul elmosolyodik.

Elpirulok. Rögtön megértem, miért mondta ezt. Ott állok álmaim férfija előtt, teljesen meztelenül.

Város utca ötvenhat

A megjegyzés rovatban ott a kód, tehát
az időutazó csengetés nélkül hatol be,
nem is először, de ennyire későn még soha –

annak a két asszonynak mindenképp
szorongást keltően későn, akik
a lifttel épp leérnek, hogy megsétáltassák
a félsötétben az öreg kutyát.

Az időutazó már félig
nyitná a liftajtót nekik, amikor
a fiatalabb öregasszony: nenenenene!
köti az ebet, kapkodástól lassan,
létük őszes pofájú őrét, aztán
maga nyit magának –

akihez hozzáöregedett, a bottal
az időutazó fémparipájának pislogni hagyott
lámpája felé int: fél tőle, nagyon, nagyon
fél tőle, nem jó ez így, fél tőle –
kopog a szóhoz a bot,
bothoz a zsolozsma, bár az eb,
a vén, fogatlan bolhazsák az időutazóra
s a vaslovára ügyet se vet;

félig nyitott ajtón surran utána
a másik, aki hozzáöregedett,
vakolathoz málló vakolatpor,
kikerülve az időutazó auráját –
a további szép estét-re ügyet se vetnek.

Fenn, a hatodikon az időutazó
kényszerűen a földre tálal,
mert az éhek ajtaja összevont
szemöldökfával zárva marad –

érintkezésmentesen próbál
visszaszállni ő is az antik,
nyikorgó liftbe, kijutás közben
nyitva hagyva az ajtót egy másik lakónak,
szintén biciklis, itt, ebben lakik,
komolyan meglepi az udvariasság,

Itt minden időugrásnak ára van:
kijutás ára, testvéráldozat,
legyen szép estéd... jó munkát... –

az időutazó emlékezni fog
az arcán összefagyó érzelmekre,
ahogy hazaérve elnyelte a múlt:
éjébe fordult, idekövült
házforma rettegés.

Völgyzugolyban

mi a saját mesénkben pihentünk.
két hobbit Völgyzugolyban.
mert zugoly és völgy és vízesés.
törpök barlangjaiban a víz
millió éve álmodja a követ.
függőkertek egy sosem volt múlt stílusában –
olyan, mint a mesénk.

mi a saját meghitt mesénkben pihentünk.
egy környezetpusztításban.
ami az évek lassú telése közben
valóságos tájjá hanyagult.
egy királynak szentelt álomban
amit egy király nélküli királyság
főméltósága álmodott – magának.

mi a saját elképzelt mesénkben pihentünk
ahogy mindenki a magáéban.
a miénk szelíd és vértelen mese
völgyzárógáttal és tóval és kisvasúttal.
került amibe került – olcsó volt
hiszen senki nem aggatta ránk a saját mesénk
elviselhetetlen súlyú végzetét.

mi a saját mesénkben pihentünk.
nem feledkezve meg a valóságról
hiszen ugyanúgy kötött a nehézkedése.
töltekeznünk és ürítkeznünk kellett.
ellentmondásos ösvény a saját mese
főleg mivel eredetileg más álmodta –
mi csak a magunkénak érezzük.

mi a sajátnak érzett mesénkben pihentünk.
a delírium festett üvegablaka alatt
a lobbyban. ahol egykor és most is hatalmak
és alkalmak társadalmi elitje élvezkedik.
de ez az ember kora.
az egykori könyvtár helyén
konferenciateremmel.

mi a sajátnak érzett mesénkben pihentünk.
ahol amúgy nagyon sok ember
pihent ugyanakkor a saját meséjében.
van aki vezérigazgatónak és
van aki hobbitnak képzele magát –
lefordíthatatlan álmok környékeztek.
talán majd egyszer mesélek róluk.

Fészekhagyó

Bele van vésve húsodba-véredbe:
a csőre látványa cseppekből összeálló
hideg patakban a gerinced mentén –
nem érvényesek, suttogod, rám
nem érvényesek, valaki más volt,
egy másik élet, másik halál, szemgolyó,
nem hollók, hanem varjak, másik
varjak, valaki, másik –

lakjon tükör az előérzet
illékony lakásában, ahogy átsuhan
a város felett egy károgásban,
kifújt lélegzetben szirénasikoly –
nem érvényesek, suttogom, ez
volt már, ez elmúlt, a bőröm alatt
a rángó idegek emlékeznek,
pedig nem az én bőröm, nem az
én idegem, nem az, nem az, nem az –

elhagytad a madárlélek földjét.
De mint a földed, sírhalomról, zsebben
most is visz magával, elveszíthetetlen.
Bele van vésve húsomba-vérembe
a tollak szürke-fekete suhogása.

Mikóczy Dénes: Szenteste

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

Kálmán

Abban az erődítményben lakott, ott az Attila úton. *A Bethlenben* – csak így hívta. Az első osztály megkezdésekor egymás mellé ültünk le a padba. Ennyi néha elég egy barátsághoz. Igaz, a mi barátságunk úgy volt életre szóló, hogy nem tartott, nem tarthatott hosszú évtizedekig. (Habár egy gyermek időérzékelése nyilvánvalóan más, mint a felnőtteké. Az idő kölyökkorban lomhábbnak mutatja magát, hogy azután begyorsítson, félelmet keltsen, szinte elhagyjon bennünket.)

Az idő idővel röpül. Az idő egy ideig – álnok módon – mégis vesztegel. Kivár. Illúziókat kelt. Prédára les.

Ahogy a sors is kíméletlenül szelektál. Kálmánt, azt hiszem, nem szívelte a nagy rendezőerő. Mintha mindig kurta létre, nehéz sorsra készülődött volna. Talán ezért volt tőlünk, a többi tabáni suhanctól, olyan nagyon különböző: csendes, mégis egy-egy sújtó/súlyos mondattal bármikor, bárkit legyőzni vagy épp megviccelni képes; az Alphaville *Forever young* című slágerét meg se halló, az iskolai oktatás rendjét csak látszólag elfogadó, valójában az iskolai intézményrendszer fölé helyezkedő, már-már arisztokratikus, már-már hippi, már-már törvényen kívüli westernhős, akit egy gyermekvilág kulisszái közé kényszerítettek.

Emlékszem, volt egy olyan farsang a Kosciuszko Tádé utcai ének-zenei általános iskola tornatermében, ahol ő is, én is cowboyjelmezt öltöttünk. Nekem fehér kalapom volt, neki fekete. Én szedett-vedettebbnek néztem ki, mivel a kalapomon kívül az összes ruhaneműt az otthoni kelléktárból kölcsönöztem (nagy részét apám régen kinőtt ingjei közül választva ki a megfelelőket – persze édesanyámmal és édesapámmal együtt hahotázva a nagy tükrös szekrény előtt).

Kálmi bezzeg nem! Ő édesanyjával, a nagymamájával és a dédikéjével a farsang előtt egy héttel Budapest talán egyetlen jelmezkölcsönzőjéből válogatta ki gondosan a fekete kalapjához passzoló fekete kismellényt, a seriffcsillagot és a fekete (bársony)nadrágot. Úgy festett (persze kisebb kiadásban), mint Alain Delon a *Vörös napban*.

Néhány évvel később egy csapatban fociztunk. Az iskolaválogatottban. Én bal szélsőt játszottam. Ő középcsatárt. Azazhogy: őt cserének jelölték, a center abból a nagyhangúból lett, akit sose becsültem semmire. De egyszer egy zűrösebb meccsen, a *nagyhangút* lecserélte a mester. Behozta helyére a szótlan *Sast*. Lendületre kaptunk. A csapatrészek közt összhang mutatkozott, Kenya magabiztosan

védett, középen Zsolti jól osztogatott, a jobbszélső is belelendült. Azt pedig biztosra vettem, hogy a győztes gólt majd én lövöm.

Nem én lőttem. Kálmi rúgta! Labdát szerzett, bemutatott egy testcselet, melyhez hasonlót előtte soha nem láttam tőle a Petőfi-pályán, s azt hittem, ilyenre nem is képes, majd „hintába” ültette az előtte szédelgő védőpárost, és bumm, ellőtte a lasztit! Úgy tizennyolcra... A kapus – akinek pedig már helyes kis kesztyűje is volt, (majdnem) mint *Cláudio Taffarel*nek – csak röpült, röpült, röpült. Pofára is esett. Kálmi akkora gólt (*fúrót, löketet, bombát, süvítőst*) küldött a Czákó-pálya Lisznyai utca felőli kapujába, hogy a Tigris utcában is hallották a feltörő, hitetlenkedő, cérnavékony gereksikolyt. A csapat sikolyát.

Kálmi nem értette, mi a „bajunk”, akkor sem, amikor rohantunk megölelni őt. Amikor már túl közel merészkedtem hozzá, hűvösen ezt morogta: „Zolám, nyugi!” Elmaradt hát a baráti paksi. Mindörökre.

Kiskamaszként talán legtöbbet a moziról, *A cápa* című Spielberg-filmről, s a lányokról beszélgettük egymással. Én minden héten újabb nőbe voltam belehabarodva. Ő nyolc éven át egybe, akit gondosan került. Meg talán egy filmszínésznőbe is, aki fekete-fehérben mutatott jól valamelyik Kabos-filmben. Azért a filmvászonon én is találtam magamnak vágyott szupernőket: *Sabrinát* a Charlie angyalaiból, *Jessica Lange*-ot, akibe King Kong és az az undok *Jeff Bridges* is beleszerelmesedett (hogy a franc egye meg!), *Vitay Georginát* az *Abigél*ből, és az összes versmondólányt a *Zseb Tv*-ből. Kálmán a maga módján kommentálta ezt is: „Zolám, te szerelmes típus lehetsz...”

Mondott mást is, néhány évvel később, mikor a Tabáni Teázóban örült módjára terelgettem a flippergolyót kartól karig, faltól falig. „Zolám, te egész testtel játszod a flippert!” – szólt oda, s röhögött a fél ház. Ők rajtam, én rajta – és magamon.

Mindig egyetlen mondatba csomagolta a poént. Az észrevételét. Voltak, akik, azt hiszem, pökhendinek nézték. De rosszul ismerték. Mert nem értették őt. Szerencsére néhányan (jobbára az osztálytársai) „fogtuk az adást”. Így nem szigetelődött el. Nem hagytuk, hogy így tegyen, noha hatodikos-hetedikes diákként is vitte volna már az ár... Kerülte a közös nevezőket. Kerülte a nagy szavakat. Nem igazán volt gyerek. Nem igazán lett kamasz.

Lényegében jól érezte magát a *Bethlen*ben, ahol anyuka, nagymama, nagypapa, a dédi és a szomszéd néni együttes erővel próbálták mérsékelni apahiányát. Talán túlszerették, túlóvták. Én se találkoztam soha az apjával. Akkor sem, amikor Kálmán kórházba került. Apukát nem hatotta meg semmi. Apuka – akinek különben doktorátusa is volt – a legegyszerűbb jelzéseket se fogta föl.

Kálmi csütörtökről péntekre influenzavírus miatt került kómába. Kedden még fölvittem neki egy kazettát, ő (bár lázas volt, s vizes kendőt viselt a nyakán) azt mondta: „*Maradj, Zolám!*”, s én leültem egy székbe, és dumáltunk – meglepően fajsúlyos dolgokról, létkérdésekről, könyvekről, majd megbeszéltük, hogy szom-

baton is fölugrok, és ha jól lesz, velünk tart egy metálkoncertre a Fekete Lyukba. (A gólokról nem esett szó. Kivételesen a lányokról sem.) Ekkor már gimnazisták voltunk. Ő a Petőfibe járt. Én a Kiliánba.

Az édesanyja pénteken értesített a bajról. Csak három hét múlva mehettem be hozzá. Addig – így mondták – pihent. A kórházban próbáltunk viccelődni, de nem ültek a poénok. A formás nővérkét azért dicsértem neki. Ő is dicsérte volna, de a füle zúgni kezdett. Leléptem.

Legközelebb a Bethlen-udvar melletti kis parkban találkoztunk, ahová lekísérte az anyukája, s ahol ma egy jókora szöcskét ábrázoló szobor terpeszkedik a zöldben. Kálmán elmesélte, hogy becsajozott a kórházban. Én ezt isteni jelnek vettem, úgy kalkuláltam, hogy ha becsajozott, akkor nyilván fel is gyógyul végleg, nem lesznek rohamai, nem habzik majd a szája, nem tart tovább az őt megszóló seggfejektől sem. Azt gondoltam, minden a régi lesz. Hát nem lett.

Én felnőttem. Néha látogattam. Ő egyre szúrósabb lett. Ezért már csak én látogattam. Azután én se. Valami elpattant. A gondoskodó, ízig-vérig tabáni úriember nagypapa régen nem élt már. A dédi, a nagymama és a szomszéd néni sem. Az édesanyja vele maradt, meg a négy fal. A szomszédjukba buta senkik költöztek, akiktől egy pohár vizet se kérhettek. Az apja idegen maradt.

Azért néha hívtam a Kálmánt. Egyszer rávettem, hogy kimozduljon, felsétálunk a Várba. Ő nosztalgiazott(?!), azután rosszul lett. A Korona cukrászda előtt egy betonpadka fölött tartottam a kezemben a fejét, s (ahogy az anyukája jó előre utasításba adta nekem, mit tegyek, ha Kálmán összeesik) figyeltem arra is, hogy ne nyelje le a nyelvét, miközben csikorgatja a fogait. Az arra járók elfordították a fejüket. Valaki odabökte, hogy „így járnak a drogosok”. Amikor magához tért, egy ideig összefüggéstelenül beszélt, majd összeszedte magát, és visszagyalogoltunk az Attila útra. Útközben egy szót se váltottunk. Hívtam azért még. De a beszélgetések egyre rövidültek. Kérdeztem, hogyan segíthetek. Azt mondta, nincs miért segíteni, ő jól van, csak hát néha felbukik, orra esik, összetöri magát. Utóhatás – ez van.

Kálmánt, azt hiszem, nem szívelte a nagy rendezőerő. Mintha mindig arasznyi létezésre, nehéz sorsra készülődött volna. Amikor utoljára telefonáltam neki, beláttam, hogy teher számára az érdeklődésem. Mintha el akarta volna tépni testvériségünk utolsó, cérnavekony szálait is. Felfogtam, miért. Leszámolt a sorssal. Leszámolt a *molyette* Tabánnal.

A halál szemébe akart nézni.

S állítólag ugyanazon a napon – talán egy és ugyanazon órában – hunyta le a szemét, mint az édesanyja. A négy fal közt. A Bethlen-udvarban. Abban az Attila úti erődítményben. A Dózsa-szobor mellett. Közel a grundhoz, ahol (úgy hiszem) ideig-óráig még ő is boldog lehetett.

Mikóczy Dénes: Egyenes úton

Az árnyékod

(első)

Your Shadow

A sólyom, melyet a szeme táplál,
úszik az örvénylő szélben, és árnyékát,
akár egy vonagló félholtat, figyeli.

Nyisd ki a kezed,
és lásd a dajkált sötétet; lásd
virágzó árnyékodat,
tested elválaszthatatlan, fekete virágát.

Ajándék ez, a születés jogán, babakelengyéd
szemfödellé növeszti az idő;
világot fürkésző szem vagy,
a te szembogarad az, ami csillog.

Gyere közelebb, ez a csapóajtó
a titkos földbe vezet, ahová egy napon
biztosan belépsz, hogy
találkozz a szurtos kisgyerekekkel, aki te voltál.

Az árnyékod

(második)
Your Shadow

Nem az, aki a tükörben látszik,
nem a fényképekbe zárt,
nem az, aki éjjel egy nő simogató kezét érzi,
nem az, aki bízik a szavakban -

az, akinek nincs arca,
aki együtt ring minden mozdulatoddal, a kígyóbűvölő;
aki a földre szorítja és ott tartja fülét,
aki cirkuszi gólyalábat vesz fel, ha eljön az este.

Ő az,
akit a Nap küldött hozzád társaságul;
ő bukott őrangyalod,
a lepke, mely gubójához tapadt.

Milyen csöndes ő, jóbarátod,
és oly gondosan ügyel szükségleteidre –
akár a partot simogató tenger,
vagy a virágon remegő méh;

nem enged meghalni sem, így
jobban bízatsz benne, mint a szívedben:
egy nap majd te leszel
az a másik, a csöndes, a feketébe öltözött.

Az árnyékod

(harmadik)
Your Shadow

Ez fekszik
melletted, amikor felébredsz, ez a hideg lepedő,
selymes, akár a bőröd.

Ez a hazugság,
mely megbújik minden kimondott szavadban,
ez a folt, mely nem tisztítható;

ez az est tartaléka,
mely táplálja megkezdett napod,
ez a fejedben lakó

szörnyeteg másolata,
a vidámparki tükör,
melynek fekete humora túlságosan is igaz.

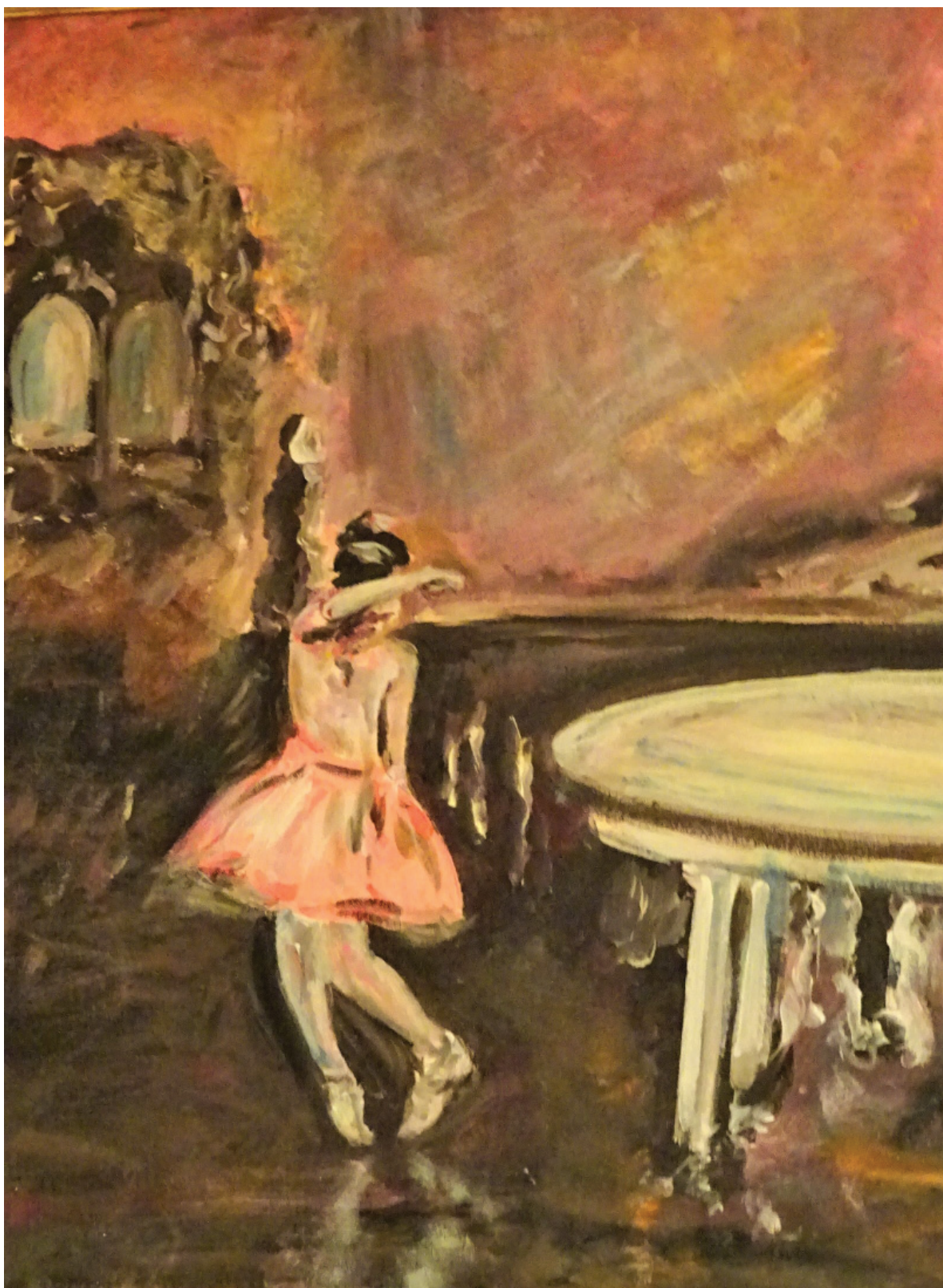
Ablak vagy,
mindenki beléd láthat; árnyékod
védelmet jelent, tömör sötétű

függönyt, mely felfedi:
szűk sarokban éled, fénytelen,
rövidre szabott földi életed.

Most is, mint mindig,
valami újnak szélén állsz,
és az árnyékod

a körmeit rágva várakozik
mögötted és követni fog keresztül-
kasul a földön, míg haza nem vezet.

Turczi István fordításai

Mikóczy Dénes: Franciska

Ódák és napok
Odes and Days

XV. óda
XV

A Vezeklés Napján napnyugtától napnyugtáig
böjtöl a test, hogy a lélek jóvátegye
bűneit az istenség előtt.

Lelkem halványuló zsidó nyolcadrészébe
a megtisztító felföldi szél
szétszagató büntudatot és dühöt sodor.

Minden csak túlélés és megújulás.
A zúgó szél ördögi hangjai
bátorítanak és hízelegnek nekem.

Felsorakozik előttem
a múlt tarka egyvelege;
bizonytalan és makacs őseim

frankensteini gépezete,
kik magától a Teremtőtől
kérnek elismertetést.

Nyírott fejű, vaksi Sámsonok,
sivatagi városokban szívóssá edzett
Hágárok jajgatására ledől a történelem fala.

Halandó lényemnek ez a nyolcada
félretolja a lármás és dallamtalan
többi hét részt.

A bennem lakó zsidó egész valóm
büszkesége, ő adja
a dávidi harmóniát és hevességet

az életre szóló dalnak
a látszólag laza beszédminták között,
a drágakőnek az agyagfoglatban.

A bennem lakó zsidó megelégedett azzal,
hogy egy családnév kezdete és vége legyen,
gyermektelenül, de dalok uraként.

A többieket szeretném felkutatni,
a homályba vesző kereskedőket és hivatalnokokat,
a feleségeket és anyákat.

Angol, francia, amerikai
és valószínűleg afro-ázsiai csoportokból
származnak ezek a bonyolult emlékek.

Egy bevándorló Chichesterből –
néhány paraszt a széles Auvergne mellől?
És néhány ideges új-angliai?

Lakhelyük neve nem maradt fenn;
nincsenek számlák, elismervények, se bibliai
utalás, se más írásos és szóbeli emlék nem őrzi őket.

Még eredetük is bizonytalan.
Honnan mentek Chichesterbe és Salzburgba?
Hogyan sodródtak a jelen feledése felé?

A szél bemocskolja és megtisztítja,
korholja a poros földet. Szirmokat szaggat le,
halott leveleket és ágakat dobál

a gyepre, hogy majd összegyűjtsük
és elégezzük, miként éveim is, e szent napon
megtisztulnak a múlttól és feláldozásra kerülnek.

Törzsi nyolcad-testvéreimmel,
kik egy éjt s napot böjtölnek,
megújul majd a szövetség,

s újra eltölti őket a hit mannája.
De hogy néma részeimmel is megbékéljek,
hangosnak és jelentőségteljesnek kell lennem;

újra kell értékelnem az ősi földet
itt, a legrégebb ország peremén,
és egy pillanatra kibékíteni

az ellentétes érzelmeket
a milliárd nyomorult, elnyomott
lényel szemben,

kik emberként élnek és mozognak
a nyüzsgő föld petyhüdt, csúszkáló bőrén.
Ők vannak, én vagyok. Együtt vagyunk

az estében, az istenek éjének és napjának
határán, mikor minden összegyűlik
és kaotikus változásban olvad össze

kezdet és vég, együtt és külön, mindenkinek.
Az öntudatos kézművesnek
meg kell tanulnia egynek lenni a sokasággal –

nem lealacsonyítani az élet nyomorúságát,
hanem segíteni, hogy fölemelkedjenek
a tudatos emberi egység szintjére.

De először ünnepélyesen
meg kell tisztulnom a szél és eső által,
megtisztítani szándékaimat

és alázatosan elfogadni
a szívet és lelket védő
korlátokat és feltételeket.

A tökéletes élet vagy művészet
a zseni kiváltsága;
a pusztá tehetségnek nincs könnyű választása.

Könyveket és gyermekeket gyárt,
mert muszáj neki. A többi véletlen.
Korunk eltompult hangjai

szakadár, átlagos, érzéki szavakkal
értelmezik Bábelt, nyelveken
szólnak, s én is velük

együtt a kétségben, alig tudva valamit
őseimről és küldetésemről,
egymás elé rakom lábaimat,

egyik kezemet ösztönösen kinyújtom
a magas művészet letéteményesei felé,
magamhoz szorítva tehetségem,

és állandó kétértelműségben
értelmezem az emberek világát,
számtalan hasonló társammal.

Egy éj s egy nap elég a megméretésre –
mind bűnösök, mind ártatlanok, mert
mind összetettek vagyunk az istenek előtt.

Turczi István fordítása

Mikóczy Dénes: Üveg – Sors

TAMÁSI OROSZ JÁNOS

”...szép. ez arra való...”

Hegyi Zoltán Imre versei, avagy két ciklus az Egyről

A kortárs magyar irodalom, minden ellenkező híreszteléssel ellentétben, nagyon erős. Ami nem mondható el a kritikai visszajelzésekről – ami érthető, ha szomorú is. Ritkább megjelenések, csökkenő oldalszámok az egyik oldalon – bőséges alkotói kínálat a másikon. S olykor nagyon erős könyvek hullanak a visszhangtalanság csöndjébe. Azt gondolom, az egyes folyóiratok feladatai közé tartozik, hogy – észlelve ezt – pár évvel korábbi megjelenésekre térjenek vissza, nyomatékkal. Ezt teszem most, amikor az olvasó figyelmébe ajánlom Hegyi Zoltán Imre megrendítő kötetét, amelynek olvasása közben sorozatos érzelmi kihívásokkal nézünk szembe. Hullámverés, mondhatnám, de hát folyton változó a tenger és a folyam; szerzőnk sokat bejárt azok közül, az idő és a tér végtelenjét személyes ismerőseinek tudhatja; nagyon személyes társainak. Szövegei ennek megfelelően hol Odüsszeusz narratívái az élet teljessé válásának lehetséges és lehetetlen paraboláiról – miközben az andalító érzelmekbe alig csempészett, de annak a fehérenél is fehérebb rajzolataiban annál vaskosabb irónia kacsint az olvasóra. S hol Vergilius cinikus narratívája, avagy a szánakozás cinizmusa, amellyel a poklok kárhozát mutatja be, tárgyiasult tárgyilagossággal – mintha csak a bűnös lelkek Brehmszócikkeit fogalmazná; néhányát rá-rábízva közben Saint-Exupéryre (a Rózsára, a Rókára, vagy akár a gyökértelen Emberre). Valahogy így vezetnek végig bennünket Hegyi Zoltán Imre versei (*mit is tanultam/Négy kvartett, Cédrus, 2019*), úgy a testközelből megtapasztalt halmazati három évtized labirintusán, úgy a minden megalapozatlan optimizmusunk és megalapozott tévelygésünk mögött húzódó s emberemlékezet óta gyarapodó egyetemes emberi kultúra-hagyatékon.

És most akkor szelíden vegyünk magunkhoz némi levegőt, a recenzens legalábbis megáll a maga bevallásnyi csöndjében, mielőtt újratölt, s bölint: igen, ő maga is tűnődött a fenti mondatok könnyen félreérthető megfogalmazásán, vélte hallani a magasra tett lécs riadt rezgését, egyszerűbben kellene talán leírnunk azt, fontolgatta, hogy a költő maradandó értéket teremtve zárkózott fel a legendák (s ezzel együtt/ennek ellenére is a senki által nem vagy csak alig olvasott szerzők) közé; vers-beszéde abból a múlhatatlan csöndbe forduló szemlélődésből fakad és

táplálkozik, majd hogyanem óhatatlan ösztönösséggel, miből az imént említettek, de hosszú a névsor és a mából nézve búsulásra késztetően gazdag.

Ám mielőtt megnevezzük vélhető-vélelmezhető mestereit s elődeit, szóljunk a költőről. Egy régebbi fölfogás szerint Hegyi Zoltán Imre már kissé kilógna a középnemzedékre vonatkozó besorolásból, lévén ötvenkét esztendő, de manapság – elég csak a Térey-ösztöndíj életkor-kvótájára pillantanunk – nem túlzás őt e korosztályhoz sorolnunk. (El)ismertsége alapján ugyanakkor szinte még „pályakezdő”, különösen a hagyományos olvasási szokások követői számára. Ennek okát természetesen a nyomtatott sajtó ritkás és talán szelektív pályakövetési szokásrendjében kereshetjük; hisz költőnket ugyan már 1993-ban bemutatta egy rádióösszeállításban Parti Nagy Lajos, s ezt publikációk sora követte több folyóiratban (Ezredvég, Holmi, Magyar Napló, Mozgó Világ, Napút, stb), de a teljes belépő váratott magára. Első kötete csupán másfél éve, a második pedig néhány hónapja jelent meg; mindkettő Szondi György lankadatlan szerkesztő-kiadói tevékenységének köszönhetően, aki a tőle manapság elvárható módon népszerűsíti is műhelye, a Cédrus Művészeti Alapítvány kiadványait. Hegyi Zoltán Imre első kötete, a (Prágai Tamás díjas) *Shizoo* az Ünnepi Könyvhét pódiumán mutatkozott be, újabb munkáinak hasonló rangos alkalom még nem adatott meg; várjuk, türelemmel. Hisz joggal remélhetjük talán, hogy előbb-utóbb ismét a művek kerülnek középpontba, s nem az okkal vagy oktalanul *hasogatott* lármafák.

A költő életkorát nem véletlenül említettem, s a hagyományos olvasási módokat sem. Hiszen szerzőnk mondhatni az internet felületeit kellőképpen belakta s bejárta, számos fórum vendége volt kezdetben, majd saját oldalakat is indított, az egyikre (*Irodalmi szabad rablás*) napi rendszerességgel kerültek fel új versei, közülük sok azon frissében, ahogyan elkészült; az oldal rendszeres látogatói így aktívan kísérhették a poézis születését, beavatottjai lehettek azon folyamatnak, mely persze teljességében mindig titok marad, nem, hogy az olvasó, de a szerző előtt is. Majd újabb weblapon (*Könyvvizsgálók*) bővítve repertoárját a kritikus-esszéíró Hegyi Zoltán Imrét is megismerhettük, Hamvas Béláról írt remek esszéfűzérét, s észrevételeit Weörestől Darvasiig – de a sok év terméséből lényegében sokféle ívet rajzolhatnánk.

Ezzel együtt is épp csak megemlítettük írói munkásságának lényeges vonásait; remélhetően ennyiből is sejthető az a meglepetés, mely nyomtatásban megjelent önálló munkáinak számát kísérheti. Különösen igaznak tűnhet ez akkor, ha hozzátesszük: talán nem is a *Shizoo* volt a valódi áttörés, noha annak értékei elvitathatatlanok, hanem a másodikként kézbe vehető két ciklusból álló kötet. Nevezetesen a most górcső alá vont: *mit is tanultam / Négy kvartett, Cédrus, 2019*.

Ám előbb, apró kitérőként, hadd emeljem ide a *Shizoo*-ról írt mondataim csekély részét. Költőnk és kora: az egyetemes, a megörökölt, s az átélt; de természetesen nem marad adósunk mindez lélek-szétszalazásával, olykor vitatható ítéle-

tek megfogalmazásával; hisz nem summázhat véleményt arról, amit bevallottan nem tud elképzelni, legyen az bárki bármely életvesztése, avagy halálugrása – de fölfoghatjuk ezt is az értelem és az értelmezhetetlen birokra kelésének. Aki dudás akar lenni, annak bizony ezt a meccset is le kell játszania, hogy eljusson a rejtett konklúziók egyikéhez: „akkor az enyém, ha elvesz. / úgy teljesít, hogy elfogyaszt. / magából kifordult világban / ázunk tavaszt” (Treelogy). Hogyan összegezzük hát végül e kötet – a Shizoo – érvényességét, súlyát, kivívott rangját és szerepét kortárs költészetünkben? Mindenkori olvasóját a gondolkodás helyzetébe, kényszerébe, s ugyanakkor ennek szeretetébe hozza. Lényeges ez, hiszen szeretni talán lehet gondolkodás nélkül, de gondolkodni szeretet nélkül – lehetetlen. „mert nem egészül. Kegyelemmé sem. / nem talál fogást rajta az / egész figyelem.”

Az egész – avagy a gondolkodás univerzuma. Mennyi pazar utalás, mennyi eredetien s mégis folytatván újragondolt meg nem értett, félresöpört gondolat rejtőzik abban... Lásd Villiam Blake rézmetsző hosszú ideig feledésre ítélt poézisét; s itt évezredek ugrottunk, bár kissé érdemtelen meg sem említeni HZI sorai kapcsán a sztoikus vizsgálódás „rézsútjait”, úgy is mint Zénón alapvetését; de hát elsősorban a poézisről szólnánk most, folytatván az utalások sorát Dickinsonnal, kit talán két William szelleme is óvott, egyőjük a közel annyi ideig ismeretlen s feltáratlan Blake, másikk a mindmáig fölfoghatatlanul mély emberismeret színpadi mestere. S hát Whitman, kinek, bár kevésbé volt saját kora adósa az elismeréssel, de mégis várnia kellett a baljós huszadik század első évtizedéig – amikor, ha a kor valóban értelmére hallgat, s azokra, kiket – a születő nagyok mellett – fölfedezett az utókor, akkor-akkor talán – minő hamisítatlan utópia – minden másképp alakul. De nem így történt. Hiába folytatta a nagy menetelést lelkünkért Pessoa, Ginsberg, s hát végképp rekesszük el a föltoluló életmű-hasonlatok mint metaforák áradását; a soha nem lankadó másféle nagy menetelések irama tűnik lankadatlanabbnak...

Mondottam hát, tűnődtem én ezen a nagy ívűen pusztuló korokba s a nyeretlenként veretlen csapatba illesztésen, talán meg is fontoltam volna, de a versek fölötti tűnődésemet félbeszakította egy napilap-interjú töredéke. „Ki fog győzni a kultúrharcban?” – kérdik a tehetséges kortárs művészt, s ő fürge optimizmussal vágja rá a feleletet: „A kultúra.” Ó, kedvesem, sóhajtunk itt fel, ez csak itt és most immár maga a harmincéves háború, de ha túlnézünk rajta, ha merjük komédia-ként szemlélni, sem fog legott kacagtatni a látvány – leszámítva a pennák fegyverszüneteit, mikor a játszódó indulatok játépuskái ontottak valódi vért; a köztes időkben a kultúra maga csak *igyekezett* győztesnek látszani. Nagyon pontos képet fest nekünk erről HZI, műhelye újabb kötetében is a teljesség pannójának megfestésére törekszik, „nagyjából mindig ugyanoda lépve” (fogódzó), s nem adja föl, figyel, rögzít, s mindenekelőtt vár: „nyitva vagyok, hogy / benyithasson a világ / éjjel és nappal” (non stop) üzeni, hol erőszakolt, hol magától értetődő türelemmel.

Villanások, izzások, hűvös, vagy fölforrósodó szavak bújnak el a lassú, elbeszélő szabadvers-zenére lejtő sorokban, de soha nincs jogunk kételkedni az egyetemeséget ölelő át- és befogókban; ha mégis, akkor arcunkba vág egy plasztikus kép: „...*Minden átkelés / Koppányból Istvánba, Werbőczyből Dózsába, Mátyásból Dobzséba / komolyan erodál a honfű hitén.*” ... „*A szabadulás is így. Amikor végre elhervadsz és / kihajítanak a vázából. Díszelgés közben májusok és novemberek piros betűiben / kiabáltad a gyerekkor indulóit. Tudod, aki egyszer / megégett egy hit miatt, az nem rajzolgat a másik hamujába horogkeresztet, / se csillagot. Az tényleg csak titkok értelme, rózsa.*” (Szabadalmi Tár, hamutartóval). Lehet hátra dőlve eltűnődni azon, nem lenne-e itt annak ideje, figyelve HZI mondataira, hogy szándékosan hibásan idézzük a költőtárs kérdését: értik-e már itt a hexametert is...?

S pihenvést kicsit, lépünk hátrébb HZI kötetétől, merítkezzünk meg a fönti névsor emlékezetében. Hogyan is fogalmazott Dickinson? „Akár harang lenne az ég, / S a lét csak pusztá fül, / És én s a csönd de furcsa faj, / Zátonyon, egyedül. // Elmémbe deszkaszál török / S fokokként zuhanok, / Egy-egy világhoz ütközöm / s az eszmélet halott.” No, emeljük csak ide HZI egyetlen sorát, a legutóbb idézett versből: „fogadjam el végre a csönd nagy adományát?” Hivatkoztunk Blake-re, olvassuk hát újra a Tigrist: „Milyen pöröly? mily vasak? / Mily kohóban forrt agyad? / Mily üllőre mily marok / Törte gyilkos terrorod? // S amikor befejezett, / Mosolygott rád a mestered? / Te voltál, amire várt? / Aki a Bárányt, az csinált?” S íme hát HZI a szemlélődésen is átizzó ugyanarról s abból fakadó kérdése: „leltél, uram, hívedben érvet, mondd, Nagypénteken?” (Pázmánd, szőlőhegy).

Van aztán persze egyéb okunk is Hegyi Zoltán Imre kötetét szélesebb, tágasabb parnasszusi kontextusba helyezni. Ám ez az ok ismét csak a napilapok oldalain bukkan elő; szintúgy a kötet olvasása közben került elélem a nagynevű, remek színész és színidirektor interjúja, abban is sok-sok értékes, de azzal együtt amolyan pillanatra reagáló, pillanatnyi üzenet között ez a mondat: „...a kortárs szerzőkkel meghittebb viszonya van az embernek, nem az apám polcáról veszem le őket, hanem az én életemet írják.” Értem én, hogy mire gondolt, értem, csak nem szeretem, miként néhányan a humort vagy az iróniát. Itt, ebben a véletlenszerűen fölbukkant pillanatnyi olvasmányban fogalmazódik meg nagyon pontosan, nagyon pregnánsan: miért bujkál bennem az, hogy mostanában, pár évtizednyi olvasás után ráuntam azon kortársaimra, akik folyton-folyvást rólunk-időben fogalmaznak, önmagukból írnak a világról, míg a világ épp csak átzúdul rajtuk; dagály s apály elválnak bennük, pedig minden történésünk e kettő nászából születik, vagy hal. Még klasszikusokra mutató parafrázisaik is mintha csupán mankóként szerepelnének, s nem hatnak revelációként. S ezzel szemben miért hat azonnali s azon túl egyre fokozódó izgalmat keltően az olyan szerző; *példaként említsük HZI-t*; akivel kapcsolatban úgy érezzük: abba az egyetemes, hosszú-hosszú, a teremtés kezdetének pillanatától eredeztethető dialógusba von be, leszünk

annak részesévé, válunk beavatottjává. Igen, abba – mert ha belegondolunk: az, és csak az az *egyetlen* párbeszéd számít, jelent, üzen nem bármit, hanem valamit. A legfontosabbat. Olykor, persze, nehéz dönteni, érzékelni, fölismerni. Van, hogy az egyszerűbb parafrázis valójában az első lépés, és van, hogy a paradigmaként ünnepeelt változásról derül ki: csinosan árkolt tévút. S végképp nem szabad intertextualitásra gondolnunk akkor, amikor – bár a szókép hasonlatos – a szó töve mutat a lényegre; arra a bizonyos egyetlen metaforára, egyetlen párbeszédre. Igen, sok értékes munka bújik ám meg apáink polcain, a még több irgalmatlanul unalmassá vált potomság között, ahogyan apáink apáinak könyvei között, és a sort folytathatnánk ismét messze a nyomtatás kezdetének előtti időkig, akár ha föl is sóhajtván, kicsiny cinizmussal: akik a mai kor dúlását az ama időkben történt alexandriai könyvmáglyához hasonlítják, tudják-e, hogy akkor, abban mennyi potomság kapott lángra a – meglehet – fölbecsülhetetlen értékek mellett; no de hát mennyi *azóta* keletkezett értéket hagy figyelmen kívül a mai kor, mely ismét a pusztítás küszöbéig juttatta önmagát?

Mondhatják, kissé szokatlan gondolatokat csempészek egy verseskötet értékelésére vállalkozó írásba, de magam úgy vélem: azt, amit valami vagy valaki eszünkbe juttat, ki kell mondanunk. „*A szellem világa hatálytalan*” (Palotai tornyok) írja a szerző, joggal vallom hát én is ezt kötete kapcsán. Annak, persze, költői-költészeti erényei mellett sem szó nélkül tovaballagva, de hát az ugye csak olyan elvárás, mint egy rangos vörösbortól az ízharmónia. Kortyolgatjuk, szinte csep-penként, s ha ránk förmed az egészségünkre okkal vigyázó társ, hogy mit iszol, szelíd ártatlansággal feleljük: ó, csak rubin teát, sárga páragózt... Hadd soroljak hát föl néhány kortyonyit abból, címek, hivatkozások nélkül, csak úgy, az átlapozással kezdő olvasók kedvéért. „*szőlőtőkék kifosztott menetoszlopában szalonnázták el a lelkesedését*”; „*harminc betárazott írásjellel*”; „*egy szárnycsapás szeretnék lenni, amelyik / a bolygó bőrébe vág*”; „*az gyógyít ami megbetegített*”; „*a test így ... fel ejti magát*”; „*Az ősök titkai márvány alatt. Nyugodjatok. Ha tudtok.*”; „*Egy fényképen boldogan mosolygok / a nagyapám karjában, ... Tenyérre próbált fecske.*”; S zárjuk egy hosszabb kiemeléssel, ismét a gondolat áramköréhez kapcsolódva: „*A panoráma lábánál a legújabb áldozatok - / csapjuk a többihez. Várostromok hullahada. Pestis. / A prosperálás szüneteiben kiömlő folyamisten elragadtatása. / Forradalmak és ágyúzás. Ágyúzás és forradalmak. / Aztán ostrom megint. A víz már csak víz. A folyó már csak folyó. / Partra hajtott, menetből térdeplő, golyó ütötte csillagok. / A panoráma lábánál a legújabb áldozatok. Nem a víz éhes. / Nem azt reméltük, amit kellett volna, és nem attól féltünk, amitől kellett volna.*”

Lassan hát, hogy ne éljünk vissza soraim olvasóinak türelmével, akik ezért ne a figyelmen kívül hagyással büntessék HZI sorsválasztó könyvét, rá kell fordulnom az utolsó bekezdésekre. De úgy, mintha most kezdenénk. A kötet, miként címe is jelzi, kétfejezetnyi verset tartalmaz; azok megfelelő szilárdsággal állnak egymás mellett, de vélhetően külön-külön is méltóságos lenne megjelenésük. (A 'Négy

kvartett' például Dürer, de még inkább William Blake rézkarc-részleteivel pazar kiállítású lehetne. Mely önálló értéket a belív, a címlappal ellentétben, egyértelműen jelzi. S amúgy nem ez az egyetlen – amúgy apró – hibája a címlapnak, Zsubori Ervin munkájának.) De így, egymásra rímeltetve is hordoz sajátos, ebből fakadó értékeket; az első összeállítás valóban egy fejlődés-regény lírai ciklusának is fölfogható, amelyből kifakadnak majd (a második fejezetben) a mesélt-regélt-átadott múlt és a tapasztalatokon alapuló jelen elégiákká és/vagy szimfóniákká lényegülő elemei; avagy hát amikor 'a gondolatnyi csend, amíg a kivégzőosztag újra tölt' lehetővé teszi a papírra vetülés gesztusát, mert az szükségyszerű, elengedhetetlen, akkor is, ha hiábavaló. Ennek tényéhez – a hiábavalósághoz – való eljutás lépéseinek foglalata a 'mit is tanultam'; az a csavargókönyv, útkeresés-könyv, melyben a múlt és jelen egymásra vetüléséből csak egyféleképpen olvasható ki a jövőtlen idő; gyűlik abban megannyi versképfotográfiája „*horrodíszletnek*”, „*zsákmányállat-létnek*”, „*köddarócos hajnaloknak*”, „*megesett bűnnek*”, „*fonnyadó életfilmnek*”, ám ezek a szavak, a jelzők egyszerű tényekként olvasandók; térképjelek, szócikkek, az elmondás kényszeréhez szükséges megnevezések és az elmondás nyelvének megalkotása mindazon történéshez, melyekből majd és most és mindörökké megszületik a 'mit is tanulunk' esszenciája. „*szóval a feladat adott / ebből írd ha akarsz / védőbeszédet*” (a feladat) rögzíti a szerző maga is e sajátos *vanderbuch* záró soraiban. A magyarázata annak a – mondjuk így – legkisebb közös többszörösként megtalált fölismerésnek, hogy az életünk s „*az életed is praktikum és költészet*”. S „*ha bármelyiket elzárod magadtól / úrében bolyhos hiába takarított / pormacsakaként megül / a halálfélelem*” (mandulavirágos).

S jön, másodikként, a *Négy kvartett*, az immár megtalált nyelvezet s tartalom (lásd alcímét: „*védőbeszéd helyett*”) által megfogalmazva. S ez a *Négy kvartett* pedig már egyértelműen elégia, miként a duinói verskolosszusok is azok, ám a *Négy kvartett* egyértelműen szimfónia, miként Weöres 'tizenegyé' is az. Azaz hát – egyértelműen költőnk munkái – bárha, természetesen, „szabálykövető” szerzői főhajtás T. S. Eliot címazonos műve előtt. Annak fölépítését, gondolatlépcsőit, helyenként mondatritmusait követvén azonban mégis saját, egyedi léteposzát vetíti elénk a szerző, úgy, hogy abban a főntebb említett mesterek lélegzetvételeire is rávéphetünk. A fölismerés és az elfogadás útporából szőtt himnikus vallomás a muszájról; hogy azt, ami van, kell elfogadnunk, mert azt kell elfogadnunk, ami van; „*A marionett / elvagdossott kötelénél fogva tartja fenn magát.*”; az emberiség előtti és utáni idő előtti és utáni főhajtások, akár ha époszok szólnak itt az olvasóhoz, s a költő a katarzisok erejével csillapítja olvasóit, amikor egy tragédiáról beszél, abban a tér és idő ott megtörtént tragédiáinak összességét vetíti egymásra, hogy értsük meg ez által is – minden csak ismétlődik, ennek ha vége is, már készül valahol a következő iszonyat, de meg kell tanulnunk élni akkor is; leélni a teljességiteljesedés illúzióját, kívánva azt, ami kiteljesíthetetlen; „*Füvek frissen vágott siko-*

lyában / nevetséges, bús, tékozt idő.” Így lép a végtelen múlt és jövő vándorai közé a szerző, így lép batyujában ezzel a kötettel, mely semmiképp sem a hiábavalósággal történő leszámolás, és a sors iránytűjének helyes pozícióba fordítása, miként ezt a borítószóveg – amúgy amellyel többnyire egyetértek – állítja, csupán annyi történik, hogy a költő kimondja, folytatván az iménti idézetet: „*Legyen. Legfőképp csak szeressem, / ahogy itt és most és mindig / a felhallatszó gyereknevetést.*” (Palotai tornyok). Azt gondolom, összegzésként, Kállay Kotász Zoltánnal (a fülszóveg írójával) ellentétben, hogy épp a hiábavalóság kimondása az egyetlen járható út; annak fölismérése, hogy minden járhatónak tűnő út járhatatlan, csak az vezethet s vezet el valahová, amely benned indul magad felé; s az egyetlen dialógus irányába. Tened csak egyet adatott: tanítsd lélegezni a lelkeket, s ha mégis már mindent menthetetlennek látsz, tartsd vissza önmagad lélegzetét! Mert hát Zénón legendája valóban legenda csupán...?

„Szóval nincs értelme elköszönni.” Még.

(Hegyi Zoltán Imre: *mit is tanultam / Négy kvartett. Versek. Cédrus Művészeti Alapítvány, Budapest, 2019.*)

Mikóczy Dénes: Hírnök

Fényképezőgép

Egy év telt el azóta. Mikor megláttalak, éppen egy szelet dinnyét tuszkoltál a székbe, elegánsan, maszatosan. Hajad kissé lenőtt, én pedig arra gondoltam, hogy bele akarok túrni, úgy igazán, mint a szerelmesek. De nem vagy a szerelmesem, igaz? Melléd huppanva emeltem fel az asztalra fektetett fényképezőgéped, majd mikor rám pillantottál, lőttem egy képet. Felnevetve engedtem le kezeim, majd szemedbe nézve halkán köszöntem. Nem mosolyogtál, hiszen nem szoktál. Bólintottál, majd felém nyújtottad a cigidet. Nem dohányzom, mégis vettem egy szálat. A lebukás veszélye úgy lógott fölöttem, mint Damoklész kardja. Fenyegetően, élesen. Féltem, hogy rám ismeresz. Féltem, hogy megtudod, egy éve minden este rád gondolva alszom el.

Kíváncsi voltam, beszélsz-e még velem. Felé sem mutattál érdeklődést, mint ahogy felém sem. Talán ezért rémültem meg. Talán pont olyan, mint én? Talán ő is dróttal szurkálná a szemem, mint én az övét? Talán...

Meggyújtom a cigid. Két slukk, majd feléd nyújtom. Felvont szemöldökkel figyelsz, majd elveszed tőlem és megemelve a búzrudat beleszívsz. Nézem, amint ajkaid közül előtör a füst. Megcsókolnálak, mégsem teszem. Ellopnam a békás gyűrűdet, de csak nézlek, és minden porcikádat próbálom magamba vésni, mint a fényképezőgéped őt. Mert ő mégsem én. Ő két gigabájt, én egy sem. Szomorúan mosolygok, te mégsem látod. Talán, ha lencsén keresztül figyelned, észrevennéd... A gépet letéve bólintok, majd felállva továbbállok, hogy köszöntsem a többieket. Lopva hátrapillantok, te pedig a cigit elnyomva ismét a dinnyébe temetkezel.

Hallgatózik a csend

Tudtam, hogy vége. A kávédat kevergetve ültél velem szemben, tekinteteddel a forgalmas főúton elhaladó autókat követted. A legnagyobb hangzavar kellős közepén csend volt közöttünk. Nem szóltál, s én se szóltam. Hallgatózott a csend is. Mellkasomra nehezedtek a ki nem mondott szavak, melyek betűről betűre másztak fel torkomon, hogy nyelvem alatt sátrat verve idegesítsenek, de kimondani ne tudjam. Jól érzem, hogy te is arra gondolsz, amire én? Igaz, hogy mindketten mentjük a menthetetlent? Mintha barátságunk egy szerződés lenne, mint ha mindezt két aláírás tartaná egybe. Mintha paplant próbálnánk üveg pohárba gyömöszölni. Túl sok minden történt ahhoz, hogy a pohár ne repedjen meg, ne hulljon darabokra a nyomástól. A szilánknak álcázott szavak mondatokká állnak, amiket erősen, izomból vágnánk egymáshoz, hogy azok mellkasunkba fúródjanak mélyen. Mert ezt kéne tennünk, mégse tesszük. Félünk. Féltelünk, de magamat is félttem. Egy éve fáj, egy év sok mondat, s annál is több szó. És nem marad más, csak a csend, mely hiába hallgatózik, nem hall mást, csak a keserű meg nem értést.

Mikóczy Dénes: „Csak tiszta forrásból”

HORVÁTH KEVIN

Barátom

Józsi bácsi, mint minden reggel, ma is a felesége előtt kelt fel, pontban hatkor, és mint mindennap, ma is hálát adott az Istennek azért, hogy ez megtörtént. Józsi bácsi a maga módján hívő ember volt. Nem járt templomba, de minden nap imádkozott: ebédnél áldást mondott és esténként elmormolt egy rövid imát mindazért, amit eddig kapott. Rendszerető ember volt. Szerette a napi rutinját. Miután felöltözött, rögtön megetette a fekete kandúrt. Gézának hívták, valami régi vicces dolog miatt. Géza, mint mindennap, ma is dorombolással és meleg dörgölözéssel fejezte ki háláját. Ezután Józsi bácsi megfőzte a reggeli kávéját. Nem túl erőset, nem túl gyengét. Az orvos azt mondta, nem szabad erős kávé fogyasztania, ugyanis magas a vérnyomása, de mégis: ki az, aki gyenge kávé iszik? Így maradt az arany középút, amit az enyhén erős (vagy enyhén gyenge) kávé jelentett.

A még forró, gőzölgő kávéval a kezében elindult a teraszra, hogy mint szintén minden reggel, ma is megnézze a napfelkeltét. Miközben kisétált a konyhából és elhaladt a kandalló mellett, egy pillanatra lelassított, hogy megnézze a felette elhelyezett képeket. Egy pillanatra megtorpant. Miközben végigsiklott a tekintete az összes fotón – unokák, gyerekek, szűk családi kör –, megakadt egy fekete-fehér képen, amely két fiatalembert ábrázolt. Pontosabban két fiatal katonát. Az egyikük egy jóképű, dús szemöldökű kreol fiú volt, azaz Józsi bácsi hatvan évvel ezelőtt. A másik, magas, nyakigláb fiúcska hosszú arccal és orral, markáns állal. Egymást átkarolva álltak, mindkettőjükön barna katonai egyenruha. A kép jobb alsó sarkán egy dátum, fekete tintás tollal. 1945. szeptember 2. A második világháború vége. Józsi bácsi sóhajtott egy nagyot, majd elindult a terasz felé.

Kint még fakó homály uralkodott. Az első madarak már elkezdtek csiripelni. A levegő nedves volt és nehéz, de annál üdítőbb a reggeli álmoság ellen. Józsi bácsi igazított egyet a székén lévő pokrócán, majd leült. Nagyot kortyolt a kávéjába, a bögrét letette az asztalra és hagyta, hogy Géza elhelyezkedjen az ölében. Kellemes volt a cica melegsége ebben a reggeli hűvösben.

Tökéletes volt ez a reggel is. De mintha valami nem lenne olyan, mint mindig... Valami nem hagyta nyugodni. Folyamatosan az a kép járt a fejében, amin ő és az a magas fiúcska volt.

– Hjjaj, Lacikám! – sóhajtott Józsi bácsi. Az emlékek egyszerre úgy törtek elő, mintha csak erre a mondatra vártak volna évekig.

1939. szeptember 2. Józsi bácsi, illetve akkor még csak Józsi, húszéves. Ő, az édesanyja és a menyasszonya síri csendben ültek a nappaliban egy öreg, rozoga rádió mellett, azt hallgatták, nehogy lemaradjanak valamiről. „Hölgyeim és uram, kedves hallgatók! Szomorú hírt kell önökkel közölnöm.” Mondta az ismerős női hang a rádióban. „Tegnap este a német haderők támadást intéztek Lengyelország ellen, és ezzel hivatalosan is kezdetét vette a második világháború. Nem tudhatjuk, mikor jut el hozzánk is ez a borzalom, addig is a magyarok Istene óvjon minket!”

Pár nappal később egy levél érkezett. Háborúba szólító üzenet. A vonatállomáson csak síró nők és asszonyok. A párjuk, vőlegényük, férjük vagy a fiaik miatt aggódó emberek.

A vonat egyre robog. Már tíz perce is roboghatott, amikor Józsiék fülkéje kitárt, és egy magas, nyakigláb fiú lépett be rajta.

– Laci! Hát Te?

– Szervusz, Józsikám! Van szabad helyetek? – kérdezte a fiú mosollyal az arcán. Józsi bólintott.

– Nem úgy volt, hogy elutazol? – kérdezte Józsi. – A kocsmában még azt mondtad, hogy mielőtt kitör ez a nyavalya, te már külföldön leszel.

– Ah, a haza hívó szava – mondta Laci emelt hangon, hogy mindenki hallja a fülkében. – Megkaptam a behívót, és abban a pillanatban nem létezett semmi fontosabb, mint a haza – mosolygott büszkén. A fülkében többen is egymásra mosolyogtak. Józsi eltökéltséget és bátor tüzet vélt fellobbanni a szemükben.

– Ilyen voltál te, Lacikám! – mondta ki Józsi bácsi, és nagyot kortyolt a kávéjába. – Mindenkit fel tudtál buzdítani.

Az 1941-es kassai bombázás után az akkori magyar miniszterelnök kilencven-ezer fős csapatot küldött a frontra, és hadállapotot hirdetett ki Magyarország és a Szovjetunió között. Köztük volt Józsi és Laci is, akik akkorra nem csak bajtársak, szinte testvérré kovácsolódtak. Később ezt a csoportot kétfelé osztották. Józsi bácsinak még ma is összeszorul a torka, mikor visszaemlékszik arra a napra.

Horváth József! Második vonal.

Tóth László! Első hullám.

Az első hullám azt jelentette, hogy ők kezdik a hadműveleteket a szovjetek üldözésében. Ez volt a lehető legveszélyesebb és kockázatosabb része a hadműveletnek. Innen ritkán tértek haza a katonák. Ezzel mind a két barát tisztában volt. Az eligazítás után egymás nyakába borultak, és szavak nélkül, könnyekkel áztaták el egymás egyenruháját. Nem volt ez olyan ritka eset akkoriban a fronton.

Géza dorombolása zökkentette ki Józsi bácsit az emlékek sűrűjéből. A kávéja már rég kihűlt és a nap első sugarai is megjelentek a horizonton.

Pár hónappal később egy kósza hír járta körbe a tábor, ahol Józsi volt. Az első hullám elesett. Megindul a második vonal. Józsi tudta, hogy ez mit jelent. Barátja elesett a fronton, és most ő következik. Ettől a perctől kezdve a napok gyorsan teltek. A hetek is. A parancs pedig valahogy nem érkezett. A feszültséget már tapintani lehetett a tábor sátrai és „falai” között. A katonák egyre feszültebbek és idegesebbek lettek. Voltak, akik olcsó borral és cigarettával nyugtatták magukat, és voltak olyanok is, mint Józsi, akiknek csak egy dolog járt a fejükben: a családjuk.

November is elkezdődött már. Hideg volt. Józsi éppen a fegyverét tisztogatta, amikor nagy hangzavarra lett figyelmes. Az emberek a tábor bejáratához futottak. Megtámadtak minket? A szovjetek leverték az első hullámot, és már ide is értek, hogy rajtuk csapjanak? Ezek a gondolatok fogalmazódtak meg Józsi fejében, miközben fegyverével a kezében futott a többiek után.

Nem a szovjetek voltak azok. Hanem az első hullám! Józsi hirtelen nem tudta, mi is történik pontosan. Csak kapkodta a fejét jobbra-balra, tekintetével keresett valakit. Aztán meglátta! Barna, kusza haj, vértől és izzadtságtól összetapadva. Koszos arc, cigi a szájban, amit épp meggyújtott valaki. Összeakadt a tekintetük, és szavak nélkül egymás karjába vetették magukat. Nem mondtak semmit, csak remegtek. A sok reménytelennek tűnő napok és hetek! A bizonytalan holnap! A haláltól való félelem és az aggodás most egyszerre tört ki a két fiún.

– Hiszen csak fiúk voltunk, szinte gyerekek – dörmögte maga elé Józsi bácsi, és egy könnycsepp gördült le ráncoktól barázdált arcán.

Kinyitódott a terasz ajtaja és megjelent Rózsi néni, Józsi bácsi felesége. Ő is kávé és bögrét tartott a kezében és csatlakozott a férjéhez, hogy együtt adjanak hálát egy újabb közösen eltöltött reggeli napfelkeltéért.

– Mi a baj, Józsikám? Sírsz? Történt valami? – kérdezte Rózsi néni.

– Nem – válaszolta Józsi bácsi kivillantva fehér műfogsorát. – Csak örülök, hogy ilyen szerencsés vagyok egész életemben – mosolygott feleségére könnyes szemmel.

A nap már teljes egészében elfoglalta helyét a horizonton. A két nyugdíjas még mindig kint szürcsölgette kávéját a teraszon és a régi időkről diskuráltak. A kandallón elhelyezett képek még jó sokáig ott sorakoztak szebbnél szebb emlékeket idézve. Józsi és Rózsi esküvője. Az ifjú pár és a tanúk, Laci és Erzszi. Ott volt az év fogása is, amikor Laci bácsi a horgászversenyen kifogta a legnagyobb halat. Az együtt eltöltött ünnepek és születésnapok. Ezek a fényképek mind magukban hordozták a bizonyosságot arról, hogy az élet nem mindig könnyű, de annál szebb.

SUKETI REBEKA

Álom

(Hlavács Richárd [Gombos], a pozsonyi tragédiában elhunyt fiatal író emlékére.)

Ősz volt. A fák lombjai zöld ruhájukat levetve a sárga és piros különböző árnyalataiban pompáztak. Az amerikaiak ezt így hívják: indián nyár. Kora reggel volt. A függönyök az ablak két oldalán ereszkedtek a földre, így semmi nem akadályozta meg, hogy a reggeli napfény besüssön az ablakon. Ránéztem az éjjeliszekrényemen álló, kissé kopottas vekkerórára, most csendben pihent a helyén. Még egy óra választ el attól, hogy ez az idegesítő vacak csörögve-zörögve olyan ricsajozásba kezdjen, hogy az egész lakóházat felriassza.

Egy órával korábban ébredtem. Csodálkozva nézek a függönyökre, talán este elfelejtettem behúzni. Nem számít, legalább ilyen csodás kilátásra keltem. Rápillantok a telefonom kijelzőjére. Október 20-a van. Ma van a születésnapom. Jobban megnézem a mobilt, értesítések tucatja világít a képernyőn arra várva, hogy megnyissam. Üzenetek a barátaimtól, jókívánságok a családtól és persze sok-sok közös fotó, amit a legjobb barátaim nem voltak restek ilyen korai órákban feltölteni. Temérdek előnytelen és kínos kép, amit mindenki a születésnapokra tartogat. Igazából sosem értettem ezt.

Nem akarok kimászni a meleg takaró nyújtotta kényelemből. Kezembe veszem a könyvet, ami az ágyam jobb felén hever. Ez egy nagyon kedves könyv, a barátomtól kaptam. Felütöm a fedelét, és a kézirat, amit tollal írtak bele, most megmelengeti a szívemet. Régebben haragudtam emiatt, utáltam, ha valaki beleír egy könyvbe vagy számárfület hajtogat. A könyv érték. Akkor még nem értettem, hogy nem az a köteg papír az értékes, hanem az, amit az a könyv nekünk ad. A sok ismerős szereplő, mint régi barátok köszönnek ránk a könyvet lapozva, a könnycseppek nyomai a lap közepén... Ez az, ami igazán értékes. Ezt a listát bővíti a kis idézet és az aprócska rajz, amit most a kezemmel végigsimítok.

Megdobban a szívem, hisz ma van a születésnapom! Amennyire tétováztam, akkora erővel rántom most le magamról a takarót. Beleugrok a papucsomba és már nyitom is a szobám ajtaját, hogy minél előbb elfoglaljam a fürdőszobát. Kilépek a szobámból. Csend. Időközben eszembe jut, hogy egy órával korábban keltem, így valószínűleg még mindenki alszik. Lassabbra veszem a tempót, nem

akarok senkit sem felébreszteni. Egy óra a fürdőben és már kész is vagyok. Hallom, hogy anya a konyhában pusmog az öcsémmel. Kiszaladok a konyhába, sejtem, mire készülnek.

– Meglepetés!

Anya tortát tart a kezében, öcsém pedig lelkesen szórja a konfettit. Egyik évben sem maradhat el a meglepetés. Gyorsan felvágom a tortát, mindenkinek egy szeletet, és magamba tuszkolom a saját részemet. Nagyon sietek, de a világért sem bánthanám meg a világ legcsodálatosabb édesanyját. Sok puszi és ölelés után visszaszaladok a szobámba, és tíz kerek perc keresés után megtalálom, amit szeretnék. Előhúzó a mókás felsőt, amit TŐLE kaptam. A kedvenc mesefigurámat, Bátort, a gyáva kutyát ábrázolja. Felkapok mellé egy farmert és bedobálom a dolgaimat a kopott tornazsákomba. Tornádót megszegyenítő erővel rontok ki a bejárati ajtón, még hallom, ahogy anya morog, hogy miért kell csapdosni azt az ajtót.

Leszaladok a lépcsőházban, és az ajtón kiérve a tekintetem egyből rászzegeződik egy autóra. Hát itt van! Megborzongok. Nem a hideg miatt. Kislányos izgalom lesz rajtam úrrá, szaladok, ahogy csak a lábam bírja, és a nyakába ugrok.

– Hát eljöttél! Nem felejtetted el! – szipogom, és arcom a nyakába fúrom.

– Dehogyan felejtetted el, kis butám! – mondja, és két tenyere közé zárja az arcom, majd egy finom csókot lehel a homlokomra. Beleremeg mindenem.

– Ez a nap tökéletes lesz, garantálom.

Gondolatban azon tűnődöm, mi lehet ennél tökéletesebb? Hisz én csak vele akarok lenni, nekem ez így tökéletes. Rábízom magam. Kinyitja nekem a kocsiját, igazi úriember, mindig figyelmes. Beül mellém és a lábamra fekteti a tenyerét. A kezemet a kezére teszem. A rádióban egy szerelmes dal szól. Elkezdem énekelni és mellé hevesen gesztikulálok, mint az énekesek a színpadon. Mosolyog. A refrénnél rögtönzött táncmozdulatokat végzek, amit már nem bír ki kacagás nélkül. Imádom, ha nevet. Olyan, mintha a nap előbújna a felhők közül és sugaraival megmelengetné a szívemet. A következő számot együtt énekeljük, bár, amit ő csinál, inkább mondható hümmögésnek, mint éneklésnek. Nem bírom tovább, meg kell kérdeznem, hova megyünk. Nem válaszol, azt mondja, titok.

Egy óra múlva megállunk, leparkol és kikapcsolja a motort. Kisegít az autóból. Körülnézek: de hisz ez a borászházikó a hegyen! Amíg én báméskodom, ő egy nagy kosarat vesz ki a csomagtartóból. Kézen fog, bevisz a házikóba. Leteszi a kosarat és körbevezet. Olyan lelkesen mesél! Ilyenkor a szívem is beleremeg, hogy igazán, nagyon szeretem őt.

Fél óra múlva a konyhában állva megkérdezi, hogy bekötheti-e a szemem. Huncut mosoly villan át az arcomon, természetesen bólintok. Mögém áll, finoman hátrafogja hosszú hajam, ügyel rá, hogy meg ne húzza. A szemem elé tesz egy nyakkendőt. Habogva próbálja magyarázni, hogy más nem jutott eszébe. Kuncogok rajta. Közben ő végzett a csomóval, amit viszonylag lazára húzott. El-

kezd maga előtt tolni, közben hátulról mondogatja, mikor kell nagyot lépnem, hogy orra ne bukjak.

Lépek egy nagyot, friss délelőtti szél fúj végig a karomon. Kint vagyunk. Pár lépéssel később megállít, eloson mellettem, és megkér, hogy vegyem le a nyakendőt, ami eddig a szememen pihent. A látványtól könnyekben török ki. Ő meg csak mosolyog, mert tudja, hogy ezek örömkönnyek. Közelebb lép, fülem mögé igazítja a hajam és megcsókol. A csók közben elapadnak a könnyeim, mélyen a szemembe néz, majd megkérdezi, tetszik-e. Újra elerednek a könnyeim. A nyirkos fűre egy nagy szivacsot tett, amin több pléd és párna várja, hogy ráhuppanjunk. Középen egy csokor rózsa, mellette pedig a kosár, ami rengeteg finomságot rejt. Átölelem, és a fülébe súgom, hogy csodálatos. A büszkeség halvány sugara szalad át az arcán, aki nem ismeri, valószínűleg észre sem veszi. Boldog vagyok, hogy én észrevehetek ilyen apró érzelmeket is. Velem más, mint a többi emberrel. Egy pillanatra elkalandoznak a gondolataim: azon gondolkodom, miért épp engem választott, miért nekem nyílt meg? A narancslé csorgása, amit épp a poharamba tölt, ránt vissza a valóságba. Nem találtam választ a kérdésre, bár nem is fontos, a lényeg, hogy így történt.

Megpakoltam egy croissant-t minden finomsággal, egy kis narancslé kíséretében tele is lett a hasam. Ő is befejezte. Visszapakolta a kosárba a maradékot, majd az ölembe hajtotta a fejét.

Az egész napot együtt töltöttük, voltunk moziban, elvitt ebédelni és vett nekem két könyvet.

Már estére jár, lassan indulunk haza. Útközben arra lettem figyelmes, hogy lefordul egy keskeny, köves utacskára. Mire megkérdeztem volna, hogy miért, már ugrott is ki a kocsiból és nyitotta az én ajtómat is.

– Hol vagyunk? – kérdeztem, de nem válaszolt. Felnyitotta a csomagtartót, Megkért, hogy üljek be. Kivett egy plédet, mellém huppan, és magunkra terítette. Csillagos volt az égbolt. Már értem, miért álltunk meg.

– Tökéletes volt a születésnapod? – kérdezte a fülembe súgva.

Az ölébe kuporodom, és mint egy cica, hálásan dorombolok. Simogatja a hajam, így nyom el az álom.

Óriási ricsajra ébredek. Kinyitom a szemem és rémülten tudatosítom, hogy reggel hét óra van. Az öreg vekker hangja visszatérít a mindennapokba. Hatalmas erővel hatol belém a fájdalom. Ez csak egy álom volt. Mélyről jövő zokogás tör fel bennem. Anya szalad be a szobába. Magához ölel, a melegsége és a szeretete segít megnyugodni, bár a fájdalom nem enyhül.

Délután három óra van. Lepakom a kabátom a fogasról, a kocsikulcsokért nyúlok, és már megyek is lefelé a lépcsőházban. A temetőbe megyek. Valamiért megnyugvást ad a lelkemnek. Tudom, butaság, de ott egy picit közelebb érzem magamhoz. Betolom a súlyos vaskaput a temető bejáratánál, ami nyikorogva adja tudtomra, hogy nem ma kovácsolták. A sírhoz sétálok, már félúton záporoznak

a könnyeim. Térdre zuhanok, minden emlék feltör bennem. Lassacskán kiadom magamból a fájdalmat, a könnyeim már nem csorognak. Lassan indulni készülök, amikor is a térdem mellett megpillantok egy gombot. Egy aprócska, kerek gombot. Belém hasít a felismerés. A fájdalom helyét most meglepődés és egy leheletnyi megnyugvás veszi át. Hisz ő nem hagyott itt, hisz ő velem lesz, amíg élek...

Mikóczy Dénes: Őszi fények I.

A SZMÍT és a szerkesztőség hírei

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága által megjelentetett *Szlovákiai szép magyar irodalom 2022* című antológiát november végén mutatták be Dunaszerdahelyen. A bemutatón komoly vita alakult ki az antológia jövőjéről és fontosságáról a szlovákiai magyar irodalom szempontjából.

*

Kétnapos irodalmi rendezvényen (Irodalmi Karaván program) vettek részt a SZMÍT írótagjai – Balázs F. Attila költő, műfordító, Póda Erzsébet író, újságíró, szerkesztő és Száraz Pál író – december elején. Az irodalmárok az Erdélyi Magyar Írók Ligája meghívására látogattak Szatmárnémetibe és Kolozsvárra. A program mindkét helyszínén érdeklődő közönség és értékes tapasztalatok várták a résztvevőket.

*

Komáromban került sor a SZMÍT által kiadott fiatal írók antológiájának bemutatójára. A *Szélvész* címre keresztelt kötet hét fiatal tehetséges prózaíró és költő – Cséfalvay Fanni, Finta Viktória, Gažík Viktória, Kovács Balázs, Kovács Kitti, Morva Mátyás, Ollé Tamás – műveit tartalmazza. Az antológiát a kötet szerkesztője, Z. Németh István mutatta be, beszélgetőtársa N. Juhász Tamás volt.

*

A SZMÍT december közepén tartotta meg Dunaszerdahelyen irodalomnépszerűsítő szimpóziumát, a Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesületével közösen. A szimpóziumon Hodossy Gyula, a SZMÍT elnöke nyitóbeszédében aláhúzta az irodalom minenkori fontos szerepét.

Sipos Forgon Szilvia „Egy levéltár rejtett kincsei – A digitális források élményközpontú használata az irodalom népszerűsítésében” címmel tartott előadásában Fábry Zoltán hagyatékán keresztül mutatta be a Magyar Adatbank és a Fórum Kisebbségkutató Intézet értékmegőrző kutatómunkáját.

Danajka Kontár Piroska a „Beavatás az olvasásnépszerűsítés titkaiba” című prezentációjában arról a projektről tartott interaktív előadást tanítványai (Tuman Lili Anna, Mészáros Renáta, Szabó Anikó) közreműködésével, melyben a hidaskürti iskola diákjai nyerték 2021-ben a Nagy Könyves Beavatás versenyt.

Besnyei Júlia egy olyan projektet valósított meg, melynek célja az olvasás szeretetére való nevelés a hátrányos helyzetű családokban. Előadásának címe: *A mese és az olvasás szeretete roma szemmel/szívvvel* volt.

Póda Erzsébet az olvasás és az irodalom népszerűsítési lehetőségeiről, újszerű ötletekről tartotta *Te mit olvastál?* című előadását, amely az író-olvasó találkozásokon szerzett tapasztalataira támaszkodott.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Bakoš Orsolya Virág (Keszegfalva, 2004): a komáromi Selye János Gimnázium végzős diákja. Szabadidejében ír, sportol (dzsúdózik), olvas, fest és zenét hallgat.

Balizs Dániel (Kecskemét, 1986): versei eddig többek között a Nyugat Pluszban, a Szófan, a Népszavában és a Litera-Túrában jelentek meg. A versírás mellett tanít, kutat és utazik.

Beaver, Bruce (1928–2004): ausztrál költő és regényíró.

Fiala Ilona (Kalász, 1956): író, újságíró, Pozsonyban él. Többször elnyerte az Arany Opus Díjat. Legutóbb megjelent regénye: *Jaj, anya!* (2019).

Gál Éva (Kassa, 1975) az irodalomtudományok doktora, tanár. Veregyházon él, kutatási területe a két világháború közötti csehszlovákiai magyar irodalom, valamint kortárs felvidéki irodalmi törekvések. Volt SZMÍT titkár.

Hart, Kevin (1954) angol-ausztrál teológus, filozófus, költő. Eddig 7 verseskötete jelent meg, legutóbb az új és válogatott verseinek gyűjteménye (*New and Selected Poems*), valamint a *Gonosz hőség* (*Wicked Heat*) című könyve.

Hegy Zoltán Imre (Székesfehérvár, 1967) író, költő, kritikus, blogger. Legutóbbi kötete: *Futártempó* (versek, 2021).

Hogya György (Királyhelmec, 1956): Talamon-díjas író. Legutóbbi kötetei: *Daszvant árnya* (elbeszélések, 2019), *Félreértések és félremagyarázások* (elmélkedések, 2022).

Horváth Kevin (Komárom, 1999): jelenleg taxisoförként dolgozik Révkomáromban, munka mellett írással foglalkozik.

Jancsó Péter (Nagykürtös, 1986): író, szerkesztő, pedagógus. Csallóközaranysón él.

Kiss-Teleki Rita (Bonyhád, 1975): 2017 óta ír verseket, eddig megjelent kötetei: *El akartam mondani* (2019), *Százfényű vagy* (2020), *Emlékszel* (2020), *viszsa se nézni* (2021).

Korda Zsuzsa (Budapest, 1981): saját vállalkozásaiban dolgozik. 2021-ben jelent meg első könyve *Gluténmentes könyv – diétázó hősöknek* címmel. Gyermekeknek szóló könyveken dolgozik.

Kövesdi Károly (Pozsony, 1953) költő, publicista, szerkesztő. Magyar Örökség-díjas, Európa-érmes, a Magyar Művészeti Akadémia által Illyés Gyula-díjjal kitüntetett alkotó. A Magyar7 című konzervatív hetilap főmunkatársa.

Lukács Márta (Budapest, 1966): gyógypedagógus. 2002 óta jelennek meg írásai. 2021-ben novellája bekerült a *Holdfénytánc, 2021 legjobb novellistái* című antológiába.

Magyar Dániel (Szombathely, 1978): Budapesten dolgozik, innovációval foglalkozik. Különböző irodalmi folyóiratokban jelennek meg írásai.

Pap Éva (Szeged, 1969): írásai irodalmi folyóiratokban jelennek meg. Könyvei: *És újra felkel a nap* (2020), *Mielőtt lemegy a nap* (2021), *Megbocsátás* (2022).

Petőcz András (Budapest, 1959): József Attila-, Márai Sándor- és Babérkoszorú-díjas író, költő. Legutóbb megjelent könyvei: *Az öregasszony, aki valamikor kislány volt* (elbeszélések, 2022), *A vízpartot becsomagolni* (esszék, tanulmányok, 2021). *Az alfától az omegáig* címmel nyílt vizuális költészeti életmű-kiállítása a Műcsarnokban (2022). Az Opus főszerkesztője.

Suketi Rebeka (Ipolyság, 2002): jelenleg virágkötőként dolgozik.

Szabó Zoltán Attila (Budapest, 1972) író, költő, film- és színházi rendező, a Nyugat Plusz folyóirat alapító főszerkesztője, az Újnyugat Irodalmi Kör vezetője. Legutóbbi kötetei: *Tabló 2* (2022), *A Tabán a világ közepe* (2022), *Újnyugat Antológia* (szerk., 2021), *K.Ö.R.* (2021), *Tabló* (2020).

Szesztai Zsuzsa (Szombathely, 1975): költő, szerkesztő. Megjelent első, verses formában megírt mesekönyve. A Litera-Túra Művészeti Magazin szerkesztője.

Tamási Orosz János (Budapest, 1953): író, költő, kritikus, újságíró. Budapesten él. Legutóbbi kötete: *Ezerkilencszáznyolcvanegy* (verskompozíció, 2019).

Tóth László (Budapest, 1949): költő, író, szerkesztő. Dunaszerdahelyen él. József Attila-díjas, a Magyar Művészeti Akadémia tagja. Legutóbbi kötete: *A világ közepe – Kísérlet és más* (2022).

Turczai István (Tata, 1957) József Attila-, Babérkoszorú- és Prima Primissima-díjas költő, műfordító, egyetemi oktató, a Parnasszus költészeti folyóirat és Könyvkiadó alapító főszerkesztője. Legutóbbi könyvei: *Kettős látás* (Vásárhelyi Antallal, 2022); *A démon kiskátéja – Edwin Morgan versei* (műfordítások, 2022); *Reggelre megöregszünk* (új versek, 2022).

Z. Németh István (Komárom, 1969): költő, prózaíró, szerkesztő, pedagógus. Csicsón él. Legutóbbi kötetei: *Tejfehér kód* (novellák, 2020), *A hencegő óriás* (mesék, 2022).

*Naupjaid rüü sodorda, kisi müll
arü kavicsokk.*

J. Veltoth ktran

ISSN 1338 - 0265

9 771338 026000 >